

MİMARCA

EYLÜL/SEPTEMBER 2021 ISSN:1306-3138 YIL/YEAR: 33 SAYI/ISSUE: 92 FİYATI/PRICE: 10TL
KTMMOB MİMARLAR ODASI DERGİSİ UCTCEA CHAMBER OF ARCHITECTS JOURNAL

MİMARİ DİLLER:
ESKİZLER, SÖZLER VE DAHASI

92

Öyle sevdim ki seni,
Öylesine sensin ki!
Kuşlar gibi cıvılda
Tattırдың acılar..

Sayı 92 Eylül 2021

Dosya: **Mimari Diller:
Eskizler, Sözler ve Dahası**

Sahibi: **KTMMOB Mimarlar Odası adına
Kozan Uzunoğlu**

Mimarlar Odası Yönetim
Kurulu adına Temsilci:
Türker Aktaş

Yayın Kurulu Başkanı:
Ceren Kürüm

Yayın Kurulu Sekreteri:
Bahar Uluçay

Yayın Kurulu Üyeleri:
**Abdullah Can
Aliye Menteş
Devrim Yücel Besim
Münevver Özgür Özersay
Pınar Uluçay Righelato
Resmiye Alpar Atun
Yasemin Mesda**

İdari Sekreter:
Melis Aktaş

Kapak Tasarımı:
Gürkan Gökaşan

Grafik Tasarım:
Esra Can Akbil - Emre Akbil

Grafik Uygulama:
Gürkan Gökaşan

*Kaptaki Şiir:
Cemal Süreya, Sevda Sözleri,
s.301, YKY, 2013.

ISSN 1306-3138

Nuri Efendi Sokak, No:3,
Arabahmet Mahallesi
Lefkoşa, KKTC
Tel: +90 (392) 229 2105
+90 (392) 229 2106
Fax: +90 (392) 229 2107
E-posta: info@mimarlarodasi.org
yayin@mimarlarodasi.org

<http://www.mimarlarodasi.org>

92

MİMARCA Hakkında

KTMMOB Mimarlar Odası yayını Mimarca dergisi, Kıbrıs'ta Mimarlık ve Kentleşmeyi ilgilendiren gündemi 1989 yılından itibaren takip ederek hem kuramsal hem de meslek pratiğindeki tartışmalara katkı koymayı hedeflemiştir. Akademisyen, araştırmacı ve tasarımcıların öncülüğünde bir mimarlık dergisi olmakla birlikte mimarlık alanında farklı düzey ve mecralarda yer alan tüm aktörlerin birikimine de kapısını açık tutan ve onların da aktif katılımını önemseyen Mimarca, eleştirel bakışın kendini hissettirdiği, mimarlık yazını alanında düşünsel bir çabaya sahip herkese açık bir platform olmayı hedeflemektedir. Daha geniş bir hedef kitesine ulaşabilmek adına Mimarca, önümüzdeki dönemde uluslararası veri tabanlarında yer almayı temel hedefleri arasına koyarak, Kıbrıs Türk Mimarlığı'nı uluslararası platformlara taşımayı amaç edinmiştir. Bu hedef doğrultusunda 83. sayıdan itibaren Mimarca'da basılan bilimsel nitelikli makaleler yayın kurulu ve davetli hakemlerce değerlendirilmektedir.

Yılda iki kez okurları ile buluşmayı hedefleyen Mimarca, sürekli bir yayın olarak önceden belirlenen ve duyurulan tema çerçevesindeki dosya yanında gündemi de takip etmek amacı ile her sayı içinde dosya dışı yazılara da yer vermektedir. Akademik ve bilimsel içerikli makaleler, kitap incelemeleri, Kıbrıs Türk Mimarlığı'na önemli katkı koymuş mimarlarla söyleşiler, uluslararası alanda ödül almış önemli mimar ve projelerin tanıtımının yanı sıra disiplin ötesi yazılara da düzenli olarak yer verilmektedir.

Mimarca dergisi, 1991 yılında yayımlanan 27. sayısından itibaren tüm sayıların içerikleri, tam metin ve görselleri <http://www.mimarlarodasi.org/tr/mimarlar-odasi-yayinlari/mimarca-dergisi/> adresinden izlenebilmektedir. Dergi yayımlandıktan sonra yeni sayı web sitesinden ücretsiz indirilebilmektedir.

Mimarca Yayın Koşulları:

- KTMMOB Mimarlar Odası Yayın Kurulu'na ulaştırılan yazılar ve görseller dijital formatta kabul edilecektir. Bunlar e-posta yolu ile yayin@mimarlarodasi.org adresine gönderilecek veya CD/DVD içerisinde Mimarlar Odası sekreterliğine Yayın Kurulu'na ulaştırılmak üzere teslim edilecektir.

- Yayın komitesine gönderilen yazılar, yazar isimleri kapalı olarak yayın kurulu üyeleri ve davetli hakemler tarafından değerlendirilir. Dolayısı ile yazar bilgilerini içeren kapak sayfası yazıdan ayrı olarak kaydedilerek teslim edilecektir. Kapak sayfasında yazının ve yazarın ismi, kurumu ile yazarın iletişim bilgileri bulunmalıdır. Yayın Kurulu, yazıların basıma uygunluğuna karar verir; bilimsel nitelikli makalelerde bu karar davetli hakemlerin raporu ile kararlaştırılır. Basım bilgisi yazarlara teslim tarihinden itibaren 2 ay içerisinde yazılı olarak bildirilir. Dergiye yazı gönderen kişiler, yazılarının, aynı zamanda Mimarlar Odası web sitesi ve yayın organlarında görsel malzemesi ile birlikte yayımlanmasını kabul etmiş sayılır.

- Yazıdaki görüşler yazar(lar)a aittir, Yayın Kurulu'nu hiçbir koşulda bağlamaz.

- Dergiye gönderilecek bilimsel yazılarda yayın etiği gözetilmeli, COPE (Committee on Publication Ethics)'un "Editör ve Yazarlar için Uluslararası Standartlar"ı dikkate alınmalıdır.

- Yazıların içeriklerine ilişkin 150 kelimelik Türkçe ve İngilizce özet ve anahtar kelimeler yazı ile birlikte gönderilmelidir. Öz ve Anahtar Kelimeler uluslararası standartlara uygun olmalıdır. Örnek: TR Dizin Anahtar Terimler Listesi, ERIC vb. gibi kaynaklar kullanılabilir.

- Görsel malzeme yazıdan ayrı olarak kayıt edilmiş, TIFF, JPEG veya EPS formatında, eni 15 cm ve 300 dpi çözünürlükte teslim edilmelidir. Gönderilen görsel malzemelerin telif hakları yazarın sorumluluğundadır; görseller için kaynak gösterilmesi gereklidir.

- Notlar ve kaynaklar ise sonnot biçiminde, tümü Latin Alfabeti ile verilmelidir. İnternet kaynakları izleme tarihi ile birlikte verilmelidir. Kaynak gösterme biçimi "Chicago Manual Style" a uygun olmalıdır.

<http://www.mimarlarodasi.org/tr/mimarlar-odasi-yayinlari/mimarca-dergisi-eser-degerlendirme-kriterleri.html>

92

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

MİMARİ DİLLER:
ESKİZLER, SÖZLER VE
DAHASI

Ceren Kürüm

7

MİMARCA BAKIŞ

Kozan Uzunoglu

9

ENGLISH
ABSTRACTS

10

SANATSAL KATKI

BAKIN, BİR YELKENLİ AZ
ÖNCE BÜYÜK HAN'DA
DEMİR ATTI!

Ehsan Daneshyar

15

ODA
HABERLERİ

19

MELANKOLİNİN
MİMARİ

Betül Dönmez

81

İMKÂNSIZ
BELLEK

Anıl Salar

85

29

'MİMARIN İŞİ ÇİZMEKTİR,
ÇİZEREK ANLATMAKTIR':
MİMAR ARİF FERİDUN
İLE ESKİZİN MİMARİ
ANLATIMDAKİ ÖNEMİ
ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Aliye Menteş

35

MİMARİ DİLLER
VE MAKET YAPIMI
ÜZERİNE MİMAR KAZIM
DOĞRAMACI İLE BİR
SÖYLEŞİ

Yasemin Mesda

ULUSLARARASI MİMARLIK
STANDARTLARI
KAPSAMINDA KUZAY KIBRIS'TAKİ
MİMARLIK STANDARTLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ VE
MİMARLIK MESLEĞİNE VE EĞİTİMİNE
ETİK AÇIDAN ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Ekrem Ziver Bodamyalızade

43

TEMA DIŞI

KUZAY KIBRISTA
YAŞANABİLECEK
DEPREMLER VE
SONUÇLARIOğuz Vadilili
Abdullah Ekinci

89

97

AÇIK MİMARLIK –
PODCAST TANITIMIMünevver Özgür Özersay
Abdullah Can

101

ÇİZGİ

Bu Sayıdaki
Reklam DiziniErmataş
Miro Design Room

VitrA

Mutfaklarda Verona şıklığı

**Verona
Eviye Bataryası
Saten Krom**

ÜRÜN KODU | 4215406

**Verona
Eviye Bataryası
Saten Altın**

ÜRÜN KODU | 4215433

Özgün iç mekan tasarımlarına
ilham veren zemin seramikleri
Miro Designroom'da.

Floor tiles that inspire unique interior designs.

CERAMICHE PIEMME
FLOOR AND MORE

+90 533 820 27 56

32, Kemal Şemiler Caddesi, Kermiya, Lefkoşa/Kıbrıs

www.mirodesignroom.com

@ /mirodesignroom

f /Mirodesignroom

En yeni ürünlerimizi takip etmek, güncel kampanyalar ve indirimlerden haberdar olmak için bizi takip etmeyi unutmayın!

ÖNSÖZ

MİMARİ DİLLER:
ESKİZLER, SÖZLER VE
DAHASI

Ceren Kürüm

“O eğri büğrü görünen eskiz denen çizgiler var ya...”

Terk edilecek bir keyif değildir o çizgiler...”ⁱ

Mimari iletişimin grafik tabanlı olduğu gerçeği, formasyonumuzun temeli olan pratik ağırlıklı birinci yıl müfredatıyla ortaya konur. Aslında yapılmaya çalışılan, ezbere dayalı lise eğitiminden yeni çıkmış öğrenciye o zamana dek öğretilmiş olan ve sözel bilginin değiştirilmeden kabulüne dayanan sisteminin tersine çevrilmesi, düşünme biçimlerinin yeniden kodlanmasıdır.ⁱⁱ Gördüğümüzü çizmekten öte, hayal gücümüzün ürettiği imgeleri kağıda aktarmak ve onları hızlıca değiştirerek aklımızda ve kağıtta eşzamanlı olarak düşünebilmeyi; yani eskiz yapmayı öğreniriz. Bunları aynı anda yapmak ilk başta çok zordur. Hocalarımızın da hep verdikleri örnekteki gibi; araba sürmeyi öğrenmenin zorluğuna çok

benzer: gaz, debriyaj ve vitesi aynı anda idare ederken gözlerimizle de hem sağa hem sola bakıp ne yönde ilerleyeceğimize karar vermemiz gerekir. Öğrendikten sonra ise, tıpkı pürüzsüz bir yolda araba kullanmak gibi, Arif Hoca’nın harika söyleşisinde Aliye Menteş’e aktardığı şekliyle o “terk edilemeyecek keyfi” verir tasarım eskizleri yapmak. Elbette, ikinci boyuttaki ifadeyi elle tutulur hale getiren ve tasarımcının hayallerini üçüncü boyutta tasvir ederek mimar olan, olmayan her göze aktarabildiği maketler - en azından 20. yüzyılın sonuna kadar - mimari sunumların en göz alıcı parçasıydı. Son yıllarda dijital modelleme yöntemleri çok daha ucuz ve erişilebilir olmuşsa da, hızlı üretilen çalışma maketlerinin sürece olumlu katkısı yadsınamaz. Yasemin Mesda, bu sayımız için profesyonel mimari maket üreticisi Mimar Kazım Yorgancıoğlu ile Kuzey Kıbrıs’ta maket ve modellemenin tasarım sürecindeki ve piyasadaki yerini konuştu.

Tüm görsel tasvirlerin yanı sıra, tasarımlarımızı üretirken yine eşzamanlı yapmamız gereken bir de tüm bu süreci sözlü olarak ortaya koyabilmektir: senaryo, ihtiyaç programı, eskiz notları ve artık teknolojinin de yardımıyla 3-Boyutlu yaratımlar, kısa filmler, animasyonlar... Tüm bu diğer “mimari dilleri” kullanarak önce jürilerde sonra da piyasada projelerimizi aktarmamız beklenir, bu da yine kazanılması zor bir hünerdir ancak başarılıldığında ortaya izlemesi muazzam keyif veren sunumlar ortaya çıkarır. Mimari eserimiz tasarımdır; ancak mimarın projesini sunuşu, çizgileri ve sözlü ifadesi, kendi başına ayrı bir sanat eseri olarak belirir. O yüzden mimarlık fakültesi mezunları hayatlarına sektör dışında devam etseler bile çoğu zaman kendilerini sanatla ifade etmeye eğilimlidirler: çünkü bu keyif vazgeçilmezdir.

Bu yıl dördüncüsünü düzenlediğimiz Mimarca Mekân Anlatım Yarışması

işte bu keyfin uğruna bu kadar ilgi görüyor. Mekânları kağıda düzyazı, şiir ya da ile aktaran meslektaşlarımızınⁱⁱⁱ yazdıkları yüzlerce sayfadaki mekân tasvirlerini jüri üyelerimiz sözler aracılığıyla “görebiliyor”. Bu sayımızda, 3. Mimarca Mekân Anlatımı Yarışması’na teslim edilen eserlerden, 2020 yılında kaybettiğimiz değerli mimar Cengiz Bektaş’ın mekânları üzerine yazılmış iki yazıyı bulacaksınız.

Devrim Yücel Besim’in kendi deyimiyle “mimarların beslendiği kaynak olan sanata” ulaşarak, Kıbrıslı Türk mimarların sözlerden öte sanatsal üretimlerini bir araya getirdiği derlemesi ise bizi Burhan Atun, Ziya Necati Özkan ve Ekrem Bodamyalızade gibi tanıdık isimlerin eserleriyle buluşturuyor. Odamızın önceki başkanlarından Ekrem Bodamyalızade’nin bu sayımıza katkısı sanatsal ifadeyle sınırlı kalmadı. Pınar Uluçay Righelato’nun akıcı anlatımıyla mimarın ahlaki sorumluluğu, meslek töresi ve piyasadaki duruşunun da bir mesleki ifade şekli olduğunu ortaya koyan yazıda Bodamyalızade’nin sektördeki deneyimlerine dayandığı görüşleri aktarılıyor. Mesleğe (benim gibi) içinde olduğumuz yüzyılda atılan tüm üyelerimize, Kıbrıs Türk mimarlık pratiğinin bugün olduğu noktaya nasıl geldiğini anlamak için bu söyleşiyi okumalarını içtenlikle öneririm.

Dergimizin düzenli sanatsal katkısı yine Ehsan Daneshyar’dan geldi. Daneshyar temamıza getirdiği yaratıcı yorumuyla, tasarıma ulaştıran eskizi tersine çevirerek, inşa edilmiş yapılardan ilham alıp hayalindeki imgeyi kağıda aktardı. Kitap değerlendirme bölümümüzde bu sayı yine bir podcast tanıtıyoruz. Münevver Özgür Özersay ve Abdullah Can, on yıldır devam etmekte olan Açık Mimarlık podcast’ini, yani eski deyimle radyo programını, 500. bölümünü aktararak tanıtıyor.

92. sayımızın Tema - Dışı bölümünü ise gündemimizde daha çok yer

alması gerektiğini düşündüğümüz deprem konusuna ayırdık. Yerbilim Mühendisleri Odası’ndan Oğuz Vadilili ile İnşaat Mühendisleri Odası’ndan Abdullah Ekinci’nin hazırladıkları deprem özel yazısını Mimarca’ya ve sektör yazınına kıymetli bir katkı olarak değerlendiriyoruz.

Her anlamda çok zor geçen 2021 yılının camiamızdan önemli bir kaybı Doğan Kuban oldu. Mimarlık tarihi duayenlerinden, Türkiye’de yapı koruma ve restorasyonun ana bilim dalı olarak gelişmesinde öncü rol üstlenmiş Doğan Kuban, muazzam akademik üretimle dolu hayatına 95 yaşında veda etti. Kuban’ın mimarlık eğitimine ve pratiğine katkılarının mütevazı bir kısmını anma sayfamızda bulacaksınız.

Önümüzdeki sayımızda, mekânların toplumun farklı bireyleri tarafından nasıl algılandığını irdeleyeceğiz. Toplumsal Cinsiyet, Kent ve Mekân temalı Mimarca 93’te buluşmak üzere, sağlıklıla...

ⁱ Arif Feridun. Aliye Menteş ile 31 Temmuz 2021 tarihli röportajından.

ⁱⁱ İngilizcede “unlearn” fiiliyle tam anlamını bulan bu pratiğin tek kelimelik Türkçe karşılığı olmasa da, öğrenilmiş yanlış bir bilgi veya davranış biçimini hafızamızdan silerek zihnimizin ilk baştaki en temiz haline dönme çabası olarak tanımlanabilir.

ⁱⁱⁱ Mimarca Mekan Anlatım Yarışması, Mimarlar Odası üyeleriyle kısıtlı olmayıp tüm KTMMOB ve TMMOB üyelerine açıktır.

Ceren Kürüm

KTMMOB Mimarlar Odası
Yayın Kurulu Başkanı

cerenkurum@gmail.com

Değerli Üyelerimiz ve Mimarca Okurları, Bir kez daha yayın kurulumuzun olağanüstü çabalarıyla hayat bulan “Mimari Diller: Eskizler, Sözler ve Dahası” temasıyla Mimarca 92 hepimizi buluşturuyor. Bir yandan dünyada ve ülkemizde derin ekonomik krizler, ve bitmek bilmeyen pandemi yaşanırken, diğer yandan rutin görevlerimizi yerine getirmeye çalışıyoruz. Ümit ederim bu zorluklar içerisinde, Mimarca 92’nin kapsamlı ve keyifle hazırlanmış yazıları, bizleri bir süreliğine de olsa mesleki konularımıza, faaliyetlerimize odaklanma fırsatı verecektir. Bu bakımdan, bu sayının hazırlanmasında emeği geçen tüm arkadaşlarımızı, kendim ve yönetim kurulumuz adına tebrik ediyor ve kutluyorum. Siz değerli okurlarımıza da sağlıklı ve huzurlu günler dileyerek söze başlamak istiyorum.

Mimari düşüncenin her yönüyle aktarılmasında, evrensel dilimiz olan çizim ve beraberinde kullanılan semboller, kelimeler ve cümleler ile tasarımın gerçekleşme yolculuğu başlar. Bir yandan da mimarlar olarak tasarımın felsefesini ve hikayesini de eskizden, uygulama projelerine doğru kayıt altına alma ve aktarma heyecanını yaşıyoruz. Dijital çağın da inanılmaz gelişimiyle tasarımı ifade etmek artık her yönüyle zenginleşmiş ve bambaşka bir boyuta ulaşmıştır.

Bu sayıda, mimari dillerin geçmişten günümüze yorumunu birbirinden değerli yazılarda bulacağız.

Yayın Kurulu başkanımız Ceren Kürüm ön yazısında kapsamlı olarak derginin içeriğiyle ilgili bilgileri aktarmaktadır. Ben ise, yaklaşık son altı ay içerisinde Mimarlar Odamızın faaliyetleri ile ilgili olarak genel bir bilgilendirme yapmak istiyorum.

Bu dönemin en önemli kazanımlarından olduğunu söyleyebileceğimiz Ağustos 2021 ayında başlatılan e-vize uygulaması üyelerimizin artan ilgisiyle de gelişmeye devam etmektedir. Uygulama, ilgili belediyeler ve kaymakamlıkların bilgisine getirilmiş ve İnşaat mühendisleri Odası’nın da e-vize sürecini başlatmasıyla yeni bir ivme kazanmıştır.

Merhum abimiz mimar Dr. Behzat Azizbeyli’nin Kıbrıs Türk Mimarisini Koruma Vakfı’na vakfettiği ve odamızın kullanımına verilen Zahra sokak’taki binanın müteveli heyeti yeniden oluşturulmuştur. Binanın, kütüphane – kafe fonksiyonuna dönüştürülerek, önümüzdeki dönemde yeni fonksiyonuyla hizmete açılması hedeflenmektedir.

Vize bürosu personelimizin mekan sorunu çözmek üzere, inşaat

mühendisleri odası ile yaptığımız protokol doğrultusunda gerekli tadilatlar en kısa zamanda başlatılıyor. Tadilatlar süresince vize bürosunun hizmetlerini geçici süreyle yürütebileceği ve birlik binasına yakın yeni bir mekanın kiralanmasıyla ilgili çalışmalarımız devam etmektedir.

Gündemimizdeki diğer önemli bir husus, ekonomik krizin giderek derinleşmesi dolayısıyla, yalnız üyelerimizden değil, diğer odalardan da birliğe artarak gelen şikayetlerdir. Devlete ödenen vergiler, sosyal sigortalara yapılan yatırım miktarları gibi konuları içeren bu şikayetler odamızın ve birliğimizin girişimleriyle devletin ilgili birimlerinde etkin bir şekilde gündeme getirilmeli ve takip edilmelidir. Yeni hükümetin oluşması ve oda genel kurullarının tamamlanmasıyla oda ve birlik yöneticilerinin bu konulara eğilmesi elzem görünmektedir.

Mimarca 92 için herkese keyifli okumalar diliyorum. Sevgiyle, sağlıklı kalın.

Saygılarımla

Kozan Uzunoğlu

KTMMOB
Mimarlar Odası Başkanı

koz.uzunoglu@gmail.com

ENGLISH ABSTRACTS

LOOK, A SAILBOAT JUST ANCHORED IN BUYUK HAN!

Without any doubt, the rich Cypriot vernacular architecture and cultural heritage have created a spectacular canvas for architects and artists to observe, inspire and dream. One way architects and artists observe and study historical artefacts like Cypriot vernacular architecture is through sketching. A sketch represents what the architect or artist observed. It illustrates the architect or the artist’s comprehension of studied artefact. A building sketch can be considered as an observational sketch that records and illustrates the building’s form, proportion, architectural details, building structure, light and shadow, and other aspects. The observational sketch is one way in which architects and artists utilize sketching as a representational tool. Architectural sketching is an effective form of communication and dialogue. Through the medium of imagery, architectural sketches establish a form of communication that is used to begin a dialogue between architect and viewer. Sketching can be utilized to create

and construct imaginary buildings and landscapes. An architect or artist might observe and study the existing historical buildings and landscapes and via the process of illustrating observed phenomenon, some elements rooted in the architect or artist’s imagination and fantasy are added to the drawing. In this way, some sections of drawing depict the reality as it is observed by the architect or artist, while some areas are drawn based on the person’s imagination and by doing so, the drawing like a realistic fiction novel becomes a narrative which is partly rooted in reality and partly in imagination. In this context, the sketch, is uniquely personal; it illustrates the dreams of drawer; it stands for the individual expression. Architectural sketches via the medium of imagery are capable of influencing the observer. In this regard, the observer perceives the image and interprets it individually; every single observer interprets the image in a unique way. In fact, to draw an architectural sketch means to open a new world that can be viewed, perceived, and interpreted in many different ways. ‘Look, a sailboat just anchored in Buyuk Han’ is the name of pen drawing (50 by 70 CM) presented for the current issue of Mimarca. The sketch partly illustrates the rich vernacular architecture of Buyuk Han located in Nicosia, while it also carries many details which are the works of architect’s imagination. Like similar architectural sketches, presented sketch opens up a new world that can be individually interpreted.

Ehsan Daneshyar

‘THE ARCHITECT’S JOB IS TO DRAW, TO EXPLAIN BY DRAWING’: AN INTERVIEW WITH ARCHITECT ARIF FERIDUN ON THE IMPORTANCE OF SKETCH IN ARCHITECTURAL EXPRESSION

On 31st July 2021, an interview was carried out with the architect Arif Feridun about the importance, usefulness and necessity of line and sketching in architectural expression,. He shares his thoughts and experiences for MİMARCA 92 by providing his sketches at different stages of projects and when he was teaching at university.

Keywords: Sketch, Architectural Expression, Design, Blackboard sketches, Arif Feridun

Aliye Menteş

AN INTERVIEW WITH ARCHITECT KAZIM DOĞRAMACI ON ARCHITECTURAL LANGUAGES AND MODEL MAKING

We have interviewed Turkish Cypriot architect Kazım Doğramacı, who graduated in 2004. This talk is about his professional experiences, the models prepared for his projects, the difficulties and experiences he has encountered in his 16-year professional model-making process. During the conversation, we talked about the training he received for model making, construction stages of a model, model-making methods and materials. He stressed that models and three-dimensional presentations are the stages of design that gives the client the best understanding of the project. Human figures are indispensable elements in his models. Doğramacı has made more than 100 architectural models, most of which were mass housing projects, private houses and hotels.

Keywords: Cyprus, Model Making, Architectural Presentation, Contemporary and Traditional Model Making Techniques.

Yasemin Mesda

THE SIGNIFICANCE OF PROFESSIONAL ETHICS IN NORTH CYPRUS WITHIN THE WIDER PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL CODE OF ETHICS FOR ARCHITECTS AND A CRITICAL LOOK TO ARCHITECTURAL EDUCATION AND PRACTICE FROM AN ETHICAL PERSPECTIVE

This article is based on the documentation of two successive courses -entitled ‘the significance of professional ethics in North Cyprus within the wider perspective of international code of ethics for architects and a critical outlook to architectural education and practice from an ethical perspective’ -, given by the former President of Chamber of Turkish Cypriot Architects, Ekrem Ziver Bodamyalizade, as part of the 2020 program of the Continuous Professional Development Center of the Chamber of Turkish Cypriot Architects. The need to publish this documentation under the theme of 92nd issue of Mimarca, ‘Architectural Languages: Sketches, Words and More’ came as a necessity of the value we devote to the code of ethics as a way to express our thoughts and emotions regarding everyday politics in our profession. How we respond to the needs of rapidly growing built environment and rising number of architects and the notion of competition, says a lot about our values and morals. Although some of our choices relate to scientific, technological or even aesthetic reasoning, it is our behavior codes that display our character and identity. It is not so much the responsibility we represent towards the profession, the clients and our colleagues

but the responsibility we display to ourselves and the community that determine our etiquette in the long run and presents us to the profile of clients which demand our services.

Keywords: Ethics, International Codes for Architects, Architectural Education and Practice in North Cyprus

Ekrem Ziver Bodamyalizade
Pınar Uluçay Righelato

DRAWING, PAINTING AND MORE: DIFFERENT LANGUAGES OF CYPRIOT ARCHITECTS

This article presents artistic works of Turkish Cypriot architects as part of their professional language beyond sketches; such as paintings, writings and photographs. The article is a compilation of contributions from architects who have consented to present these works in Mimarca. It is based on oral interviews and the memories of the author. The visual materials are harmonized by the opinions of the architects on “design, drawing, seeing and producing”. The main purpose of the study is to reveal the communication styles of architects of different ages and experiences in their professional and private lives. While documenting their attitudes in these different languages, the emphasis of the article is placed on the partnership of two topics (professional and private life) in an architect’s life.

Keywords: Architectural sketches, Drawing, Architectural languages, Cypriot architects

Devrim Yücel Besim

WORLD ARCHITECTURE FESTIVAL (WAF) : THE ARCHITECTURE DRAWING PRIZE

In parallel with the Mimarca theme, “Architectural Languages: Sketches, Words and More”, we would like to introduce WAF (World Architecture Festival) The Architecture Drawing Prize to remind once again the role of drawing in architectural expression. Now in its fifth year, the Prize not only underlines the lasting importance of hand drawing but also initiates creative usage of digital tools and digitally produced visuals and forms a perfect platform for capturing and communicating architectural ideas through drawings.

Keywords: World Architecture Festival, The Architecture Drawing Prize

Bahar Uluçay

POTENTIAL EARTHQUAKES AND THEIR CONSEQUENCES IN NORTH CYPRUS

This study firstly states the geological structure of our planet, followed by a closer examination of the geological structure of the island of Cyprus with an interest in potential future earthquakes. According to review of relevant literature and historical records; we discussed the potential magnitudes of future earthquakes that may occur in Cyprus, and stated existing measures and necessary precautions to counter the impact of such earthquakes.

Keywords: Earthquakes, North Cyprus, The Cyprus Arc

Oğuz Vadilili
Abdullah Ekinci

INTRODUCING THE PODCAST “OPEN ARCHITECTURE”

As in the previous issue, under the book review section of the MİMARCA, we are again introducing a podcast: AÇIK MİMARLIK. (OPEN ARCHITECTURE). Considering that the interest in podcasts is increasing day by day combined with the fact that we are more involved with the digital due to the pandemic period, -and perhaps- also because of our own interest and excitement in the new as the Editorial Board; we are including podcasts in this issue too... Açık Mimarlık-Open Architecture podcast; is a promotion of architecture instead of an architects’ parade –, defines itself as an act of “opening up” to new perspectives, descriptions of the multi-layered versions of architects and architecture with a guest every week, and while doing this, benefiting from different disciplines from inside and outside of architecture, such as sociology, philosophy, history, cinema, music, etc...”We wish you a pleasant reading, pleasant listening.

Keywords: Podcast, Açık Mimarlık (Open Architecture), New perspectives in Architecture

Münevver Özgür Özersay
Abdullah Can

MİMARCA 93 İÇİN ÇAĞRI

TOPLUMSAL CİNSİYET, MEKÂN VE KENT

Mimarca, 93. sayısında mekân-cinsiyet ilişkisini irdeliyor.

Yaşadığımız mekânların ikili cinsiyet rejimini pekiştirecek şekilde tasarlandığı, mimarlık söylemlerinde uzun sayılabilecek bir süredir kabul gören ve irdelenen bir gerçeklik. Bazı mekânlar, yalnızca belli bir cinsiyete göre tasarlanırken; kimi mimari dokunuşlarla “öteki” için erişilemez kılınıyor. Kamusal mekânın erkeğe, evsel mekânın da kadına özel olduğu kabulü üzerinden şekillenen yapılaşmış çevremiz, 21. yüzyıldaki hızlı toplumsal dönüşümlere ayak uydurmakta zorlanıyor.

Diğer taraftan, mimarlık eğitim programlarında yüksek sayıda kadın öğrenci gözlemlenirken, uygulamacı mimarların ezici sayısal çoğunluğunun erkek olduğu görülüyor. Şantiye mimarlarına bakıldığında ise cinsiyetler arasındaki fark iyice açılıyor.

Birlikte tartışmanın çok yararlı olacağına inandığımız bu önemli konudaki katkılarınızı, aşağıdaki başlıklarla sınırlı olmaksızın, yayin@mimarlarodasi.org adresine bekliyoruz.

-Toplumsal yapının mekânsal tezahürü: Cinsiyetli mekânlar

- Kadınların Mimarisi; Kıbrıs, Türkiye ve

Akdeniz havzasından kadın mimarlar, hayatları ve ürünleri

- “Mahalle baskısı”; Yerleşim alanlarının tasarımında toplumsal cinsiyet temelli mimari sosyal kontrol öğeleri

- Altyapı, kentsel zoning ve peyzajda cinsiyet temeli; yerel yönetim politikalarının kamusal mekânlardaki yansımaları, adaletsizliği körükleyen örnekler, başarılı kentsel rehabilitasyon örnekleri

- Siyasi mekânların cinsiyet kimliği: Bölgeden ve dünyadan siyasi parti, sendika, meclis binaları

- Pandemiyle birlikte daralan, işgal edilen, cinsiyet temelli şiddete sahne olan konut

- “Cam Tavan”: İş yeri mimarisi ve toplumsal hareketlilik bağlantısı

-LGBTİ+ bireylerin deneyimleri açısından kamusal mekân

-Kadın mimarlar nerede? Kadın mimarların sektördeki zorlu yolculuğu

-Geleneksel olarak cinsiyetli mekânların kadınlar ve LGBTİ+ bireyler tarafından kazanılması: Kahvehane ve meyhane kültürünü kafe ve barlarda yeniden üretmek.

“93” sayısının tüm üyelerimiz ve mimari tasarım severleri heyecanlandıracağını düşünerek, Mimarca 93’e yazılarınız, eleştirileriniz ve önerileriniz ile katkı koymaya davet ederiz. Ayrıca bu çağrının mümkün olduğunca çevrenizdeki ilgili kişilere de yayılması konusunda destek olabilirsiniz çok seviniriz.

KTMMOB Mimarlar Odası
yayin@mimarlarodasi.org
Nuri Efendi Sokak, No:3,
Arabahmet Mahallesi, Lefkoşa.
www.mimarlarodasi.org
<https://www.facebook.com/ktmmobmimarlarodasi>

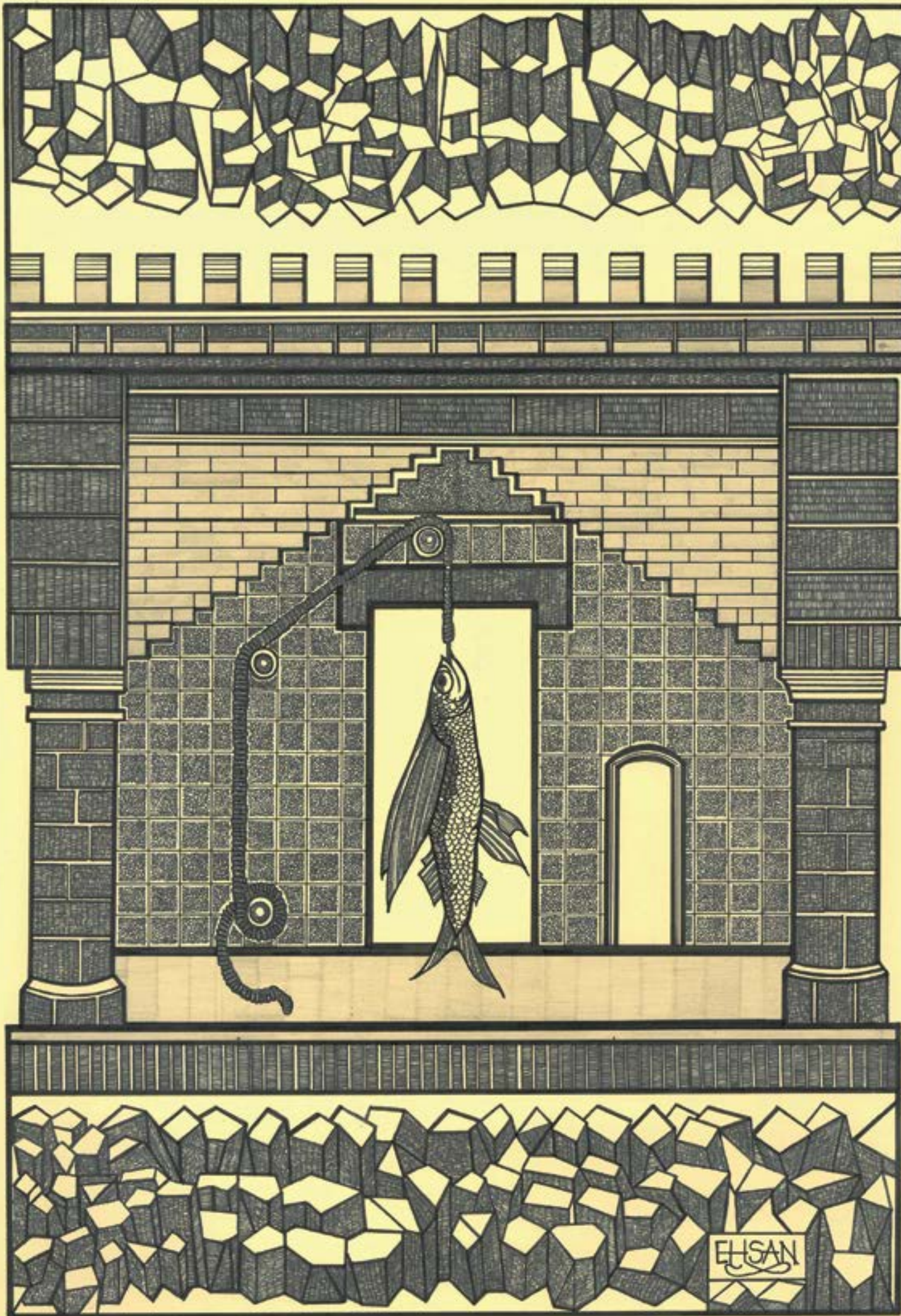
KTMMOB Mimarlar Odası, resmi web sayfası aracılığıyla;

- Mevzuat,
- Teknik Dökümanlar,
- Mimarca Dergisi,
- Yarışma Kitapçıkları,
- Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi ve Oda Haberleri...

gibi birçok yararlı bilgiye ulaşabilirsiniz.

www.mimarlarodasi.org

SANATSAL KATKI

BAKIN, BİR YELKENLİ AZ ÖNCE BÜYÜK HAN'DA DEMİR ATTI!

Ehsan Daneshyar

Hiç şüphesiz, zengin Kıbrıs geleneksel mimarisi ve kültürel mirası, mimarlar ve sanatçılar için gözlem yapabilecekleri, esinlenecekleri ve hayal kuracakları muhteşem bir kanvas yarattı. Kıbrıs geleneksel mimarisi gibi tarihi eserleri, mimarların ve sanatçıların gözlemlemesinin ve çalışmasının bir yolu da eskiz yapmak. Eskiz, mimar veya sanatçının gözlemini yansıtır. Mimar veya sanatçının, üzerinde çalışılmış eseri kavrayışını resmeder. Bir bina eskizi, bina biçimini, oranını, mimari detaylarını, strüktürünü, ışık ve gölgeyi ve diğer yönleri kayıt altına alan ve resmeden gözlemsel bir eskiz olarak kabul edilebilir. Mimarlar ve sanatçılar bir ifade aracı olarak eskizden fayda sağlar, gözlemsel eskiz de buna hizmet eder. Mimari eskiz yapmak etkili bir iletişim ve dialog kurma biçimidir. Tasvirler aracılığı ile mimari eskizler, mimar ve

izleyici arasında dialog başlatan bir iletişim biçimi belirler. Hayali binalar ve manzaralar yaratmak ve çizmek için eskizlerden faydalanılabilir. Mimar veya sanatçı mevcut tarihi binaları ve manzaraları gözlemleyip, çalışabilir ve gözlemlenen olguyu resmetme sürecinde, mimarın veya sanatçının hayal gücü ve imgeleminde yer etmiş bazı elemanlar çizime eklenir. Böylece, çizimin bazı kısımları mimar veya sanatçının gözlemine dayalı gerçeği resmederken, bazı kısımlar kişinin hayal gücüne dayanır ve bunu yaparken tıpkı gerçek kurguya sahip bir romana benzetilebilecek çizim, kısmen gerçeğe kısmen hayal gücüne dayanan bir anlatıya dönüşür. Bu bağlamda, eskiz, eşsiz bir şekilde kişiseldir; çizerin hayallerini resmeder; bireysel ifade anlamına gelir. Mimari eskizler, hayal gücü yoluyla izleyiciyi etkileme becerisine sahiptir. Bu anlamda, izleyici görsel algılar

ve bireysel olarak yorumlar; her bir izleyici görseli kendine özgü bir şekilde yorumlar. Aslında, mimari eskiz yapmak pek çok farklı şekilde görülebilecek, algılabilecek ve yorumlanabilecek yeni bir dünya açmak anlamına gelir. Mimarca'nın bu sayısı için paylaşılan tükenmez kalem çizimin (50 x 70 cm) ismi 'Bakin, bir yelkenli az öne Büyük Han'a demir attı'. Eskiz, kısmen Lefkoşa'da bulunan Büyük Han'ın zengin geleneksel mimarisini resmederken; mimarın hayal gücünü yansıtan pek çok detayı da barındırır. Benzer mimari eskizler gibi, sunulan eskiz bireysel olarak yorumlanabilen yeni bir dünya açar.

Yrd. Doç. Dr. Ehsan Daneshyar

Mimarlık, Tasarım ve Güzel Sanatlar
Fakültesi, Girne Amerikan Üniversitesi,
Öğretim Üyesi

ehsandaneshyar@gau.edu.tr

DOĞAN KUBAN (1926 – 2021)

Mimarlık camiası 22 Eylül 2021 günü seçkin bir mimar, restoratör ve tarihçinin ötesinde bir düşünürü ve entelektüeli kaybetti.

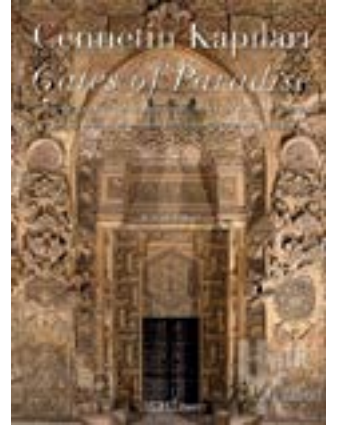
Tüm meslek yaşamı boyunca, eserleri ve çalışmalarıyla, bilgi birikimiyle mimarlık dünyasına, meslek kültürüne ve gelişimine desteğini sürdüren Kuban, sadece Türkiye’de değil halen KKTC’de mesleğini sürdüren, bir dönem öğrencisi olan pek çok genç kuşak mimara akıl ve bilim yolunda öncülük yapmış, çağdaş çizgide yetiştirmelerine katkıda bulunmuştur.

Mesleki alandaki yaratıcı ve üretken çabasını, aynı zamanda 1990’lı yıllardan itibaren önceleri Cumhuriyet Bilim Teknik daha sonra da Herkese Bilim Teknoloji dergilerinde, “soru, bilginin yarısıdır” mottosuyla, düzenli olarak kaleme aldığı çok yönlü,

sorgulayıcı yazılar aracılığıyla, tarafsız, bilimsel veriler ışığında toplumu bilinçlendirmek üzere de kullanmıştır.

Dostları, meslektaşları ve öğrencileri tarafından nüktedan kişiliği ve açıksözlülüğü ile bilinen Prof. Dr. Doğan Kuban’ın, araştırmacı kişiliği, bitmeyen öğrenme arzusu, bilgiyi paylaşma, öğretme şevki ile iç içe geçmiş yaşam enerjisi, çeşitli nedenlerle yolunun kesiştiği herkeste unutulmaz anılar, izler bırakmıştır.

Cumhuriyet Gazetesi yazarı Orhan Bursalı’nın da ‘Hep Yeniden Doğan Kuban’ Prof. Dr. Doğan Kuban’ı Anma Programı’nda dile getirdiği gibi, yazmaktan her daim keyif alan Prof. Dr. Doğan Kuban’ın bir “düşünce terbiyecisi” olarak çağdaş, bilimsel, şeffaf, yapılandırıcı ve elbette iyimser bakış açısıyla kaleme alınmış satırlarının gelecek nesillere ilham vermesi kaçınılmaz.

1926 yılında Paris’te doğan Kuban, 1949 yılında yüksek mimar olarak İstanbul Teknik Üniversitesi’nden mezun oldu. 1954’te İTÜ Mimarlık Fakültesi tarafından Rönesans mimarlığının araştırılması amacıyla İtalya’da görevlendirildi ve Roma’da yaşadı. Türkiye’ye döndükten sonra “Osmanlı Dini Mimarisi”nde İç Mekan Teşekkülü - Rönesansla Bir Mukayese” (1958) adlı teziyle doçent unvanını aldı. Türkiye’de ilk restorasyon dersini veren Paolo Verzzone Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü’nden ayrıldıktan sonra Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü sorumlusu olarak restorasyon dersini ve birçok başka dersi üstlendi. 1964’te Suriye’de Oleg Grabar yönetimindeki Doğu Kasr-ül Hyr kazısının ilk mevsiminde kazı mimarlığını yürüten Kuban, yurda döndükten sonra “Anadolu Türk Mimarisinin Kaynak Sorunları” adlı teziyle profesör oldu (1965). 1966-1976 arasında aynı kurumun finanse ettiği İstanbul Kalenderhane Camisi kazısı ve restorasyonunda Cecil Striker’la eşbaşkan olarak proje ve kontrollük çalışmaları yaptı.

İTÜ Mimarlık Bölümü öğretim programında “Modern Mimarlık Tarihi”nin ayrıntılı olarak yer almasını sağlayan Kuban, doçentliğinden 1993 yılında emekli oluncaya kadar

bu kurumda sırasıyla Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü, Mimarlık Tarihi ve Restorasyon Kürsüsü ile Restorasyon Ana Bilim Dalı başkanlığı yapmış, 1974-1977 arasında da İTÜ Mimarlık Fakültesi dekanlığı görevini üstlenmiştir.

Koruma alanında kurumsal ve kavramsal bir öncü olarak niteleyebileceğimiz Prof. Dr. Doğan Kuban, eserlerinde Türk sanat ve mimarlığının özgün bir yaratı alanı olarak görülmesi gerektiğini öne sürmüştür. Tam bir İstanbul aşığı olması yanında kamu yararı, kentlerin korunması, kültürel değerlere sahip çıkılması yönünde yaptığı çalışmalar ve özellikle “İslam Ortaçağı’nın en sıradışı yapısı” olarak tanımladığı ve ömrünü vakfettiği Sivas Divriği Külliyesi’ne ilişkin çalışmaları da önemli eserleri arasındadır.

1978-83 arasında Ağa Han Mimarlık Ödülü Yürütme Komitesi üyeliği yapmış, layık görüldüğü pek çok ödülün yanı sıra 2021 yılında Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) Jean Tschumi Mimari Yazın Ödülü’nün sahibi olmuştur. Söz konusu ödülün jüri raporunda, Prof. Dr. Doğan Kuban aşağıdaki sözlerle tanımlanmıştır: “Ödül; mimarlık, koruma ve restorasyon alanında “sessiz dev”,

Türk mimarlık tarihçisi ve koruma uzmanı Doğan Kuban’a verilmiştir. Çalışmaları İstanbul, Kazakistan ve Türkmenistan’ın zengin mimari miras değerlerine odaklanmıştır. Kuban yaşamı boyunca; Türk, İslam ve Anadolu mimarisinin ihtişamını ve karmaşıklığını dünyaya tanıtan, geleceğin mimarlarına ve bilim insanlarına paha biçilemez bir kaynak oluşturan ve ilham veren yetmişden fazla eser üretmiştir”.

<https://www.arkitera.com/etkinlik/prof-dr-dogan-kubani-anma-programi-hep-yeniden-dogan-kuban/>

<https://www.birgun.net/haber/mimar-dogan-kuban-95-yasinda-hayatini-kaybetti-359582>

<https://www.arkitera.com/haber/dogan-kubana-jean-tschumi-mimari-yazin-odulu/>

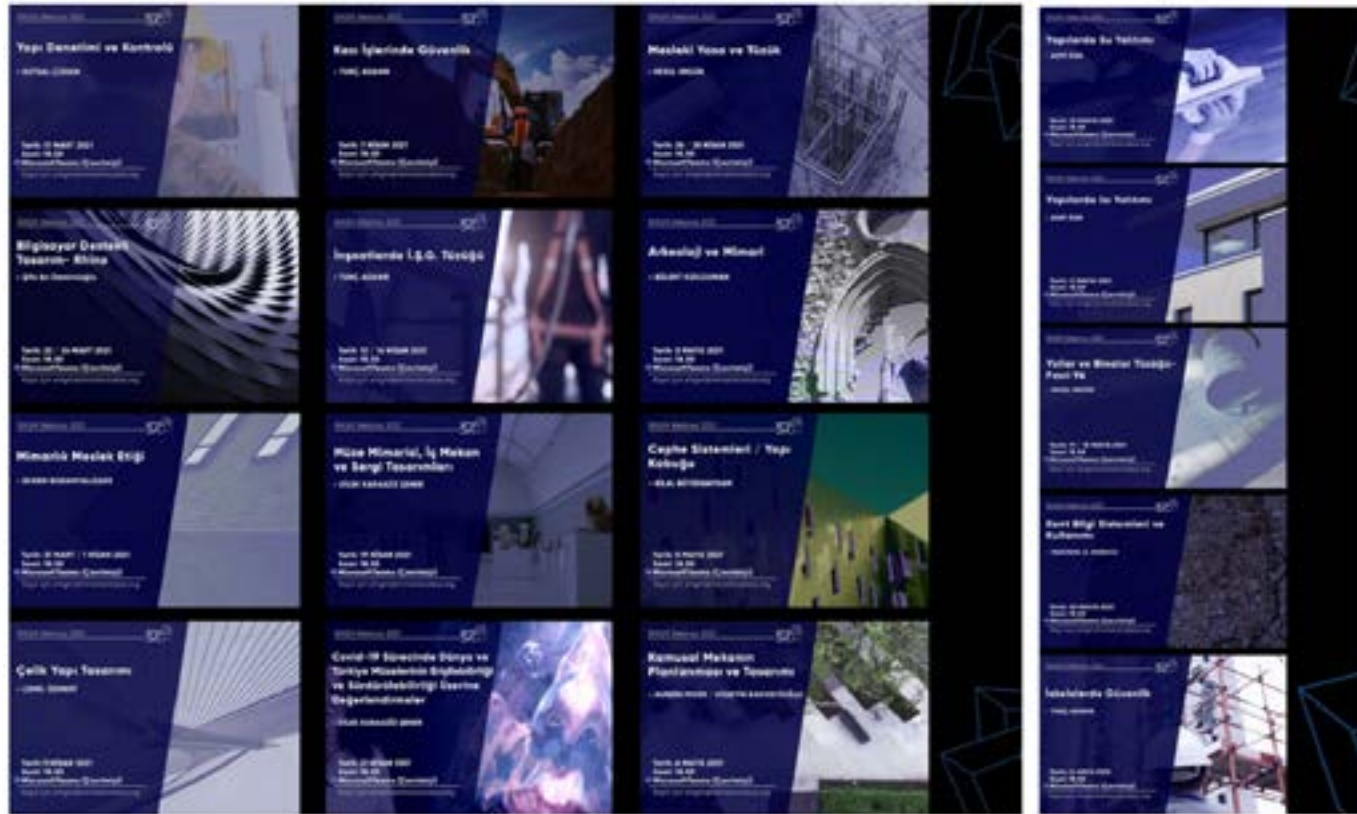
<http://www.mimarist.org/prof-dr-dogan-kubani-anma-programi-hep-yeniden-dogan-kuban/>

<https://www.youtube.com/watch?v=vRy122ssoBE>

ODA HABERLERİ

OCAK 2021 – ARALIK 2021 Oda etkinlikleri, toplantıları, haberleri

15 Mart 2021

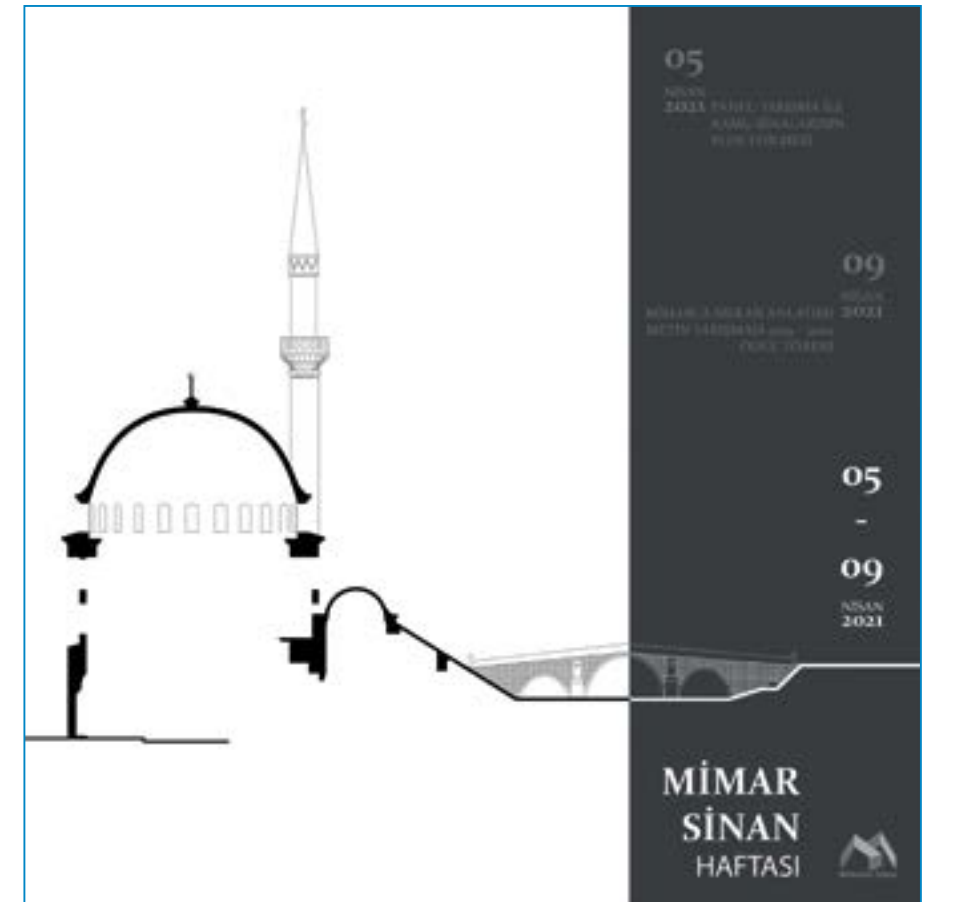
Pandemi koşullarında fiziki eğitimlerimize ara vermek zorunda kalsak da, SMGM Eğitimleri çevrimiçi olarak 2021 Mart - Nisan - Mayıs ayları boyunca devam etti.

31 Mart 2021

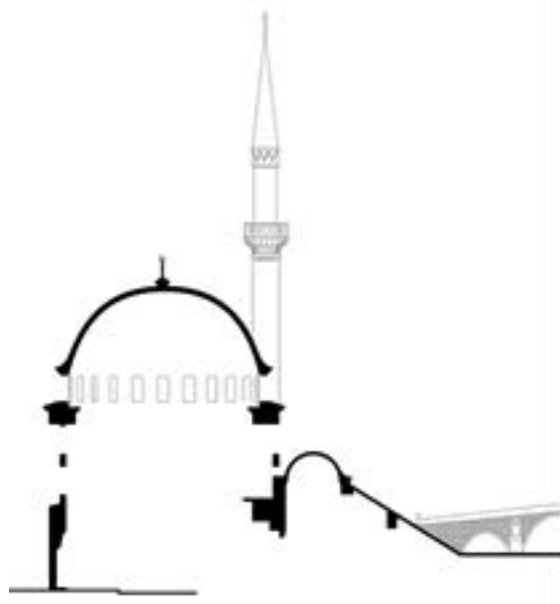

Mimarlar Odası YK tarafından Başbakan Ersan Saner'e gündemdeki konuları görüşmek, aktarmak üzere ziyaret gerçekleştirildi.

5 - 9 Nisan 2021

Mimar Sinan Haftası kapsamında bir dizi "çevrimiçi" etkinlik düzenlendi.

14 Nisan 2021

5 Nisan –Yarışma ile Kamu Binalarının Elde Edilmesi (Ömer Yılmaz-Ekrem Z. Bodamyalı-Esra Can Akbil-Emre Akbil) üzerine çevrimiçi Panel / söyleşi düzenlendi. Kamu alanlarının yarışma kültürü ile kazandırılması, yerel yönetimlerle yapılabilecek işbirlikleri, süreçlerdeki sorunlar, Cumhurbaşkanlığı idari binası yarışma projesinin Lefkoşa surlar içindeki ehemmiyeti ve içeriği gibi konular tartışma konusu oldu.

9 Nisan – Mimarca Mekan Anlatımı Metin Yarışması 2019-2020 Ödül Töreni

5 - 9 Nisan 2021

Mimarlar Odası İç İşleri Bakanlığını ziyaret etti. İnşaatlarda Kontrollük ve Denetim Tüzüğü'nün yasallaşması, Kamu projelerindeki uygulamaların planlama inşaat dairesi üzerinden yapılması için dairenin güçlendirilmesi, kamuya ait projelerin diğer yöntemler olan yarışma ve hizmet alımlarıyla elde edilmesi, e-vize uygulamasının kurumlar arası işbirliği ile geliştirilmesi, SMGM nin organize ettiği eğitimlere katılım için işbirliği konuları görüşüldü.

20 Nisan 2021

İnşaat Mühendisleri Odası odamızı ziyaret etti, toplantı yapıldı, ortak sorunlar ve muhtemel iş birliği olanakları değerlendirildi.

20 Nisan 2021

Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanlığı Kamuya ait binaların projelendirme yetkisine sahip olan B.U.B'a bağlı Planlama ve İnşaat Dairesi ile işbirliği olarak tanımlandı ve iki kurumun birlikte hareket etmesinin yüksek önemi vurgulandı.

BASIN AÇIKLAMASI

Toplumsal meseleler, birlik ve mücadele hakkında

KTMMOB Mimarlar Odası olarak, toplumu ileriye taşıyan, halkın faydası için uğraş veren, hiçbir ayırıştırma gözetmeksizin, bütüncül, hak ve adaletin her zaman savunuculuğunu yapan bir misyon için her daim çaba gösterdik. Toplumsal meselelere duyarlı davranış sergilemek, öncülük eden tüm bilimsel teknik insanların/örgütlerin asli görevleri arasındadır.

Kıbrıs toplumunda tüm kesimleri ilgilendiren, hakların ve yasaların dahi

tanınmazlığı üzerine son dönemlerde yaşanan toplum üzerindeki baskıların, geleceğe dair Kıbrıs toplumunu endişeye sürüklediği, ses getirmediği, harita üzerindeki varlık mücadelesinde sona doğru geldiği gözler önündedir.

Tüm kuruluş, parti, dernek, örgüt, vb. toplulukların bir arada Kıbrıs Türk halkının var oluş kavgasında her kesimin birlik olup, mücadele yolunda yoluna devam etmesi en büyük

23 Nisan 2021

temennimizdir. Bugünkü mücadele gelecek nesillere aktarılabilecek en büyük teminattır.

Hal böyle iken, Mimarlar Odası olarak, bölünme yolunda değil, birliktelikle varlık göstermek için herkesi duyarlı olmaya ve mücadele etmeye davet ediyoruz.

Saygılarımızla,
**Mimarlar Odası Başkanı
ve Yönetim Kurulu**

Asil Köylü Heykeli hakkında Mimarlar Odası görüşü

24 Mayıs 2021

Bir süredir Girne’de yapılması planlanan “Asil Köylü” heykeli gündemimize gelmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında, bir üniversite ve belediye işbirliği çerçevesinde 2019 yılında düzenlenen uluslararası heykel yarışması ile Kıbrıs adasının, kültürünü, tarihini, çeşitliliğini ve Kıbrıs insanını yansıttığı iddia edilen bu heykelin, çok yönlü irdelenmesi ve sorgulanmasının önem arz ettiğine inanıyoruz.

KTMMOB Mimarlar Odası olarak aşağıdaki soruların cevaplanmasını talep ediyoruz.

- Toplumu ilgilendiren böyle bir projede kamuoyu sürece dahil edildi mi? Kamuoyunun böyle bir projeye, kapsamı ve konumu itibarıyla genel yaklaşımı nedir?

- Konum olarak projenin bulunduğu yerin inşaata kapalı orman arazisi olduğu bilinmektedir. Böylesine bir yapı için izinlendirme prosedürü hangi yasa altında gerçekleşecektir?

- Projenin kendisi kadar alt yapısı, yolu, vs. projelendirildi mi ve hangi yasa altında izinlendirilecek?

- Projenin ve alt yapısının orman arazisinde olmasından dolayı ÇED raporu var mı ve doğa tahribatı, endemik dokuya ilişkin ilgili disiplinlerin ve uzmanların raporu nedir?

- Kırk metre yüksekliğinde ve otuz metre çapında bir heykelin Girne kent silüetini etkisi her yönü ile etüt edildi mi?

- Proje Kıbrıs kültürünü yansıtırken hangi açılardan ele alınmıştır? Bu konuda herhangi bir görüş veya bir çalışma yapıldı mı? Bu süreç içerisinde kurum kuruluşlar, örgütler ve sanatçılar dahil edildi mi?

- Projenin yer alacağı konum mevcut konut bölgesine olan yakınlığı endişe yaratmaktadır. Bu yönden mevcut konut yerleşkelerine ve ulaşım ağlarına olan etkisi etüt edildi mi?

Ülkemiz, eşsiz doğası ve sahip olduğu kültürel değerlerle güzeldir. Bu değerleri korumak, onları yaşatmak en temel amaçlarımızdan olmalıdır. Yapılması planlanan devasa heykelin, ülkemizin dokusuna, ölçeğine olan aykırılığı ortadadır. Kıbrıs adasına, toplumun geleceğine ve tüm dünyaya karşı doğaya yapılacak her türlü tahribatın sorumluluğunu hissederek hareket etmek, hiç bir surette ödün verilmemesi gereken bir unsurdur. Mimarlar Odası olarak, böyle bir yapının yapılmasını kesinlikle uygun bulmadığımızı belirtir, yatırımcı kurumun ve izin makamlarının, halkın ve onları temsil eden sivil toplum örgütlerinin tepkilerine duyarlı davranıp projenin derhal iptal edilmesinin doğru bir hareket olacağı görüşündeyiz.

Saygılarımızla,
**Mimarlar Odası Başkan
ve Yönetim Kurulu**

Mimari Proje Elektronik ortamda vize başvurusu kullanım eğitimi çevrimiçi gerçekleştirildi.

28 Mayıs 2021

D.A.Ü ile Konut Kurultayı ile alakalı toplantı yapıldı.

1 Haziran 2021

BASIN BİLDİRİSİ

Tarih: 30.06.2021
Konu: Kamusal Binalar - 500 Yataklı Devlet Hastanesi, Cumhurbaşkanlığı Sarayı ve benzer Projeler hakkında

Değerli Üyelerimiz,

Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği’ne bağlı Mimarlar Odası, küresel pandemi döneminde ortaya çıkan ve ivedilikle çözümlenmesi gereken Pandemi Hastanesi ihtiyacının karşılanması için izlenecek yol hususunda bir dizi görüşmeler gerçekleştirmiştir. Odamız, söz konusu binanın hizmet alımı protokolü kapsamında ve ülkemizdeki tüm mimar ve mühendislerin kayıtlı olduğu KTMMOB işbirliği ile yapılması gerektiği kararını almıştır. Ancak buna karşın maalesef süreç devam ederken hizmet alımı ve ülkemizdeki yasaların

göz ardı edildiği bir hastane inşaatı örneği yaşanmıştır.

Devlete ait bu tür önemli yapıların kararları, siyasi irade ve bu iradeye yakın kişilerin şahsi görüşleri üzerinden geliştirilmemelidir. Pandemi Hastanesi konusunda da yaşanan sıkıntıların temel sebebi bu konuda uzman kurum ve kuruluş görüşlerinin alınmamasıdır. Değişik ölçeklerde, bilime dayalı yapılması gereken çalışmalarda, planlama disiplininin göz ardı edilmemesi gerekir. Devlet adına yapılan ithal projelere örnek Pandemi Hastanesi uygulamasında da gördüğümüz gibi, ülkemiz yasalarına, koşullarına ve standartlarına uyumsuz, devleti maddi zarara da uğratan bu anlayışa artık dur demenin zamanı gelmiştir. Bilindiği üzere, kamuya ait binaların

projelendirme yetkisi Planlama İnşaat Dairesi’ndedir. Projeler bu birimin sorumluluğunda ve denetiminde gerçekleştirilmelidir. Son zamanlarda, meslektaşlarımız arasında haksız rekabet ortamı sağlanmasına neden olan, Planlama İnşaat Birimi yerine, özel sektöre dağıtılan kamu projelerinin adaletsiz bir durum oluşturduğunu, meslek ortamını bozduğunu ve devlet ciddiyetine olan güveni sarstığını bilginize getirmek istiyoruz. Devlet kurumlarının; siyasi kimlikleri ne olursa olsun ayrılmaz iki unsur olan eşitliği ve adaleti sağlamakla yükümlü olmasının yanında, özel sektör dinamiklerini gözeterek hareket etmesi önem taşımaktadır.

Bir başka nokta ise yerel yönetimlerin de, aynı sorumluluk bilincinde

hareket etmesi, ülkemizdeki yasalar çerçevesinde mimar ve mühendislerimize aynı adaletli ortamın sağlanmasında öncülük etmesinin önemini vurgulamak istiyoruz. Mimarlar Odası olarak, ülkemizin tüm belediyelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına çağrıda bulunarak, kamusal alanların (açık veya kapalı alanların) düzenlenmesinde tasarımların mimari yarışmalarla elde edilebilmesi için gerekli organizasyonları üstlenme arzusunda olduğumuzu bildirdik. Ayrıca proje kapsamına göre ilgili diğer meslek disiplinlerini de koordine ederek gönüllü olarak organizasyonun başında görev alabileceğimizi de duyurduk.

Yeni yapılacak olan beş yüz yataklı Devlet Hastanesi ile Cumhurbaşkanlığı İdari Binası ve Sarayı projelerinin de ithal projeler olduğunu veya olacağını gözlemlemekteyiz. En büyük işveren konumundaki devletin, ithal projelere itibar etmemesi gerektiğini, Mimarlar Odası'na kayıtlı yaklaşık 1600 üye ile 10'un üzerinde Mimarlık Fakültesi bulunan ülkemizin, kendi öz kaynaklarıyla bu tür projeleri gerçekleştirebilecek bilgi birikimine, deneyimine ve yeteneğine sahip olduğunu her platformda vurgulamaktayız. Çevre kalitesini artırmak ve özellikle yerli ve genç mimarlara daha çok olanak tanıyarak, özgün ve yerel iklime ve kültüre dayalı tasarımları teşvik etmek büyük önem arz etmektedir. Özellikle devlet altındaki bakanlıkların ve idarecilerin, yapı sanatına değer veren mimarlık politikalarının üretilmesine katkı sağlayacak adımlar atması, teknik ve uzmanlardan oluşan bilimsel komitelerle projelerin kurgulanması gerektiği görüşündeyiz. Bu bağlamda ülkemizin kültür, sanat, sosyal ilişkilerine değer katacak nitelikteki bir anlayışla kararlar üretilmesi gerektiği

inancındayız.

Kamu projelerinin, işbirlikçi ve farklı yöntemlerle projelendirilmesi, denetimi ve uygulama aşamalarının uygun hale getirilmesi konusunda gerekli görüş ve önerilerimizi ilgili bakanlıklara ziyaret ve toplantılarımızda defalarca dile getirdik.

Mimarlar Odası olarak; bir değişim programı çerçevesinde kurulması için öneride bulunduğumuz Proje Yönetimi Kurulu oluşumunun hayata geçirilmesinin şart olduğunu ve bu kurulda devlet ve meslek odalarından uzmanların yer alması gerektiğini yazılı ve sözlü bir şekilde bildirme girişiminde bulunduk. Ancak tüm bunlara rağmen olumlu hiçbir sonuç alamadık.

K.K.T.C. ve T.C. hükümetleri işbirlikleri adı altında 500 yataklı Devlet Hastanesi, Cumhurbaşkanlığı Sarayı ve arkasına gelebilecek benzer projelerin aynı yöntemlerle projelendirme süreçlerine karşı duruş sergilenmesi elzem noktadadır. Kıbrıs Türk Mühendis ve Mimar Odalar Birliği'nde varlık gösteren, bu ülkede

mesleklerini icra eden üyelerimizin ve yasalarımızın daha fazla hiçe sayılmasına tahammül edemeyiz.

Yasalarımıza aykırı, doğru yöntemlerle yürütülmeyen, yukarıda bahsettiğimiz kamuya ait projelerin projelendirilmesindeki farklı yöntemlerin, siyasi kaygı ile değil, toplum yararını gözeterek, bilimsel, teknik, çevreye, iklim koşullarımıza uygun, sosyal kültürel etkilerini düşünerek, günlük değil, uzun vadeli planlamalar yapılarak hareket edilmesi gerekmektedir. Binaların bakımı ve idamesi ile ilgili sürecin en başından, son aşamasına kadar sürdürülebilir olması, yerel mimariye, yerel mevzuatlarımıza, ülkemize uyumsuzluk yaratabilecek bu tür yatırımlar için hükümetteki yöneticileri bu sorumluluk bilinciyle hareket etmeye davet ediyoruz. Tüm uyarılara rağmen vizelenmeyen projenin uygulanması durumunda yasal çerçevede, meslek haklarımızı korumak adına gereğini yapacağımızı kamuoyuna duyururuz.

**KTMMOB Mimarlar Odası,
Başkan ve Yönetim Kurulu**

Mimarca Mekan Anlatımı Metin Yarışması 2021 Hazırlık Toplantısı Mimarlar Odası Yayın Kurulu Yarışma Hazırlıkları

13 Temmuz 2021

3 Ağustos 2021

E-Vize hayata geçişi hakkında duyuru üyeler ile paylaşıldı. Projeler dijital ortamda sunulmaya başlandı.

3 Ağustos 2021

İ.T.Ü K.K.T.C heyeti ve EBİ AŞ. Yetkilileri odayı ziyaret etti.

27 Eylül 2021

Prof. Dr. Bilge Işık ile Kerpiç Çalıştay! üzerine karşılıklı görüş alış verişinde bulunuldu.

16 Ağustos 2021

Mimarlar Odası Başkanı Kozan Uzunoğlu ile KTOÖD Başkanı Günay Kibrit engelli standartları ve ülkemizdeki uygulamalar üzerine söyleşi gerçekleştirdi.

28 Eylül 2021

Cumhurbaşkanlığı hakkında basın toplantısı – Kamuya ait projeler ile alakalı.

24 Ağustos 2021

Gökşan Yamacı söyleşi etkinliği odada ve aynı zamanda çevrimiçi olarak gerçekleştirildi.

ÖZET

31 Temmuz 2021 tarihinde Arif Feridun ile gerçekleştirilen söyleşide, Mimar Arif Feridun, çizgi ve eskizin mimari anlatımdaki önemine, yararlılığına ve gerekliliğine vurgu yaparak, kendi düşünce ve deneyimlerini Mimarca'nın 92. sayısı için aktardı. Mimar, farklı proje aşamalarında yapmış olduğu eskiz çalışmalarını ve üniversitede ders verirken yaptığı kara tahta eskizlerini de paylaşıyor.

Anahtar Kelimeler: Eskiz, Mimari Anlatım, Tasarım, Kara tahta eskizleri, Arif Feridun

'MİMARIN İŞİ ÇİZMEKTİR, ÇİZEREK ANLATMAKTIR': MİMAR ARİF FERİDUN İLE ESKİZİN MİMARİ ANLATIMDAKİ ÖNEMİ ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Aliye Menteş

İngiliz yazar ve sanat eleştirmeni John Berger'in de ele aldığı gibi, çizimin farklı işlevleri vardır: 'Görünenleri inceleyen ve sorgulayan çizimler, düşünceleri somutlaştıran ve ileten çizimler, bellekten yapılan çizimler' (N. İnceoğlu Et Al. 1995). Mimari dilleri ele aldığımız MİMARCA 92. sayımızda, eskizin kendi içerisinde bin bir dilinin olması da keşfedilmesi gereken bir husustur. Tasarlama eyleminin önemli bir parçası olan eskiz yapmak, ilk fikrin ve fikirlerin kalem ve kâğıt ile buluşması ve ilerleyen süreçlerde de yönlendirilmesi ve olgunlaşması için ne kadar da önemlidir... Eskizle öğretmek ve öğrenmek, mimarlığın ve mimarlık eğitiminin en değerli süreçlerindendir. Dijital bir dünyaya hem gerekliliklerden hem de avantajlarından dolayı hapsolmuş olsak da kalem ve kâğıt ile yapılan taslak çalışmalarının değeri ölçülemez.

31 Temmuz 2021 tarihinde Arif Feridun ile gerçekleştirilen söyleşide, usta mimar ve yılların Arif Hoca'sı, çizgi ve eskizin mimari anlatımdaki önemine, yararlılığına ve gerekliliğine vurgu yaparak, uzun uzun kendi düşünce ve deneyimlerini Mimarca'nın 92. sayısı için aktardı (Figür 1).

Arif Hoca; 'Mimarın işi çizmektir; çizerek anlatmaktır, yazılı anlatım ve sözler ancak destek olabilir' yorumu ile başlıyor sözlerine. Yarışmaların öneminden de bahseden Feridun, Mimarlar Odasının ve Yayın Kurulu'nun gelecekte düzenleyeceği yarışmaların arasında eskiz yarışmalarının da olmasını ve el çiziminin teşvik edilmesini öneriyor.

Söyleşinin akışını bozmamak adına konuşulan konular üç ana başlığa ayrılarak Arif Hoca'nın dilinden ilerleyecek. Söyleşinin ilk bölümünde 'Mimari Tasarımda Eskizlerle Tasarlamak ve Anlatmak', ikinci bölümünde 'Mimari Tasarımda Eskizler ve Kurgu Çalışmaları' ve üçüncü bölümünde ise 'Eskiz ile Öğretmek ve Öğrenmek' üzerine Arif Feridun düşünce ve deneyimlerini Mimarca için aktardı.

Mimari Tasarımda Eskizlerle Tasarlamak ve Anlatmak

Arif Feridun: 'Bu söyleşimizde mimari anlatımda çizgi ve eskiz kavramına yönelerek anlatımdaki yararlılığına değineceğiz. Örneğin yanılmıyorsam Mimarca'nın bir sayısında konu meydanlardı. Bir meydana olması gereken tüm özellikleri taşıyan, eskiz niteliğinde kurgu çalışmaları ile anlatıma girişmek

doğru bir yaklaşım olur ve bunun yazılı anlatımla anlatılmak istenenlerin yani kompozisyonun çok üstünde ifadedi olacağı da açıktır. Meydanın asırlar boyu gelişen, görünmeyen aksları, sokak bağlantıları ve önemli çevre yapıları, kısaca meydanın tüm özellikleri çizgilerle, eskizlerle gösterilerek kompozisyon eşliğinde kurgu dahi olsa tanımlanabilir.'

'Meydanlar zaman içinde oluşur, gününbirlik oluşturulmaz. Yıllar ve hatta yüzyıllarda oluşur. Yeni kent tasarımları hariç tabii. Eski bir yerleşime sonradan meydan monte edildiğini duymadım ve görmedim.'

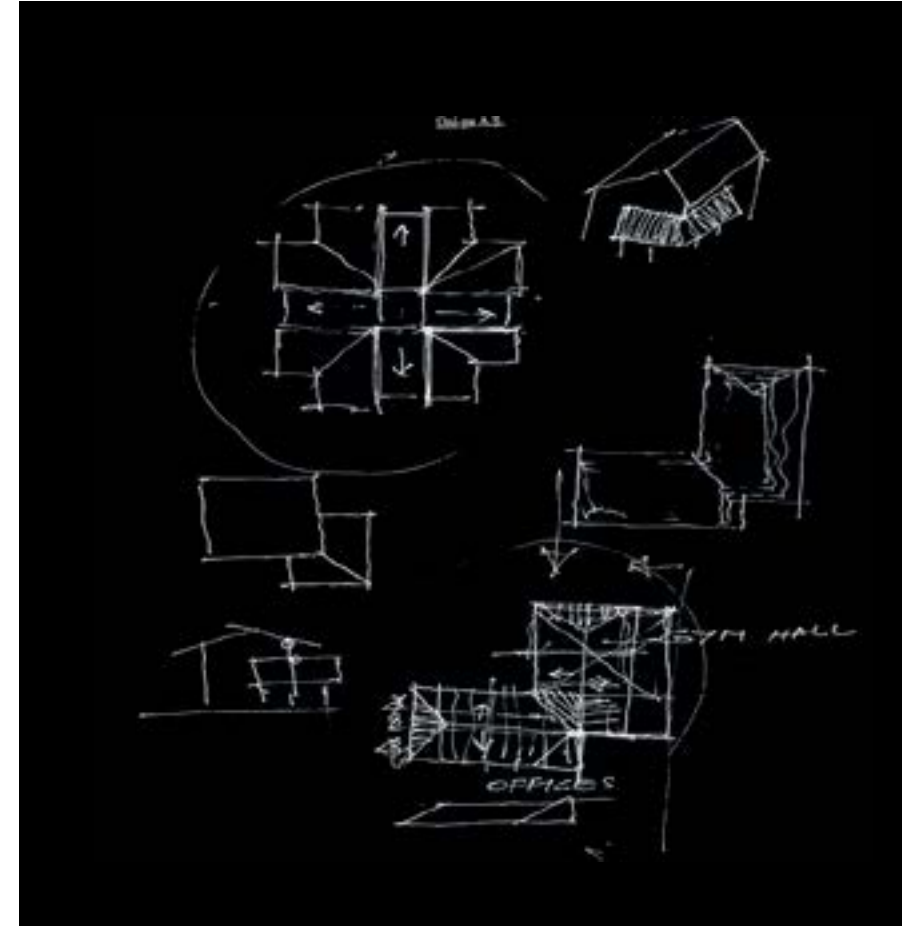
'Örneğin hayali bir meydan olabilir (Figür 3). Eğer meydanın kimliğinden kişiliğinden bahsedeceksek, dilimizin döndüğü kadar tarihi değerini öne çıkarabiliriz. Bu, her zaman mümkündür. Arşivler bu tür yaklaşımlara olanak sağlar. Ama mimarlık ve şehircilik açısından işe girersek, ki istenen de bu olmalı bir mimar ve şehirciden; meydana giriş çıkışlar, mevcudun düzenlenmesinde yaya trafiği, araç trafiği, korunacak yerler; yeni bir tasarım için öneriler bu süreçte büyük önem arz etmektedir.'

Mimari Tasarımda Eskizler ve Kurgu Çalışmaları

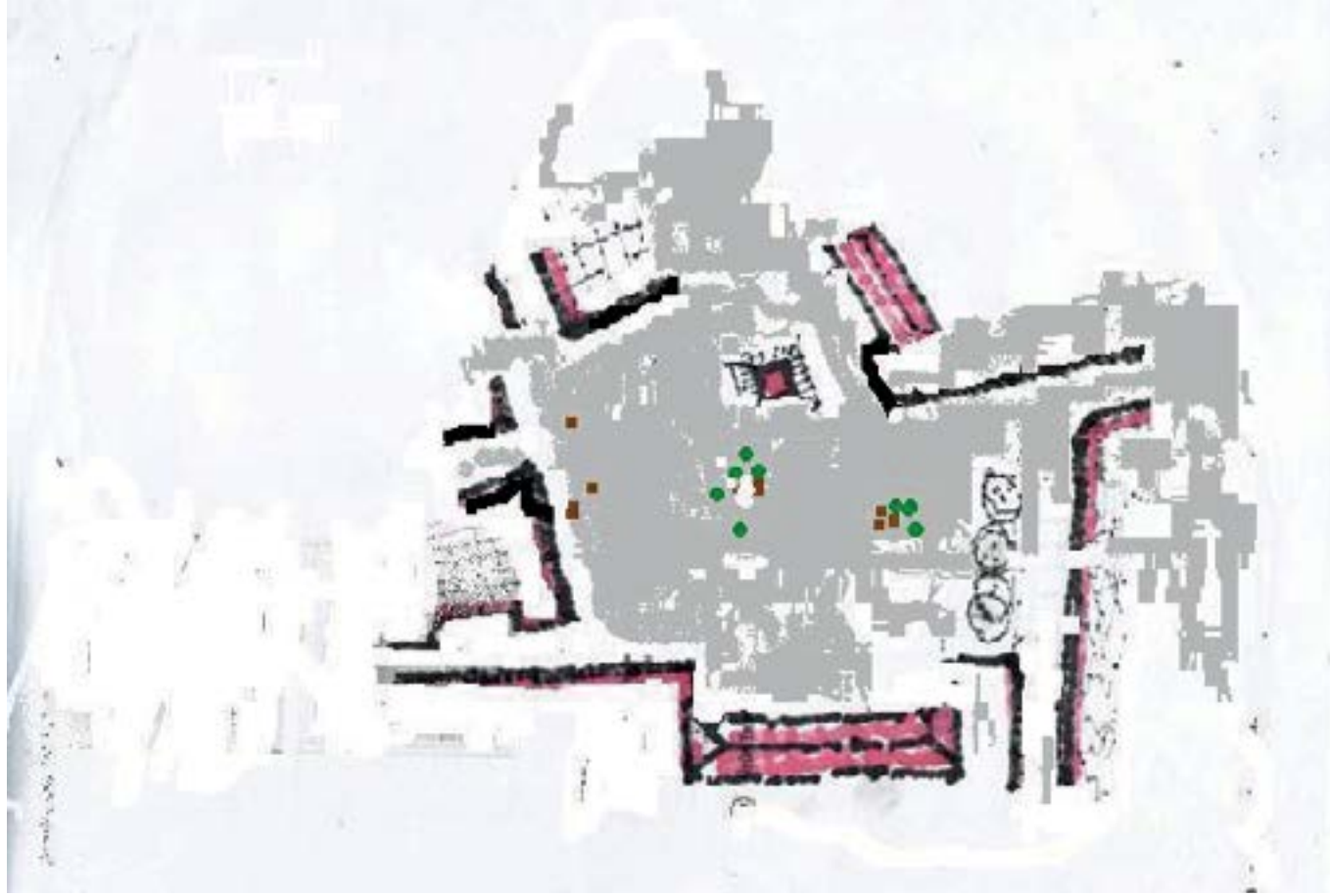
Arif Feridun: 'Mimari tasarım, önce eskiz; zaman ilerledikçe de küçük ölçekli proje veya perspektifle yapılır. Daha kesin sonuçlar için maket uygulaması da yer alabilir. Yeni bir projeyi yazılı bir kompozisyonla anlatmak nereye kadar mümkün olabilir? Tabii ki eski bir tarihi köşkü düzgün bir anlatımla ve kompozisyon şeklinde ele alıp tanımlayabilirsiniz. Örneğin 18-19. yüzyılların Boğaziçi Yalıları'nı (A. Şinasi Hisar) keyifle okurken veya anlatırken iyi hoş da, iş yeni bir yapıya gelince, ancak

Figür 1: Söyleşi esnasında Arif Feridun ve Aliye Menteş, 31 Temmuz 2021.

Figür 2: Bir eskizin anlattıkları (Feridun, 1990).

Figür 3: Hayali bir meydan eskizi (Feridun, 2021).

programı ile yetinirsiniz.'

'Öğrencilik yıllarımda rahmetli Orhan Arda hocamızın ifadesi "Kağıt üzerinde çizim ve eskizler ile güzel duran proje, uygulamada da güzel olur" şeklinde idi ki doğrudur; tabii gerekleri yerine getirilerek uygulanırsa eğer... Bundan anlatılmak istenen küçük karalamalarla başlayıp 1:200, 1:100 ölçek aşamalarında bu olguyu sağlamak ön koşul olmalıdır (Figür 5). Eskiz yeteneğini geliştirerek yetişen mimar adaylarında tasarım gücünün daha ileri düzeyde olduğuna gerek hocasına veya jürisine gerekse ileriki işverenine meramını anlatma başarısının daha da yüksek olacağına ben olumlu bir görüşle yaklaşırım.'

'Güneş pencereden süzülür girer, o

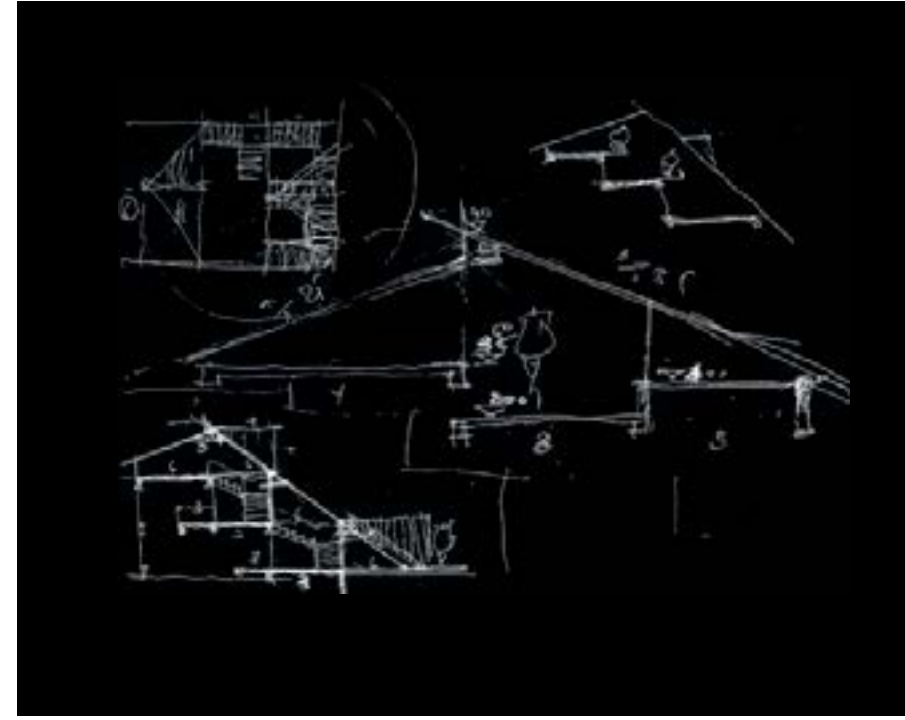
pencereden sevgiliye gül atılır, veya Cahit Sıtkı Tarancı'nın söylediği gibi "Her mihnet kabulümdür; yeter ki gün eksilmesin pencereden"... İyi hoş da pencereyi o gözle ele alan için bulunmaz bir anlatım. Edebiyatımıza bundan güzel bir anlatım yakıştırılabilmek çok zor. Mimari tasarımı proje içinde ele alınacak bir pencere için ise neler sorulmaz ki; ahşap mı, mekânın neresindedir, büyüklüğü nedir, ve gelişen teknolojilerle çift cam mı, güneşle ilişkisi nedir, mekân oranı, cephe oranı... Bu gayet basit bir benzetme. Eskiz ve çizgisel anlatım teknikleri hemen devreye çözüm için giriverir. Karşıdakine derdini anında anlatmak isterseniz eskizi ile, bilek yeteneğinizle devreye girmezseniz diyalogunuza da tasarımınıza da

çözüm bulamazsınız.'

Eskiz ile Öğretmek ve Öğrenmek

Arif Feridun: 'Aynı şey, "Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden/ eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak/ ve bakacaksın semaya ağlayarak" diye Ahmet Haşim bunu edebiyatımıza, mısraları ile mal ederken; bir mimari tasarımda döner merdiven mi, çift kollu merdiven mi, ahşap mı, beton mu sorguları karşıdakine eskiz veya örneğin çizgi ile anlatılmazsa sonuç alınamaz.'

'Bizim nesil, bilgisayar asrını kenarından köşesinden yakalamış. Çeşitli AutoCad programlarını kullanarak tasarımlar yapmış ve çok kere başarılı sonuçlarını da

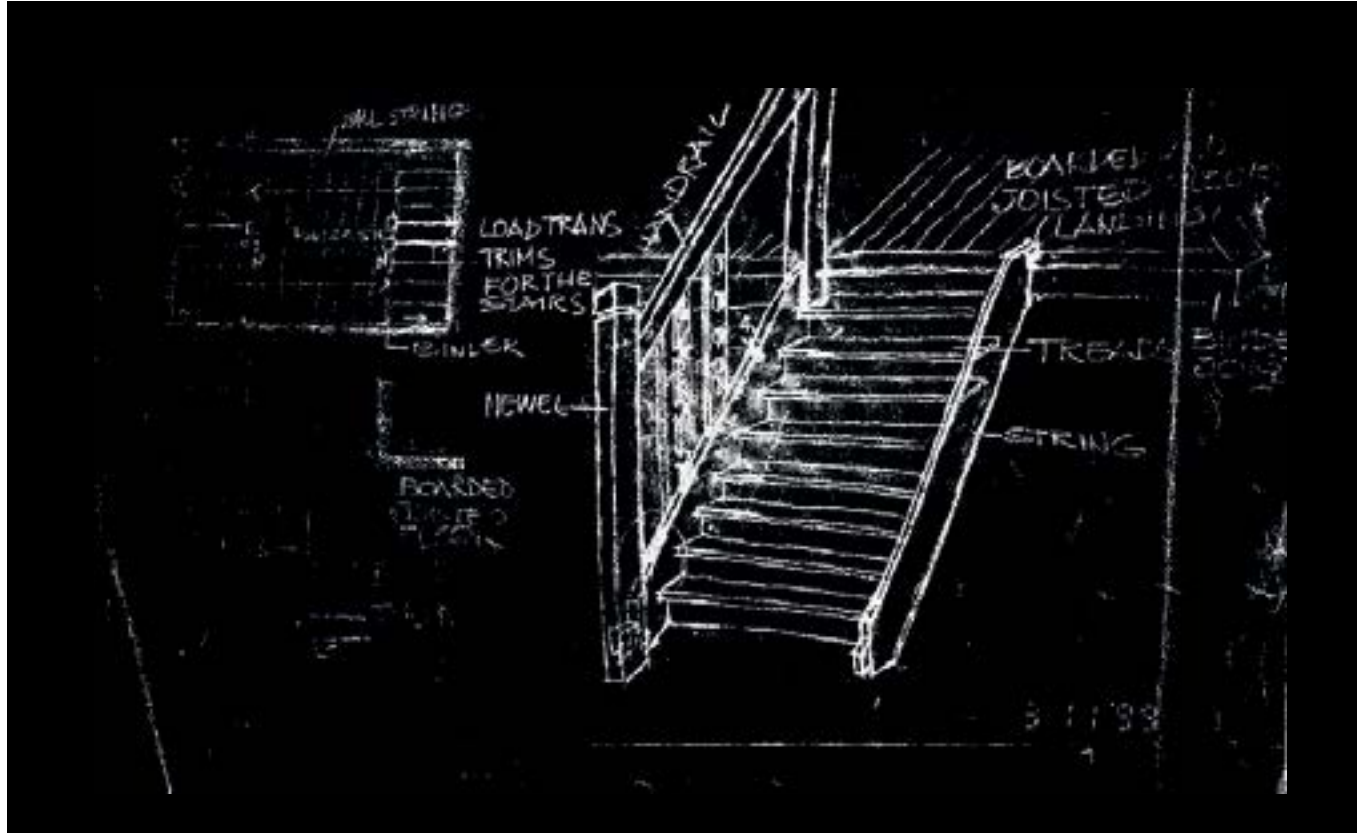
Figür 4: Çatı ve merdiven eskizi (Feridun, 2001).

görmüşüzdür. Hocalık yıllarımda, bendeki bir kıt anlayıştan mı nedir AutoCad'i üçüncü yıldan sonraki projelerde kabul edelim demiştim. Ayıplanmışım. Amacım el yeteneğinin öğrenciye tattırılması, geliştirilmesi, o keyfin algılanması idi. Pek de kabul görmemişti bu fikrim. Hatta bilgisayarında çalışmış bir öğrenci masasına gidip projesine bakmanızı ve bilgisayarında çalışmalarına kritik vermenizi isteyebilirdi. Olabilirdi belki ve yapmaya başlamıştık da. Ama nerede eskiz kâğıdı üstünde kalem oynatma keyfi?'

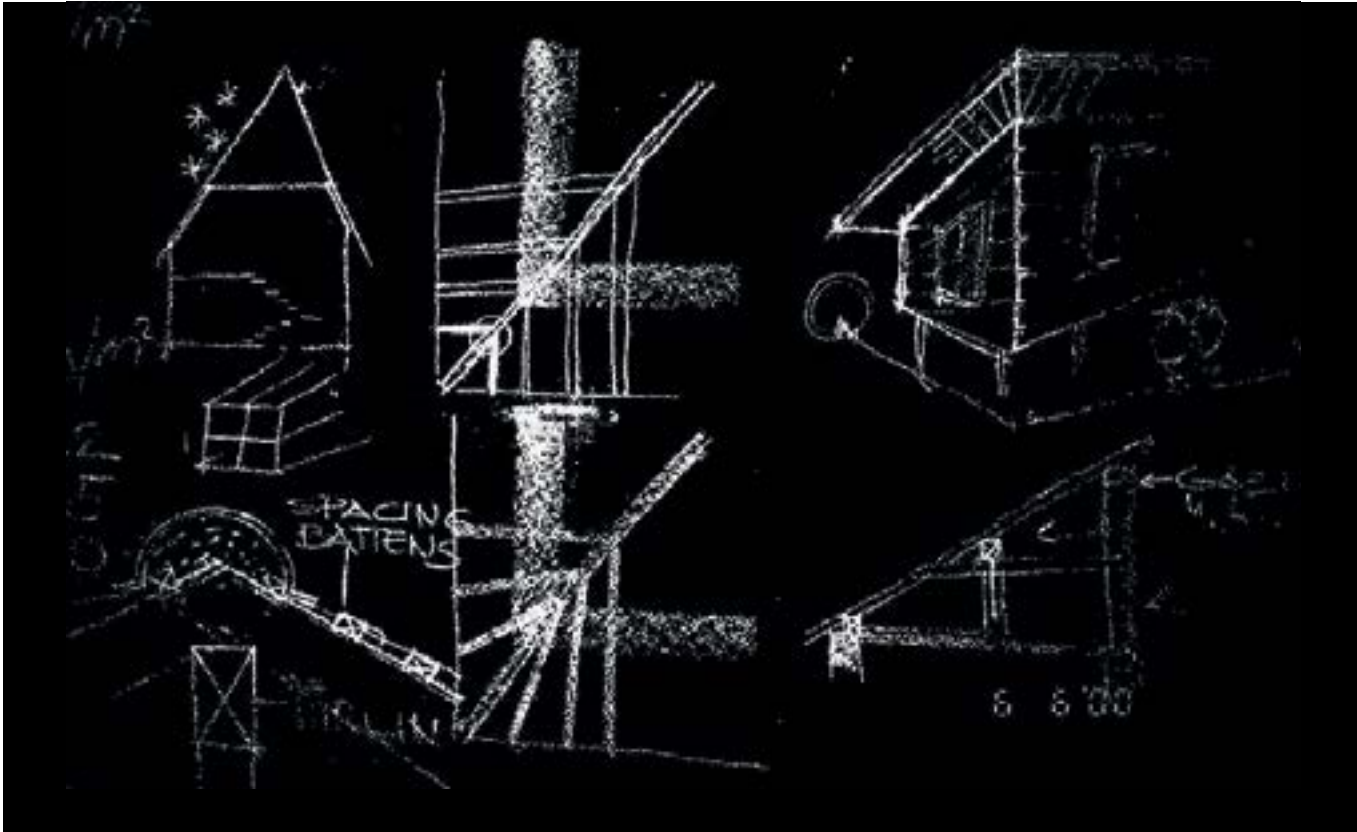
"O eğri büğrü görünen eskiz denen çizgiler var ya, bizim için onlar mimarlık mesleğimizin ta kendisidir ki biz öyle okuduk, öyle öğrendik ve öyle öğrettik. Terk edilecek bir keyif değildir o çizgiler..."

Figür 5: Bir konut tasarımının ölçekli ve cetvel ile çizilmiş eskizi (Feridun, 1990).

Figür 6: Kara tahtada merdiven ve çatı eskizleri (Feridun, 2000).

Figür 7: Kara tahtada çatı eskizleri (Feridun, 2001).

'Ancak benim tahtaya çizdiklerimden (Figür 6, 7) keyif alan öğrenci ve hocalarımın zaman içinde "Ah o eski günler" dediğini hatırlıyorum. Stüdyolarda ders saatinden sonra konu ile ilgili stüdyo çalışmasını T-cetveli, gönye veya serbest elle çizmelerini isterken tüm dersi özenecekleri şekilde kara tahtaya tebeşirle benim çizip onların bunu defterlerine geçirmesini şart koşmuştum. Nedeni de o eskiz anlatımına yaklaşımlarını geliştirmelerini sağlamaktı.'

'Bir örnek olarak bir kesit gösterilecek veya anlamlandırılacaksa, bunun gerçek ve anlaşılır olmasına özen gösterildiği kadar mimarın kendisi için de projenin gelişimine ışık tutabilecek olması ve sonuç alınamaması durumunda komplike mekânlarda bir maket çalışmasına geçilmelidir. Gerek eskiz gerekse maket ile projeye yaklaşım mimarın gözden kaçırabileceği detay ve bunun gibi olgunlaştırmaya yönelik hususlara ışık tutacağı bir gerçektir.'

'Anında kara kalem bir eskiz projenin birçok görünmez noktasına parmak bastıracaktır. Mimarın tasarım gücü yanında el yeteneğinin de olması, duygularını bileğine yansıtabilmesi ön koşuldur.'

'Ustaca kullanılan bir AutoCad'ın bunu sağlayabileceği bir gerçekse de biz yaştakilerin el tutkumuzu terkedeceğimiz düşünülmemelidir. O eğri büğrü görünen eskiz denen çizgiler var ya, bizim için onlar mimarlık mesleğimizin ta kendisidir ki biz öyle okuduk, öyle öğrendik ve öyle öğrettik. Terk edilecek bir keyif değildir o çizgiler...'

Gerçekten de o çizgiler 'terk edilecek

bir keyif değildir'. Arif Hoca'nın öğrencilerinden olma şansını elde etmiş olmak bana her zaman gurur vermiştir. Kara tahtaya yaptığı çizimleri izleyerek, çizerek, maket yaparak ve deneyimleyerek öğrenmek ve bu esnada her çizimle anlatılan hikâyelere dalmak, öğrencileri için her zaman unutulmaz bir öğreti olmuştur. Arif Feridun'a Mimarca için paylaştığı engin düşünceleri, anıları ve eskizleri için sonsuz teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Kaynaklar:

N. İnceoğlu Et Al. Düşünme ve Anlatım Aracı Olarak ESKİZLER. İstanbul: Helikon Yayınları 1995, s.124.

*Tüm eskizler, Arif Feridun'un kişisel arşivinden alınmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Aliye Menteş

Yrd. Doç. Dr. Aliye Menteş
Lefke Avrupa Üniversitesi,
Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Öğretim Üyesi

amentes@eul.edu.tr

ÖZET

2004 yılında mezun olmuş, Kıbrıslı Türk mimar Kazım Doğramacı ile yapmış olduğumuz bu söyleşide; mimarın mesleki deneyimlerinden, projeleri için hazırlamış olduğu maketlerden, 16 yıllık profesyonel maket yapım sürecinde karşılaştığı zorluklardan, deneyimlerinden bahsediyoruz. Söyleşimiz boyunca maket yapımı için aldığı eğitimlerden, bir maketin yapım aşamalarına, kullanılan maket yapım yöntemlerine ve malzemelerin neler olduğuna değiniyoruz. Bir mimari projenin sunulmasında, müşteriye en iyi fikir veren aşamanın maketler ve üç-boyutlu sunumlar olduğunu vurgulayan mimarımızın, maket yapımındaki olmazsa olmazı insan figürleridir. Bugüne kadar yüzden fazla maket yapmış olan Kazım Doğramacı'nın mimari projeleri arasında genellikle toplu konut projeleri, bireysel konut projeleri ve otel projeleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs, Maket Yapımı, Mimari Sunum, Çağdaş ve Geleneksel Maket Yapım Teknikleri

MİMARİ DİLLER VE MAKET YAPIMI ÜZERİNE MİMAR KAZIM DOĞRAMACI İLE BİR SÖYLEŞİ

Yasemin Mesda

Mimarca: Bize kendinizi tanıtır mısınız?

Kazım Doğramacı: 2004 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldum. Ada şartlarının, inşaat sektörü ve iş olanakları açısından potansiyeli yüksek olduğundan askerlik görevimi erteleyip, proje tasarım alanında çalışmaya başladım. Bir süre özel bir proje ofisinde profesyonel mesleki deneyimi kazandıktan sonra; mimarlık ve mühendislik üzerine kapsamlı bir proje ofisi kurdum. Bu ofisle birlikte KKTC'deki ilk CNC kesim maket atölyesini de kurmuş olduk. 2017 yılında kendi inşaat şirketimizi kurdum. Burada direktör olarak çalışmaktayım. Evli ve 3 çocuk babasıyım.

M: Kaç yıldır profesyonel maket yapıyorsunuz?

KD: 16 yıldır yapıyorum.

M: Maket yapımına nasıl başladınız?

KD: 2005 yılında aslen eniştem ve inşaat sektöründe deneyimli bir elektrik mühendisi olan Osman Eminel'in fikri ile önce Ankara'da bir süre maket eğitimi aldıktan sonra, proje ofisimizin bünyesinde maket atölyemiz faaliyet göstermeye başladı. Süreç içerisinde maket ile sunum

yönteminin gerek satış gerekse mimari yarışma projeleri alanında adada beklentinin üzerinde bir talep ve potansiyeli olduğunu deneyimledik. 2017 yılına kadar bilfiil tüm taleplere cevap verdik ancak inşaat şirketimiz hızlı bir büyüme ivmesi yakaladığı için 2017 yılından sonra sadece kendi satışa yönelik projelerimizin maketlerini yapma kararı aldık.

M: Tüm projelerinizin sunumlarında maket tekniğini kullandınız mı?

KD: Mümkün olabilmesini isterdim. Hepsinde maalesef kullanamadım.

M: Günümüzde birçok proje üç-boyutlu dijital modelleme tekniği kullanılarak sunulmakta. Çok değerli olan maket sunumları birçok mimar tarafından yerini bilgisayar ortamında üç boyutlu modellemeye bırakmıştır. Peki sizin üç boyutlu sunumlarınıza ek olarak maket de yapmayı tercih etmenizin nedenleri nelerdir?

KD: Tabii ki iki temsili araç, mimari projenin algılanmasında birer iletişim platformudur. Ancak üç boyutlu dijital modelleme tekniği zamansal avantaj ve kaliteli görüntü kolaylığı bakımından günümüzde çok fazla tercih edilmektedir. Özellikle üç boyutlu dijital modelleme tekniği, maket tekniğinin sağlayamadığı

Figür1. KKTC ODTÜ Kaltev Binası.

Figür 2. Recaioğlu İnşaat Konut Projesi.

Figür 3. Acapulco Otel, Bafra.

Figür 4. Çalışma Ortamında oğlu Atlas ile Maket Yapımı.Konut Projesi.

Figür 5. Çalışma Ortamında oğlu Atlas ile Maket Yapımı.Konut Projesi.

Figür 6. Long Beach Toplu Konut Projesi, İskele/Kıbrıs.

Figür 7. Ekrem Bodamyalızaade Konut Projesi.

girdileri hızlı ve etkili bir şekilde ortaya koyabiliyor. Mesela temsili mekânın daha iyi okunabilmesi, ışık ve gölge efektleri ile daha etkili görseller oluşturmak, daha ucuz ve hızlı bir sunum oluşturmak gibi pek çok tercih nedenleri söz konusu. Ayrıca günümüzde artık dijital ortamda sunum ve satış daha yaygın. Ancak

fikrimi sorarsanız maket tekniği ile sunum yapmak beni her zaman daha fazla heyecanlandığı için kişisel tercihimdir.

M: Maketlerinizi yaparken karşılaştığınız zorluklar oluyor mu?

KD: Genelde maket talebi gelen ofis

ya da inşaat firmaları, süre konusunda zorluk yaratmaktadır. Çünkü maket aşamasına gelen bir proje satışa hazır demektir. Bir an önce satışını gerçekleştirebilmek için kısa sürede sunumuna mimari projenin maketini de dahil etmek isterler. Ancak maket yapımı, el işçiliği ve becerisi isteyen bir süreçtir. İmalatı zaman alır.

M: Bizlere yapmış olduğunuz maketlerden fotoğraflar paylaşabilir misiniz?

M: En beğendiğiniz maketiniz hangisidir? Neden?

KD: En beğendiğim maketim diye bir proje söyleyemem ama proje ne kadar iyi ise maketi de o kadar keyifle yapılır ve güzel biter.

KD: Bir süreliğine maket yapımını bırakmıştınız. Fakat şimdi tekrar yapıyorsunuz. Neden bırakmıştınız ve yeniden başlamanıza neden olan etkenler ne olmuştur?

KD:Kendi inşaat şirketimi kurduğum

Figür 8. Northshore Investment Doğanköy Projesi.

Figür 9. Mesan Toplu Konut Projesi.

Figür 10. Noyanlar İnşaat Sunrise Projesi.

için dışarıya maket yapımını 2017 yılında bıraktım. Sadece kendi projelerim için 2020 yılında tekrar başlama kararı aldım. Bu kararı almamda üretirken keyif aldığımı bildiği için eşimin büyük rolü olmuştur.

M: Çalışma ortamınızda çocuklarınızın da sizden esinlenerek maketler yaptığı zamanlar oluyor mu?

KD: Yeniden başladığım son dönemde sevindirici ve gurur verici bir şekilde oğlum Atlas'tan yardım talebi aldım. Yaşı, bu iş için küçük olsa da elinden geleni yapıyor. Geleceğe dair umut verici (Figür 4 ve 5).

M: Maketlerinizi bitirdiğinizde ne hissediyorsunuz?

KD: Bitirdiğimde çok da mutlu olmuyorum çünkü maketin gitme vakti geldi demek oluyor. Ancak bitime son

birkaç hafta kala maketin ilerlemesini yaşamak çok daha keyifli.

M: Maketle yeni teknolojiler arasındaki farklar sizce nedir?

KD: Yeni teknolojilerin maliyeti daha ucuz ve üretimi daha kısa sürede olduğu için çok daha etkin kullanılıyor. Ancak maket, gerçeği hayal edebilmeniz açısından çok daha güçlü bir araç.

M: Sizce maket mi üç boyutlu modelleme mi, hangisi daha gerçekçi?

KD: Maket.

M: Maket yapma süreci eğlenceli mi?

KD: Sürecin başı değilse bile bitime gelme aşaması çok keyifli.

M: Maket yapma sürecinizde nasıl

bir yol izliyorsunuz? Maketlerinizi ortalama ne kadar zamanda tamamlıyorsunuz?

KD: Öncelikle tüm parçaların bir çizim süreci var. Bu işlemi takiben kesim, boya ve montaj aşamasıdır. Proje büyüklüğü sürecin uzamasında etkili ancak deneyimlerimize dayalı örnek verecek olursam, 20 villalık 1/200 ölçekli bir toplu konut projesi yaklaşık iki ay gibi bir sürede tamamlanır.

M: Maketlerinizi sergileyerek paylaşmak için sergi oluşturmayı hiç düşündünüz mü?

KD: Neredeyse hiçbiri bende değil.

M: Yapmak isteyip de henüz yapamadığınız maketleriniz var mı? Eğer varsa neden henüz yapamadınız?

KD:Yapmak istediğim ve yapamadığım

Figür 11. Noyanlar İnşaat Sealife 2 Projesi.

projem var aslında. İnşallah yapacağım zaman maketini de yapmak nasip olacaktır.

M: Sizin gibi maket yapma çalışmalarına meraklı olan kişilere neler önermek istersiniz?

KD: Maket yapmak öncelikle sabır ve el becerisi gerektiren bir iştir. Bu özellikleriniz varsa hem çok keyifli hem de para kazandırma potansiyeli olan bir meslektir.

M: Maket yapma işi oldukça sabır, titizlik ve zaman gerektiriyor. Yorulduğunuz, sıkıldığınız zamanlar hiç oldu mu? Olduysa bu süreci nasıl yönettiniz?

KD: Sıkıldığımızda maketin başka bir bölümünü yapmaya geçiyorum; odak noktası değişince sıkıntı geçiyor.

M: Maketlerini örnek aldığınız biri var mı? Ünlü bir maketçi, mimar, vb. Neden bu kişiyi örnek aldınız?

KD: Örnek aldığım biri yok ama takip ettiğim birçok profesyonel maket atölyesi var.

M: Maket yapma süreçlerini, detayları, önemli noktaları maket yapma meraklılarına, mimarlara, mimarlık öğrencilerine öğretmek için atölye çalışmaları yapmayı hiç düşündünüz mü?

KD: Atölye çalışması için ne yazık ki vaktim yok ama öğrenmek için hevesli kişiler var ise gelip benimle çalışabilirler. Açıkçası yardıma ihtiyacım yok da denemez.

M: Şimdiye kadar kaç maket yaptınız?

KD: 100 ve üzerinde olmuştur.

M: Maketini yaptığınız projeleriniz arasında hangi bina işlevleri vardı?

KD: Daha çok toplu konutlar, bireysel konut projeleri, rezidanslar, otel projeleri.

M: Maket yapma tekniklerinde çağdaş teknikler (CNC, lazer kesim) mi, klasik teknikler mi kullanıyorsunuz? İki tekniği de kullandıysanız karşılaştırmasını nasıl yaparsınız? Olumlu, olumsuz yönleri nelerdir?

KD: Mesleğe CNC kesimle başladım, şu an lazer kesim ile devam ediyorum. Hız ve işçilik açısından lazer kesim şu an en iyi yöntem.

M: En büyük maket çalışmanız hangisiydi? Maketin ölçeği neydi? Özel bir inşaat firmasına ait, İskele'nin Long Beach bölgesindeki toplu konut projesi idi. 1/200 ölçeğinde (Figür 6).

M: Bir maket yapımında hangi malzemeler olmazsa olmazınızdır?

KD: Gerçek hayatta olduğu gibi iyi bir maketin olmazsa olmazı, insan figürleridir.

M: Üretmekten en çok keyif aldığınız

Figür 12. Noyanlar İnşaat Sealife Projesi.

Figür 13. Northshore Bellapais Projesi.

maket hangisidir, neden?

KD: Bu keyfi tek bir makete bahsedemem ancak size birkaç görsel verebilirim (Figür 7, 8, 9).

M: Maket yapmayı öğrendiğiniz bir ustanız oldu mu hiç, yoksa kendi kendinize mi öğrendiniz?

KD: Maket eğitimimi Ankara'da profesyonel bir maket atölyesi sahibi olan Eşref Madanlar'dan aldım. Kendisi 1978'den beri aynı yerde kendi maket atölyesini işletmektedir.

M: Mesleğe başladığınızdan beri, maket yapım teknolojileri, üslupları ve malzemelerinde büyük değişimler

olduğunu tahmin ediyorum. Bunlar hakkında neler düşünüyorsunuz, üç boyutlu yazıcı gibi teknolojilerin atölyenizde bir yeri olacak mı?

KD: CNC kesimle başladığımız işi şu an lazer kesimle sürdürüyoruz. Üç boyutlu yazıcıları ürünün canlı görünmemesi ve yeterli detay ile hassaslıkta olmaması gibi sebeplerden dolayı tercih etmiyorum.

M: Size en çok heyecan veren maket üretim biçimi nedir? Bu gibi, fikir maketleri, soyut maketler mi, yoksa çok malzeme kullandığınız gerçekçi görünen ve ayrıntılı maketler mi?

KD: Ben şahsen satışa yönelik

yaptığım canlı ve gerçekçi maketleri daha çok beğeniyorum (Figür 10, 11, 12, 13).

M: Size ve sizin gibi işini severek yapan mimarlara Mimarca olarak teşekkür ediyoruz. Hayalini kurduğunuz projeyi en kısa sürede gerçekleştirmeniz ve maketini yapmanız dileğiyle.

Yrd. Doç. Dr. Yasemin Mesda
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi,
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık
Fakültesi, Mimarlık Bölümü
Öğretim Üyesi

ymesda@ciu.edu.tr

ÖZET

Bu yazı, KTMMOB Mimarlar Odası, Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi'nin (SMGM) 2020 yılı programı kapsamında eski Mimarlar Odası Başkanı, Mimar Ekrem Ziver Bodamyalızade'nin Kuzey Kıbrıs'taki Mimarlık mesleğinin uygulamasına yönelik standartlara ilişkin verdiği iki ardışık derste, ülkemizdeki mimarlık mesleğine ve eğitimine uluslararası mimarlık standartları kapsamında etik açıdan nasıl baktığını özetler. Mimarca'nın 92. sayılı teması 'Mimari Diller: Eskizler, Sözler ve Dahası' altında bu yazıyı yayınlama gereği, hızla yapılanan ülkemizde, artan mimar sayısı ve rekabet düzeyi de düşünüldüğünde mesleki uygulamada sürekli olarak önümüze çıkan seçenekler arasında birini yeğlemek durumunda kaldığımızda, verdiğimiz tercihler ile ilgili bizi yeniden düşündürmek içindir. Hiç şüphesiz seçimlerimizin bir kısmı yargı bildirmeyen bilimsel-teknolojik, hatta estetik odaklı tercihler olurken, bir yandan da davranışlarımız, kişiliğimizi ve karakterimizi ortaya koymaktadır. Unutulmamalıdır ki, mimar olarak işverene, mesleğe ve meslektaşlarımıza karşı sorumluluklarımız yanında kendimize ve topluma olan sorumluluğumuz da belli bir zaman aralığından sonra bizim etiketimizi oluşturmakta ve belirli müşteri profili tarafından tercih edilmemize neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Etik, Uluslararası Mimarlık Standartları, Kuzey Kıbrıs'ta Mimarlık Mesleği ve Eğitim

ULUSLARARASI MİMARLIK STANDARTLARI KAPSAMINDA KUZAY KIBRIS'TAKİ MİMARLIK STANDARTLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE MİMARLIK MESLEĞİNE VE EĞİTİMİNE ETİK AÇIDAN ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Ekrem Ziver Bodamyalızade

2021 Mimarlar Odası kayıtlarına göre KKTC'deki mimar sayısı 1388 olup, 2017 yılında yapılan nüfus sayımında ise KKTC'nin nüfusu kayıtlara 326,000 olarak yansımıştır. Buna göre ülkemizde yaklaşık her 234 kişiye bir mimar düşmektedir. Çevre ile ilgili kararlara etki edebilmek; mesleğimizi topluma anlatmak, ve doğru anlaşılma için belki de bu durum diğer ülke şartlarına göre daha avantajlı bir durum oluşturmaktadır. 1950'li yılların başında, bir elin parmaklarından daha azken şimdi güçlü bir sivil toplum örgütü olabilme potansiyelini taşıyoruz. Mimarlık eğitimi formasyonunda kazandığımız keşfedebilme, yaratıcılık, mekân organizasyonu gibi beceriler, günlük yaşamımızda özellikle problem çözme ve karar verebilme konularında bizi besliyor ve dahil olduğumuz çeşitli meslek alanlarında başarılı olmamızı sağlıyor. Örneğin halen eğitime devam eden mimarlık öğrencilerimiz günlük yaşamlarında hayvan barınaklarında gönüllü olarak çalışırken; bir işletmede ya da bir dizi filminin setinde sahne dekorları hazırlarken mimarlık eğitiminin onlara kazandırdığı becerileri kullanıyorlar. Mimarlık eğitiminin bizlere kazandırdığı formasyon, mesleki

uygulama sürecinde kendimize, işverene, mesleğe, meslektaşlarımıza ve topluma karşı sergilediğimiz davranış biçimleri ile de yoğrulup bizim karakterimizi oluşturuyor.

Akademisyen olarak mesleki yaşamımızda pek çok mimar ile düzenlediğimiz etkinlikler aracılığı ile bir araya geliyoruz. Onların bizimle iletişime geçme biçimi, paylaştığı bilgileri düzene koyuş biçimi, kısacası iletişim kurarken gösterdiği özen onların karakterini de ele veriyor. Bu anlamda itinalı olanlar genellikle toplumun da saygı gösterdiği ahlâklı, erdemli kişilerdir. Bu durum mimarın kendine ve meslektaşına duyduğu saygıyı da ifade etmekte, ve toplumsal katkılarımızla kazandığımız saygınlığı ortaya koymaktadır.

Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde 2015 yılında düzenlediğimiz Tasarım Haftası çerçevesinde; Mimarlar Odası ile ortak davetlimiz olarak etkinliklere katılan İspanyol Mimar Santiago Cirugeda'ya dinlerken mimar olarak topluma karşı ne kadar sorumluluk duymamız gerektiği konusunu sorgulamıştık. Ofisinin ismi 'Kent Tarifleri' idi. 20 yılı aşkın meslek yaşamında para ile hiç iş yapmadığını söylediğinde hayretler

içinde kalmıştık. Mimarlık mesleğini, yaşadığı toplumu kaldırmak için bir araç olarak gören mimar; ülkesinde marka binalara yapılan yatırımlara da karşı olduğunu anlatıyordu. Ona göre mimarlık, toplumun inşa edilmesine hizmet etmeliydi; aslolan insana verilen önemdi. O dönem ekonomik krizden etkilenmiş ülkesinde, üzerine kilit vurulmuş fabrikayı, düşük gelirli bir grup gence iş imkânı yaratmak için işgal edip; onlar ile birlikte inşa ederek, devletin boş binaları yeniden işlevlendirmesi ile ilgili bir pazarlık zemini oluşturmaya çalıştıklarını anlatmıştı. Başka bir kent projesinde ise belediyeden kiralanmış bir çöp konteynerini çocuklar için bir oyun elemanına nasıl dönüştürdüklerini paylaşmıştı bizlerle. Amaç, civarda yaşayan çocukların bir oyun alanına ihtiyaç duyduklarını yerel belediyeye göstererek, konu ile ilgili ortak bir antlaşma zemini yaratmaktı. Bu anı, Santiago Cirugeda'nın mimar olarak toplum yararı için sergilediği duruşu sizlerle paylaşmak içindi. Merkezinde insan vardı, mesleki amacı ise toplumun en dezavantajlı birey ve topluluklarına yardım etmektir. Mimarı, gerçekleştirecek işte tek söz sahibi olarak değil, lokomotifin bir parçası olarak görüyordu; kollektif hareketin doğabilme olasılığını da böyle açıklıyordu. Mesleki davranış biçimi onun kişiliğinin ve karakterinin bir aynası idi aslında.

Ve gelelim 'Etik' ve 'Ahlâk' konusuna. Biliyorsunuz 'Etik' terimi Yunanca'da "kişilik, karakter" anlamlarına gelen ethos sözcüğünden türemiştir. Günümüzde, anlamını ahlâk ile karıştırmıyor değiliz. Halbuki ahlâk toplumsal kabuller, gelenekler ve kurallar üzerine kurulu iken etik, felsefenin bir alanı olarak doğru ve

erdemli yaşamaya ilişkin tartışmaları ve bu alanda geliştirilen iddiaları kapsar. Etik evrenseldir ancak ahlâk toplumlara göre farklılık gösterebilir.

Bu genel çerçeveden mimarlık mesleğine baktığımızda bireysel olarak etik davranmanın, ahlâklı olmanın mesleğimizin yürütülebilmesi açısından yeterli olmadığını görüyoruz. Bu anlamda meslek odalarının, Uluslararası Mimarlar Birliği'nin, mesleğin yürütülmesine ilişkin ortaya koyduğu etik kurallar çerçevesinde kendi ilkelerini yaratmaları ve bu ilkelerin uygulanmasını denetlemeleri gerekmektedir. Örneğin, Mimarlık Mesleği Sorumlulukları kapsamında, Topluma Karşı Sorumluluklar altında yer alan ilk maddeye baktığımızda, -"Mimarlar, bünyesinde mimarlık ürünü yarattıkları toplulukların değerler sistemine, doğal ve kültürel mirasına karşı saygılı ve bunların korunmasında yardımcı olacaktır. Mimarlar, çevrenin ve bu çevre içindeki yaşam ve yaşam ortamı kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde iyileştirilmesi yönünde çaba gösterecek ve yaptıkları işin, bu işin verdiği ürünleri kullanması veya bunların varlığından yararlanması beklenebilecek herkesin en geniş anlamdaki çıkarları üzerindeki etkilerini tam olarak gözetecektir."- topluma karşı sorumluluğumuzun çok açık ve net şekilde ifade edildiği görülmektedir.

Bu yazının devamında ise meslek yaşamızın hazırlanması ve kabulünde önemli emekleri olan eski Mimarlar Odası Başkanı'mız Ekrem Ziver Bodamyalızade'nin uluslararası mimarlık standartları kapsamında KKTC'deki meslek eğitimi ve uygulamasını etik açıdan

değerlendirdiği konuşmasını sizler için belgeledik. Mimarlar Odasının yakın tarihine de değinen bu konuşma, mimarlık mesleğinin meşruiyetine ilişkin önemli ip uçları vermektedir.

Öncelikle mimarlık meslek pratiği nedir? Mimarlık eğitiminde nasıl bir formasyona sahibiz?

Bu konuda en önemli kaynak dünyada mimarlık standartlarını belirleyen Uluslararası Mimarlar Birliği'dir. 1999 yılında Pekin'de gerçekleşen konferansta mesleğe ilişkin pek çok davranış kodu belgelenecek bir standartlar kitapçığı oluşturulmuştur. Bu standartlar, Kıbrıs Türk Mimarlar Odası tarafından da yayımlanarak aynı zamanda oda ve birlik yasasının oluşumunda da temel kabul edilmiştir. Ancak bu çerçevede dünya mimarlık tarihine baktığımızda, Bauhaus dönemine kadar mimarlık eğitiminin, eğitim formasyonu kapsamında değil usta çırak ilişkisi ile sağlandığını görüyoruz. İkinci Dünya Savaşı öncesi başlayan Bauhaus hareketinin etkisi ile, önce Amerika'da, ardından Avrupa'da mimarlık eğitimi ile ilgili kapsamlı gelişmeler kaydedilmiştir. Eğitimin usta çırak ilişkisinden farklı bir formasyona dönüşmesinin yolunu açan ise modern mimarlık hareketinin tasarım kriterlerini – ki ben onları aynı zamanda müziğe benzeterek nota diyorum - bilim dalı olarak tanımlanması ile olmuştur. Müzikte biliyorsunuz notalar, müzikal sesleri simgeleyen belirli sayıdaki işaretlerdir ve elbette pek çok türevi vardır. Benzer şekilde mimarlıkta da pek çok tasarım kriterinden bahsedebiliriz. Günümüzde temel tasarım derslerinde gördüğümüz bu yüzü aşkın tasarım kriterinin bilimsel olarak tanımlanması ve uygulanmaya başlanması ile

değişim başlar ve mimarlıkta eğitim formasyonu kazanılır. Elbette mimarlık salt tasarımdan ibaret değildir ama tasarım önemli bir anahtardır. Mesleğe ilişkin planlama yapmayı, örgütlenmeyi, eşgüdüm sağlamayı ve kontrolü bu formasyonla öğrenirsiniz. Ancak bu formasyonu elde ettikten sonra, kayıtlı mimar olursunuz.

Dünya Mimarlar Birliği'nin (UIA) tanımına göre, meslek pratiği “kent planlaması, yapı ve yapı gruplarının tasarlanması, inşası, yeniden işlevlendirilmesi, korunması, restorasyonu ve tadilatları için gereken mesleki hizmetlerin sunulması”nı içermektedir. Tabii ki bu mesleki hizmetler planlama, arazi kullanımı planlaması, kentsel tasarım, alan projelerinin yapılması ve tasarımlarının gerçekleştirilmesi, çizimlerin, maketlerin, şartnamelerin hazırlanması, teknik belgelerin, dökümanların sağlanması içermektedir. Aynı zamanda mühendisler, kentsel tasarım ve peyzaj mimarları gibi danışmanımız olan diğer meslek grupları ile koordinasyon, organizasyon işleri, tüm teknik çalışmaları eşgüdümlü gerçekleştirmek, kontrollük olarak tanımlayabileceğimiz yapı ekonomisi, sözleşme yönetimi, inşaatın izlenmesi ve proje yönetimini içerir. Standartlar, mesleki hizmetlerin sadece yukarıda belirtilen ana meslek pratiği ile sınırlı kalmadığına işaret ediyor. Bugünkü ortamda zaten biliyoruz ki, çok daha detaylı hizmetler söz konusudur. Meslek pratiğinde edinilmesi gereken bilgi ve beceri yine bahsi geçen standartlarda belirtilmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, sınırlı sayıda ve içerikte bilgi, eğitim içerisinde verilebiliyor; diğer bilgiler, özellikle projenin yapıya dönüşme süreci,

piyasadaki tecrübeyle kazanılabiliyor.

Meslek pratiğinin yurtdışında, Türkiye’de, sonraları da Kıbrıs’ta nasıl ele alındığına kısaca bakmak gerekir. Türk eğitim sisteminde meslek pratiği süreci maalesef eğitim kapsamında yok ya da oldukça kısıtlıdır. Türkiye örneğine bakacak olursak, -mezun olduğum 1980-1981 yılları temel alındığında-, mimarlık eğitimini, 1981 öncesi, yani Yükseköğretim Kurumu (YÖK) öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırabiliriz. YÖK’ün kuruluşu öncesinde verilen formasyon dersleri farklıydı. Kıbrıs’ta başlayan mimarlık eğitimi YÖK’ün koyduğu kriterlere göre şekil aldığı için Türkiye’deki YÖK sonrası eğitim ile benzeşmektedir. İngiliz eğitim sisteminde ise pratik için eğitime kısa bir ara verilip, bu deneyim sonrası yeniden eğitime dönülüyordu. Yurtdışı eğitiminde İngiliz sistemi Avrupa sisteminden farklılıklar gösteriyor. Avrupa sisteminde 4 + 1 bazen 4 + 2 yılda formasyonu alıyorsunuz oysa İngiltere’de 3 + 2 + 1, yani toplamda 7 yıl eğitim ile mimar ünvanını kazanmaya aday oluyorsunuz. Görüyoruz ki kişi mesleği icra edeceği memlekette mimarlık yasası nasıl öngörüyorsa, onu yerine getirmek ve ilgili odaya kayıt olmak zorundadır. Bu, dünyanın her yerinde böyle uygulanmaktadır.

Mimarlık eğitimi, meslek pratiği için yetkilendirme değil sadece bir uzmanlık belgesi sağlar. Mimarlık mesleğinde ise yapı inşa etmek, yapıların sorunlarını çözmek, tam bir yetkinlik durumu gerektirir. 4 senelik mimarlık eğitimimizde inşaat süreci, proje yönetimi, şartname yönetimi, tasarımın yasalar, tüzükler ve yönetmeliklere uygunluğu konuları aktarılmadığından, yetkinlik kazanmak

için yeterli değildir. 4 yıllık lisans eğitiminin ardından, Mimarlar Odası olarak mezuna hemen iş yapma yetkisi veriyor olmamız, pek çok sıkıntıyı da beraberinde getiriyor. Bu konunun staj kapsamında ele alınması gerekiyor. Yaklaşık 6-7 sene önce, standartlara uygun olarak, staj kapsamında neler isteneceğinin çalışmaları da yapılmıştı. Bunu hayata geçirmek istediğimizde, yetkililer eğitim açısından YÖK’e bağlı olduğumuzu, YÖK sistemi içerisinde dört yıldan mezun olanların eşit hakka sahip olduğunu, dolayısı ile herkese bu yetkiyi vermemiz gerektiğini, ve sonuç olarak YÖK’ün staj koşulunu şu anda kabul edemeyeceğini belirtmişlerdi. Staj konusu hem Türkiye’nin hem de bizim en önemli sorunlarımızdan biridir. Hatta, son zamanlarda, YÖK tarafından bazı Avrupa üniversitelerinin üç yıllık diplomalarının dahi kabul edildiğine dair duyumlar alıyoruz. Elbette her zaman kişi hak ve özgürlükler açısından, her bireyin istediği eğitimi, imkân bulduğu ölçüde alması önemlidir. Ancak belirli bir formasyon kazanabilmek için bir elekten geçmek gerekiyor. Mesela, İngiliz, İsveç, İsviçre eğitim sisteminde bu eleme vardır; ancak Türk eğitim sisteminde yoktur. Bu eleme sistemini mutlaka koymamız gerekir. Mesleğimizin en önemli formasyonu düşünme kabiliyeti ve bu düşünme kabiliyetini yaratıcılığa çevirme işidir. Düşünme kabiliyetini Türk eğitiminde veren ders matematiktir. Düşünmeyi, matematiği, geometriyi bilmeyen bireylere “gel sen mimarlık oku” dersek onlar için de gerekli eğitim altyapısını sağlayabilmeliyiz. Son yıllarda pek çok iki yıllık yüksekokul mezunları da dikey geçiş sistemi ile mimarlık eğitimine kabul edilmeye başlandı. Geometrik

biçimlerin alan hesaplarını, dairenin nasıl çizileceğini, üçgenlerin çeşidini bilmeyen öğrenciler ile mekânı veya geometriyi konuşmak kolay değildir. Kaldı ki şimdi öyle bir döneme geldik ki; öğrenci eline kalem almadan, 4 senede mezun olabiliyor. Kalem eline alıp düşüncelerini aktar, denildiğinde; öğrenciler çekingen tavırlar sergiliyor. Birinci halledilmesi gereken konu mimarlık okullarına ne yöntemle öğrenci alınacağı konusu, ikincisi ise nasıl bir müfredat uygulanacağıdır.

Peki mimarlık eğitimi sonrasında nasıl bir sorumlulukla mesleğimizi icra etmeliyiz? Bunu düzenleyen yasalar nelerdir? Tarihsel süreçte, İngiliz Sömürge dönemi, Kıbrıs Cumhuriyeti dönemi, KKTC dönemi, mesleğimize meşruiyet kazandırma açısından bize ne sundu? Meslek pratiği uygulamasında kişisel ve toplumsal olarak nasıl kazanımlar elde ettik?

Mesleki kimliğin ülkemizdeki tarihsel gelişimine bakacak olursak 1878-1960 yılları arasında adadaki İngiliz Sömürge Dönemi’nde, İngiliz kanunları geçerli olduğundan ve bu dönemde İngiltere’de halihazırda Britanyalı Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (RIBA) olduğundan, mesleğinizi icra edebilmek için buraya kayıt olmanız gerekirdi. 1960 yılında Kıbrıslı Rumlarla müşterek kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti döneminde Türkçe ve Rumca dilinde bir yasa çıkartılarak bir encümen kuruldu. Bu encümen içerisinde hem Kıbrıslı Türk hem de Kıbrıslı Rum üyeler vardı. Söz konusu encümene mimar olarak kabul edilebilmek için Yunanistan’da, Atina Teknik Üniversitesi; Türkiye’de, İstanbul Teknik Üniversitesi veya bunlara denk okullardan mezun olma ya da RIBA’ya kayıtlı olma şartı

aranıyordu. Bu dönemde, İstanbul Teknik Üniversitesi formasyonu olarak adaya dönen, 1 numaralı ilk kayıtlı mimarımız Ahmet Vural Behaeddin’dir. Ancak bir süre önce Oda ile Limasol kentine gerçekleştirdiğimiz gezi öğrendiğimiz kadarıyla, daha önceki dönemde Mısır’dan mezun Limasollu Kıbrıslı Türk bir mimarımız daha varmış. Söz konusu mimar, daha sonraları Türkiye’ye gidip Adana’da Su İşleri Dairesi Müdürlüğü görevini yürütmüş. Gezi sırasında, mimara ait taş bir yapıyı da ziyaret etme fırsatı yakalamıştık.

Bu uygulama uzun süre devam etti. Hatta 1974 yılından hemen önce mezun olanlar, örneğin ODTÜ’nün ilk mezunları Mustafa Akıncı, Rasih Keskiner, İbrahim Numan, Burhan Atun adaya döndüklerinde, encümen yasasına bağlı olarak, İstanbul Teknik Üniversitesinden denklik aldıktan sonra encümene kayıt olabildiler. Kıbrıslı Türk mimarlar arasında yanılmıyorsam encümene ait son sertifikayı alan Burhan Atun’dur. Kıbrıs Türk Mimar ve Mühendisler Odaları Birliği (KTMMOB) de 1960 yılında encümenin altında kuruldu. Organizasyon, birlik camiası altında oluyordu ancak size yetkiyi veren birlik değil, encümendi. Kendi iç işlerimizi yönetmek için, birlik çatısı altında oluşturduğumuz yönetmelikler doğrultusunda davranırdık. 1983 yılında Türkiye’den sağlanan yönetmelikler Kıbrıs’a adapte edildi ve bu mesleki yönetmeliklerle kendi iç işlerimizi yürütmeye başladık. 5 Temmuz 2005’te KKTC meclisinden geçen Birlik Yasası altında hazırladığımız 21/2005 sayılı mesleki yasa ile mesleğin daha yasal bir zemine oturmasını sağladık.

1980’lerden 2005 yılına, yani meslek yaşamız geçene kadar olan dönemde kendi iç meselelerimizle ilgili olarak yönetmeliklerimiz, mahkemeler tarafından kabul gördü ise de zaman zaman bazı mahkeme kararlarında “yasal değildir” ibaresine de yer verildi. Bu yüzden, 2005 yılı kimliğimizin, mesleğimizin yasal zemin kazanması açısından önemli bir tarihtir. Şu anda Türkiye’de dahi böyle bir mesleki yasa yoktur. Türkiye’de sadece 1954’te geçen Birlik Yasası altında tariflenen meslek yasası var; ayrıca tanımlanmış bir meslek yasası yoktur. Birlik yönetmelikleri mesleki yasa niteliğinde olmadığından bazı otoriteler yönetmeliği kabul ederken, bazıları etmiyor. Yine eski oda başkanlarımızdan Türker Aktaş’ın yaptığı uluslararası temaslar, birçok Avrupa ülkesinde de mesleki yasanın henüz geçmemiş olduğunu, işleyişin birlik altında çözüldüğünü bize gösteriyor. Bu açıdan baktığımızda 2005’teki kazanımın oldukça önemli olduğunu görüyoruz. Söz konusu yasada teknik adam altında mimar ve mühendisler tanımlanırken, aynı zamanda müelliflik, telif hakkı da tarifleniyor. Bunların kazanımlarını bugünlerde yaşıyoruz.

Bu noktada kimliğimiz ve meslek pratiği konularında toplumumuzda ne kazanımlar elde ettiğimiz konusunu açmak istiyorum. Hazırlanan dokümanlar tabii mesleki formasyonumuz açısından önemli ancak, devlet otoritesi nezdinde, yapı ruhsatı, yapı kullanım izni ve yapının içerisinde yaşamın başlamasını kapsayan süreçler için hukuki nitelikte belgeler olmaları açısından da önem arz etmektedirler. Yine ruhsata izin veren makamlar açısından, ruhsat alma aşamasında, söz konusu

dokümanların “hukuki” boyutu Fasıll 96 kapsamında desteklenmiyordu. Hatta son zamanlarda bazı belediyeler “bu hukuki değildir, biz buna uymak zorunda değiliz” diyerek yasada olmasına karşın, Fasıll 96’nın iç tüzüğünde olmadığı için ‘biz bu koşulu aramayabiliriz’ diye görüş vermeye başlamışlardı. Bu noktada gururla ifade edebilirim ki, oda başkanlığım döneminde büyük mücadele vererek Fasıll 96 idari tüzüğünün yeniden ele alınması ve yenilenmesini sağladık. Böylece bu dokümanlar yasal birer belgeye dönüşürken, bina ruhsatı verilirken ne kriterlerin aranması gerektiği hususu, Fasıll 96’nın idari tüzüğüne de konmuştur. Ayrıca çok net olarak vize almamış herhangi bir projenin, KKTC sınırları içerisinde hukukî yapımına olanak sağlanamayacağı hususu da dile getirilmiştir. Bu da büyük bir kazanımdır. Geldiğimiz noktada 1980 yılından günümüze yaklaşık 40 yıllık zaman diliminde, odanın ve oda yöneticilerinin gösterdiği performanslarla hukukî bazı kazanımlar elde edilmiştir. Ayrıca, Anıtlar Yüksek Kurulu veya diğer teknik komitelerde kazandığımız temsiliyet haklarından da bahsetmek gerekir. Ancak ne yazık ki yakın dönemde devlet tarafından yapılan projelerde bu hususların politik nedenlerden dolayı göz ardı edilmek istendiğini ve meslektaşlarımızın bunun önüne geçmeye çalıştığını işitiyoruz. Umarım mesleki kimliğimizin oluşumu ve meslek pratiği konusunda yukarıda aktarılanlar sizlere ışık tutacaktır.

Etik ne demektir, meslekte töre, yönetmelik, yasalar ne anlama gelir? Şu an gelişen teknoloji ortamında telif hakları - etik bağlantısı hakkında neler

söyleyebilirsiniz?

Meslek pratiği içerisinde etik ne anlama gelmektedir? Etik kelimesi bazı felsefeciler tarafından somut bir olgu olarak kabul görürken bazen açıklanması zor bir kavram olarak karşımıza çıkar; ancak uygulamada durum böyle değildir. Nasıl önceleri mimarlık tarif edilebilir bir meslek olarak görülmüyorsa; ve tasarım kriterleri onu bilimsel olarak açıklanabilir bir duruma getirdi ise; etik de şu günlerde gayet iyi anlatılabilen ve açıklanabilen, bakış açısına ve meslek farklılıklarına bağlı olarak değişiklik gösterebilen davranışlar bütünü olarak açıklanabiliyor. Etik bazı kaynaklarda töre bilimi ve de bir meslek grubunun uymak zorunda olduğu davranışlar bütünü olarak açıklanıyor. Tabii bunun yanında, ahlâkla da çok ilgili olduğundan aynı zamanda kişinin davranışlarının, temel ahlâk ilkelerinin tümü olarak da görülüyor. Etiğin tüm anlamları içerisinde ahlâk ve toplumsal ilişkilerin örgütlenmesine ilişkin tanımının önemli olduğunu görüyoruz. Prof. Dr. Yonca Hürol’un bir süre önce TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesinin düzenlediği etkinlik kapsamında “Mimarlık ve Etik” konulu sunuşu bu konuda önemli bir referans oluşturuyor. Etik konusunu Yunan Medeniyeti’nden ele alarak, günümüzdeki uygulamalı etik çalışmalarına kadar getiriyor. Sunuşta ayrıca etik davranışın sosyal yaşam içerisindeki rolü de ele alınıyor. Yaşam teknolojiye ve diğer etkenlere bağlı olarak değişip dönüştüğü için, var olan kuralları; yani yasaları, tüzükleri, eğitimi de paralelinde dönüştürmek gerekiyor. Mesela pandemi sürecinin uzaması durumunda, eğitim konusu ile ilgili yönetmeliklerde değişikliğe

gidilmesi bu sürecin doğal bir sonucu olarak tanımlanabilir. Bunun nedeni öncelikle yaşamın; yaşam biçimine bağlı olarak da meslek pratiklerinin değişmesidir.

Elbette etik konusuna değinirken, esasen mesleğimizle ilgili olan kısımlara odaklanmak gerekir. Mesleki olarak, ilk başta bahsedilen töre bilimi bizim için geçerli olabilir mi? Yani kültürel altyapımıza baktığımızda, Anadolu’dan gelen Ahilik geleneğinin töre olarak çağdaş yaşamda kabul görmesi düşünülebilir mi? Yoksa Uluslararası Mimarlar Birliğinin mesleki etik kodları mimarlık meslek grupları için daha kabul edilebilir bir etik çerçeve mi sunuyor?

Kıbrıs Türk Mimar ve Mühendis Odaları Birliği yasası ve ardından çıkan tüzük ve yönetmelikte belirlenen kurallara ve mesleği icra ederken takip edilmesi gereken davranış kurallarına uymak, etik konusunun kapsamını oluşturuyor. Her ülkenin meslek kuruluşları da buna hakim olmak zorundadırlar. 2005 yılında yayımlanan Meslek Yasası öncesi, 1960’lı yılların başında, Ahmed Vural Behaeddin’in başkanlığı döneminde, genel kurulda Mimarlık Mesleğini Uygulama Töresi kabul edilmiş ve uygulamaya konmuştur. Aralık 1994’te Mimarca’nın 12. sayısında da söz konusu töre yayımlanmıştır. Yine burada da her mimarın, yürürlükte bulunan, mimarlıkla ilgili her türlü bilgiye, Mimarlar Odası ile ilgili bütün kanun, tüzük ve yönetmeliklere, Mimarlar Odası Genel Kurulu’nca karara bağlanmış, Mimarlar Odası tarafından kabul edilmiş kural ve kararlara uymak zorunda oldukları belirtilmektedir. Bu kurallar dizisine uymamak etik dışı davranış olarak

tanımlanmaktadır.

2005 yılında geçen mesleki yasada, etik konusuna ilişkin, birliğin ve odaların görevleri ile ilgili olarak “üyelerinin bu yasa kurallarına ve meslek ettiğine ilişkin tahammüllere uymalarını sağlamak, birliğin ve meslek odalarının saygınlığını korumak, gerektiğinde uyulması zorunlu mesleki kararlar almak” ibaresi yer alıyor. Yine, bu yasa, birliğin ve odaların, mühendislik-mimarlık mesleğinin dünyada kabul edilen çağdaş standartlara getirilmesi için çaba harcaması gerektiğini ifade ediyor. Aynı zamanda birliğin işleyişi, görevlendirmeler ve odaların görevleri de bu yasada dikkatlice ele alınmıştır. Bir de mimarlık mesleğinin uygulanması kapsamında önemli bir nokta; yasaya, birliğe ve odaya üye kaydı olmayan mimar ve mühendislerin meslek icra edemeyeceğine dair konulmuş koşuldur. Yasanın kabulünden önce devlet kurumlarının bu konuda gerekli hassasiyeti göstermedikleri zamanlar oluyordu. Bu yasa doğrultusunda meslektaşlarımız bu nitelikleri gerektiren herhangi bir göreve ve makama atanırken, istihdam edilirken bu kurala uymak zorundadırlar. Ofis açma işi de yine burada belirtilen kararlara kânun haline gelmiştir ve zaten daha sonra tüzük ve yönetmelikleri de yapılmıştır.

Etik konusu aynı zamanda ahlâkla ilişkili olduğundan, kişilerin kuralları bilmeleri, öz denetim konusunda hassasiyet göstermeleri oldukça önemlidir. Elbette biliyorsunuz bir başkasının güdümünde, yaptırım gücü altında meslek pratiğini arzu edilen standartta yapmayan, sıkıntılı durumlara yol açan mimarlar da

vardır. Bunların önünü alabilmek için örneğin Anıtlar Yüksek Kurulu, Turizm Planlama Dairesi gibi kamu, kurum ve kuruluşlarda görev alan meslektaşlara, yetkili kabul merci olarak çok önemli görevler düşüyor. Benim bu konuda naçizane tavsiyem, tüm sorunları kapsayan kılavuz yayımlayarak, projelerin bunlara uygun onaylanmasını sağlamaktır. Belirli bir yasaya bağlı olarak meslek icraatına onay veriyorsanız, ve meslekle bağdaşmadığına inandığınız noktalar veya talep ettiğiniz standartlar varsa, çok iyi tarif etmeniz gerekiyor. O zaman mesleki suç unsuru teşkil eden hususları belgeleyerek, uymayanı, odaya şikayet etme ve projesini onaylamama hakkınız doğacaktır. Bu tariflere ilişkin son makam olduğumuza dair zaten elimizde yasa vardır. Yasanın da gücü ile, tarif edilenin dışında bir şey yapmayacağınıza dair irade ortaya koyarsanız, sorunları engelleyebilirsiniz.

Aynı durum belediyeler için de geçerlidir. Türkiye’de belediyelerin neyi kabul edip neyi etmeyecekleri standartlar kitabında net olarak verilmiştir; ilgili mekanlar ve kullanımları çok iyi tarif edilmiştir. Siz bir proje hazırlarken bu standartlardan yararlanıp ilerlediğiniz için, “bu böyle olmaz” dendiğinde, elinizde referans vereceğiniz yazılı bir belge vardır. Buna rağmen politik baskı veya farklı bir şekilde önünüze gelen bir durum olursa, zamanınızı ayrırp odadan yetkili biriyle buluşup, karşılıklı sorunlarınızı paylaşarak, bunlara nasıl çözüm bulabileceğinizi görüşebilirsiniz. Mimarlık Hizmetlerinde Temel Kavramlar adı altında, Türkiye Mimarlar Odasının etik ve diğer konuları incelediği bir

referans kitap vardır. Bu kaynakta bu tip toplumsal etik sorunların nasıl ortaya çıktığı, ve buna yönelik insan davranış biçimleri incelenmiştir. Örneğin ikiyüzlülük, politik yalan, siyasetin yozlaşması, vs. gibi durumlar bu kitapta davranış bozuklukları olarak ele alınmaktadır.

Mimara, etik davranış yolunu yazılı standartlar ile açmalıyız. Mesela halen gündemimizdeki sıcak konular arasında, yurt dışından getirilen projeler var. Buradan başka bir mimarın kendi üretmediği bir projeye imza atmasının etik olup olmadığı tartışılıyor. Turizm yapılarında da bu durumu sıklıkla görüyoruz. Oysa uluslararası standartlar mimarın başka bir ülkeye gittiği zaman muhakkak gittiği ülkedeki bir mimarla beraber çalışacak şekilde organizasyonunu yapması gerektiğini belirtiyor. ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü’nde işleri böyle kotarmıştık. Siz uluslararası bir kuruluşsanız ve Türkiye’den mimar getirecekseniz, o mimar bilecektir ki, buradaki projeleri yerli bir meslektaşla müştereken (joint-venture) yürütebilir. Örneğin, Planlama ve İnşaat Dairesi bizim bu kuralımıza saygı göstererek yurtdışından gelen projelerde proje müellifinin yerli mimar ile birlikte gelmemesi durumunda, o projeye onay vermiyorlardı. Bu durum, yerli mimarla yurtdışındaki mimarın istişare içinde olmasını gerektirir; ki bu da yine belgelerde yasal bir zemine oturtulmuştur.

Dünya Mimarlar Birliği ve Akdeniz Mimarlar Birliği’nin etik ve davranış kuralları ile ilgili kabul ettiği standartlardan ve bu birlikler ile olan ilişkilerimizden bahseder misiniz? Konuya ilişkin nasıl belgeler mevcut?

Bu yayınları nereden temin edebiliriz?

Dünya Mimarlar Birliği'nin mimarlara yüklemiş olduğu pek çok sorumluluk vardır. Bu konulara ilişkin odanın önceden yayımladığı Meslekte Standartlar kitabına başvurulabilir. Her mimarın elinde olması gereken bu kitap, meslek pratiğini profesyonel olarak yapan mimarlar için yazılmış standartları kapsar. Bu standartlar kapsamında mimarlık mesleği etiği ve davranış kuralları madde madde ele alıp güncel konularla ilişkilendirilebilir:

- Genel sorumluluklar Genel sorumluluklar kapsamında mimarın söz konusu işi yapabilmek için yeterli yetkinliğe sahip olup olmadığının denetime açık olması gerekliliği belirtilmiştir. Bu kapsamda ülkemizdeki denetim mekanizmasının ne kadar başarılı çalıştığı ise ayrı bir tartışma konusudur. Bizde örneğin çizim standartları vardır, bunları öğrenirsiniz ve bu konuda da denetlenirsiniz. Çeşitli kamu kurumlarının da istenilenlerle ilgili bir kontrol listesi hazırlaması, talep etmesi gerektiğine inanıyorum, işte o zaman karşı taraf da kendini geliştirme şansı elde eder. Bu aynı zamanda genel sorumluluğumuz olan, mimarlık alanında sürekli eğitim, araştırma, yetiştirme ve meslek pratiği standartlarını yükseltmek konusuna da katkı sağlayacaktır.

- Topluma karşı yükümlülük ve sorumluluklar

Genel yükümlülüklerde önemli bir nokta da topluma karşı sorumluluklardır. Örneğin mimarlar, kendilerini ve mesleki hizmetlerini hiçbir zaman doğrudan uzak, yanıltıcı

veya aldatıcı bir şekilde sunmamalı, tanıtmamalı, ayrıca yasalara uymalıdır. Bu durum mimarlık ofisleri için de geçerlidir. Oysa burada yasaya uymayan mimarlara onay almak için yardımcı olan yetkililer vardır, veya tam tersi yardımcı olmadıkları gerçek ve tüzel kişiler de vardır.

- İşverene karşı sorumluluklar İşverene karşı sorumluluklar açısından bir başka önemli konu da mesleğin dürüstçe ve hakça icra edileceğinin beyan edildiği sözleşmedir. Mesala Mimarlar Odası vizeden geçen proje için mukavele ararken, bazı kurumlarda istenilen projelerde mimarın işveren tarafından yetkilendirilip yetkilendirilmediği dahi bilinmiyor. Mimar, mesleği ile ilgili bir işi, ancak işin gerektirdiği yeterli bilgi ve yeteneğe sahip olduğu ve işverene vereceği her türlü taahhütüne yerine getirmesi için gerekli finansal ve teknik kaynağın sağlanacağından emin olduğu zaman üstlenmelidir. Ya da işi daha iyi yapabileceğine inandığı bir meslektaşına yönlendirmelidir. Talep geldiği zaman, işverene, işi nasıl yapacağınızı anlatmanız ve ona göre bir akit hazırlamanız gerekir. Sorunlar genellikle mimarın yetkin/ uzman olmadığı işlere aday olması ile başlar. Böyle ortamlarda mimarların olgunluk göstermesi de beklenemez. İş kapasitesine göre yetkilendirme yapılması doğru bir yaklaşımdır; ancak bağlı bulunduğumuz YÖK sistemi bu durumu kolaylaştırmamaktadır. Bu durum ancak bizim kendi iç tüzüklerimiz ile düzenlenip, kontrol altına alınabilir. Savaş öncesi Suriye Mimarlar Odası'ndan birkaç kişiyle buluşmuştuk. Oradaki yetkilendirme hem bina tiplerine hem de bina metrekarelerine göre veriliyor ve

denetleniyormuş. Bu standartları, uzmanlığı mesela UNDP projeleri talep ediyor. Ancak onlar da o uzmanlığı pratikte değil eğitimde arıyor. Oysa pratikte kaliteyi belgelemek çok daha önemlidir. Eğitim almış ancak mesleki pratik yapmamış olabilirsiniz. Örneğin, Apostolos Andreas Manastırı'nın rölöve çalışmaları için hizmet alınacağı zaman bu konuda yüksek lisans yapmış olanlar ön plana çıktı, ancak uygulama konusunda deneyimleri aranmadı. Karar vericilerin bu standartları tanımlaması gerekir. Puanlama sisteminde sınıflandırmalar çok önemlidir, örneğin ilgili uzmanlık alanında yüksek lisans yanında uygulama deneyimi de olan, avantajlı olarak listelenmektedir. Şimdilerde Mimarlar Odası da hizmet alımlarında bu sınıflandırmaları yapıyor.

- Mesleğe karşı yükümlülükler Bir başka önemli yükümlülük mimarların ellerinden geldiğince, mimarlık alanındaki bilgi, görgü ve becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaları gerektiğidir. Etik üzerine farkındalık yaratmak için konuşuyoruz ancak şu anda bunları anlayabilecek, mesleğini hakkı ile uygulayan mimarların sayılarının oldukça az olduklarını görüyoruz. Peki özel sektörde veya kamu kurumlarında çalışan mimarlar bilgi, görgü ve becerilerini nasıl geliştiriyorlar? Bilgilerini güncellediklerini denetleyen bir sistem mevcut mu? Kişisel gelişimin de ötesinde mimarlar, eylemleri ile topluma karşı sorumludurlar; halkı olası yanlışlar ve sahtekârlıklardan korumak için hem kendi davranışlarından hem de çalışanlarının davranışlarından sorumludurlar. Standartlar çerçevesinde temsil ettikleri tarafı korumak, ve gerekli kuralları onlara

hatırlatmakla yükümlüdürler.

- Meslektaşlara karşı sorumluluklar Meslektaşlara karşı yükümlülüklerde, mimarlar meslektaşları arasında ırk, din, özgürlük, medeni hal ve cinsiyet ayrımcılığı yapmamak, başka bir mimarın görevini elinden almamakla yükümlüdürler. Mimarın, ortakları ve çalışanları için uygun bir çalışma ortamını sağlaması, emeklerinin karşılığını adil bir şekilde vermesi ve mesleki gelişimlerini olanaklı kılması da bahsi geçen diğer kurallar arasındadır.

Bizim nesil mimarlar bu davranış kurallarının çoğunu bilmekte ve mimarlık töresini de uygulamaktaydı. Örneğin kendisi tarafından kesin olarak yetkilendirilmedikleri sürece başka bir mimarın fikir eserlerini kullanmamaları gerektiğini; onların fikirlerinden haksız fayda sağlamamaları gerektiğini veya herhangi bir yarışmada jüri üyeliği yapmışlarsa, o işle ilgili hiçbir görev üstlenmemek gerektiğini bilirdi; çünkü bu konular akşam üstleri birlik bahçesinde yapılan sohbetlerde konuşulurdu. Standartlar çıktıktan sonra, bunların zaten düşünülmüş ve yazıya dökülmüş olduğunu gördük. Oda olarak standartlar kitabını yayımladıktan sonra yaklaşık 10-15 yıl Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde, 5-6 yıl da Lefke Avrupa Üniversitesi'nde öğrencilere bu konular ile ilgili eğitim verdik. Henüz mezun olmamış, meslek pratiğinin içine girmemiş genç mimar adayları, meslek pratiğine yönelik maddeleri anlamakta çoğu zaman zorlanıyorlar. Ancak pratiğe başladıktan bir süre sonra, bu konular anlam kazanıyor. İçinde bulunduğumuz pandemi döneminde yüz yüze eğitime ara verilmiş olması

bu konuların aktarımını da olumsuz etkilemiştir.

Yine içinde bulunduğumuz eğitim sistemine bağlı olarak öğrencilerin tasarladıkları mekânların nasıl yaşayacağını hayal etmekte zorlandıklarını; ve çeşitli mekânları yatayda ve dikeyde nasıl bir araya getirerek ilişkilendirecekleri konusunda güvensiz davrandıklarını gözlemliyoruz. Bu temel bilgiler, bizim dönemimizde bina bilgisi dersinde aktarıldı. Ancak günümüzde müfredat sisteminin değişmesi ile birlikte maalesef bu konular hak ettiği değeri bulamıyor. Yeni nesil mimar arkadaşlar projeyi çizgiden ibaret görüyor, mekânı hissedemeyebiliyor. Standartlarda mekânların tanımlanması ve detaylandırılması gerektiği belirtilir, hatta ön projeler onaylanırken tefrişsiz proje kabul edilmemelidir. İlk çalışmaya başladığım dönemde İngiliz Sömürge Dönemi'nden kalma United Kingdom Hotels Guidance başlıklı referans alabileceğimiz bir kaynak kitap vardı. Bu döküman, otellerde yatak odasının, makyaj masası ve koltuğunun, yatağının, yatak duvarının nasıl tasarlanması gerektiği yönünde detaylı bilgi verirdi. Örneğin Antalya turizm bölgesi olduğundan dolayı, Türkiye'de birkaç mimar arkadaş, turizm yapılarında kullanılan mimari tasarım yaklaşımlarını ve benzer referans bilgiyi benzer nitelikte bir kitapta toplayarak turizm yapıları için tasarım standartları kılavuzu oluşturdular. Şu an mimarlık öğrencileri, bir otel projesi tasarlayacaklarında nereden başlayacaklarını, hangi katın anahtar niteliğinde olduğunu bilemeyebiliyorlar. Proje değerlendirirken tekrar eden üst kat planlarından işe başlanacağını

bilmeyen bir mimar, zaten o tasarımı da gerçekleştiremez. Mesela bir hastane projesinde üst katlarda tekrar eden yatak odası katları varsa projeye aşağı katları çözerek başlayamazsınız.

Bundan yaklaşık 6-7 yıl önce Britanyalı Mimarlar Kraliyet Enstitüsü (RIBA) Başkanı, İskoçyalı mimar Jack Pringle'ı Mimarlık ve Eğitim Kurultayı için davet ettiğimizde, bize, şu anda kütüphanemizde olan bir kitap hediye etmişti. Britanya, metrik sisteme geçmesinin ardından okul, hastane, otel gibi yapıların standartlarının belirlendiği bir kaynak kitap üretmişti. Örneğin burada ofis yapıları ile ilgili bir bölüm vardı. Ofis yapıları nasıl tasarlanır? Nereden başlanır, standartları nelerdir? Kaç tip ofis yapısı vardır? Çözüm yaklaşımları nelerdir? Bu kitapta bina tipinin her konuda açılımı mevcuttu. Jack Pringles, RIBA mimarlarının bu kılavuz kitaptaki bilgilerden sorumlu olduğunu, RIBA sınavlarında adaya, kitaptaki herhangi bir konudan soru sorulabildiğini, cevaplayamadığı durumda ise yetki verilmediğini ifade etmişti.

2005 yılında yayımlanan projeyi vizeye nasıl hazırlayacağımızı anlatan Mimarın El Kitabı'nı derlerken öncelikle uygun bilgi ve donanımına sahip Tuna Veysi, Serhan Gazioğlu, Yücel Köken ve Hasan Yücel gibi meslektaşlarımızla uzun soluklu toplantılar yapmıştık. Detaylı olarak çizim standartlarını, kaç tip proje olduğunu, bu tip projelerde neler istendiğini anlatan bu kitap vize alma süreci için önemli bir referanstır. İnşaat Mühendisleri Odası ile yollarımızı ayırdığımız dönemde kendileri bu kitabın kılavuz niteliğinde olduğu konusunda görüş

bildirmişlerdir.	uygulama odaklı verilmiyor.	denetimine kafa yormalıdır.	veya sözleşmelerde oluşabilecek gecikmeler ve süre uzatımı ile ilgili çalışmalar yürüten meslektaşlarımız olduğu biliniyor.	işleri takip ederseniz, bu konuda danışmanlık verebilirsiniz ve yerleşim sonrasında yapı ile ilgili değerlendirmeye yapabilirsiniz. Sonuç olarak aldığımız formasyon sonucunda mesleğimizi icra edebileceğimiz pek çok hizmet alanı mevcuttur.	sektörler içerisinde de çalışma imkânı bulabiliyoruz.
Diğer meslek ve sektörlerle etik olarak nasıl ilişkiler içerisinde olmalıyız?	• Proje maliyeti kontrolü - çok az biliniyor.	• İnşaat maliyet keşfi - maalesef mimarlık eğitiminde yeteri kadar üzerinde durulmuyor, tahmini inşaat bütçelerinin değerlendirilmesi, diğer mühendislik hesaplarının incelenmesi ve onların icraatlarının denetimi, koordinasyonu konuları da bizim sorumluluğumuzda çünkü ürün bizim ürünümüz. İnşaat sürecinde maliyet ayarlaması, maliyet denetimi de çok önemli bu konuda da mimar arkadaşların kendilerini aldıkları formasyona göre yetiştirmesi gerekiyor.	Yine tedarik başlığı altında da, bazı meslektaşlarımızın, inşaat için tedarik edilmesi gereken mal ve hizmetlerin seçimi konularında iş bulabildiğini görebiliyoruz. İnşaat sektörü iş kapsamında oldukça geniş bir yelpaze sunuyor. İnşaat ihalelerinde danışmanlık yapmak da bizim işlerimizden bir tanesidir. Her ne kadar daha önce bahsettiğimiz gibi sözleşme yönetimi, inşaat şantiye yönetimi ve danışmanlık gibi konularda eğitim yetersiz kalsa da, mezuniyet sonrası alınan formasyonla meslektaşlarımız bu konularda kendilerini geliştirebilir diye düşünmekteyim. Şantiyenin, inşaatın gözetimi, denetimi ve raporlanması da yine görev alabileceğimiz sektörlerden, bu kapsamda şantiye şefi de olabiliyorsunuz. Hazırlanan projelere göre inşaatta muhakkak belli bir yüzdelikte değişiklikler yapılabilir. İnşaat sürecinde bu değişikliklerin uygulanması için gerekli prosedürlerin ele alınıp yapılması da bizim işlerimizden bir diğeridir.	YÖK eğitim sistemine dahil olduktan sonra ülkemizde iç mimarlık, şehir planlama, kentsel tasarım ve peyzaj mimarlığı gibi mesleklerin eğitime de başlandı. Mimarlığın farklı alanlara ayrışmasından dolayı Mimarlık eğitimi süresince bu mesleklerle ilgili bilgi sahibi olunması gerekiyor. Tasarımcı olduğumuzdan dolayı örneğin grafik tasarım alanında çalışma imkânı bulabiliyoruz. Ayrıca akustik tasarımı, aydınlatma tasarımı, binanın enerji performansı ile ilgili konularda maliyet danışmanlığı, çevresel çalışmalar, inşaat yönetimi hizmetleri, sanat eserleri konusunda danışmanlık, proje müdürlüğü hizmetleri, erişebilirlik hizmetleri, kentsel ve yapı restorasyonu işlerinde çalışabiliriz.	Tabii mesleğe yeni başlayanlar pek idrak edemese de inşaatın bütçeye göre ilerlemesi, veya bitmesi konuları sadece para ile ilgili değil; evrak düzenleme, emlak-para ilişkisi ile de ilgili olduğundan pek çok arkadaşımız, emlak değerlendirmelerinde bankalara danışmanlık ve ekspertizlik yapabiliyorlar. Bütçe idaresi, sözleşme yönetimi, para yönetimi konusunda bilinçlenmek gerekiyor. Biliyorsunuz proje başlıyor ancak yatırımcı sadece proje parasını ödeyebiliyor, ya da proje başlıyor, bütün bütçe planlanmamış, inşaat yarım kalıyor. Meslek, hiç şüphesiz para sektörü ile çok ilişkili. Bizim dönemimizde, lisans eğitiminde, proje yönetimi dersi vardı; ancak şu an öyle bir ders verilmiyor. Dersin kitabını halen saklarım. Dördüncü sınıfta, finanse edilen paranın inşaatta nasıl kullanılacağı anlatıldığı zaman anlamamıştık ama mezun olup da parayla mesleğin ilişkisini gördükten sonra, o kitabı açıp tekrar baştan sona okuma ihtiyacı duyuyorsunuz. Geçenlerde birkaç akademisyen ile katıldığımız bir söyleşide, çok değerli şehircilik hocamız rahmetli Profesör Orhan Alsaç'ın (meslektaşımız Üstün Alsaç'ın babası), şehirlerin kuruluşu ile ilgili anlattıklarını hatırladım ve dile getirdim. Rahmetli, “para kazandırmayan şehirde insanlar yaşamaz” demişti. Şimdilerde pandemi nedeniyle zaman zaman eve kapanıyoruz, ancak, şehirde sokağa çıkmanız lazım ki para kazanasınız. Kentli para kazanamazsa, şehirdeki sosyo-kültürel, sosyo ekonomik yaşam devam etmiyor. Elbette bir yandan insanları şehirlere çekip parayla ilişkilendirirken, öte yandan kır-kent ilişkisi yüzünden köyde gıdasını
Temel meslek pratiğimiz, standartların da ifade ettiği gibi, yukarıda tanımladığımız çerçeve içinde ele alınsa da, güncel teknolojik gelişmeler ışığında mesleğimize başka yerlerde de ihtiyaç duyuluyor. Dolayısı ile mesleğimizin diğer sektörlerle ilişkisini bu kurallar çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Ulusal ve uluslararası bağlamlarda mimarlık mesleğinin nasıl uygulanacağına ve hangi sektörlerle ilişkilendirildiğine bakmak, bir yapının inşaaı için gerekli olan hizmetler kapsamında ne tür meslek gruplarına ihtiyaç olacağını, hangi sektörlerle çalışmak gerektiğini tanılamak önemlidir. Unutulmamalıdır ki, farklı sektörlerden profesyoneller ile çalışırken bahsettiğimiz etik kurallara uymak yine mimarın yükümlülüğüdür.	• İşveren onay süreci – eğitim sürecinde işverenle muhatap olunmadığı için bu konu üzerinde durulmuyor. • İdari onay süreci - tamamen kamu sektörü ile ilişkili olduğundan genellikle mezun olduktan sonra ele alınıyor. Mimarlık mesleği için çok zorlu bir süreç, danışmanlar ve mühendislerle koordinasyon, ekip çalışmasını gerektiren bir süreç. Bu konuda kendini yetiştiren mimarlar zaman içerisinde biraz sonra değineceğimiz sektörlerde de iş alabilirler. • Yerleşim sonrası değerlendirme - yani yapı sonlanıp, içerisinde yaşam başladıktan sonraki süreci ele almak, değerlendirmek, yapının sosyo-ekonomik hayatla özdeşliğini takip etmek. • Araştırma ve planlama işlerinin yapılması – örneğin arazi analizi okulda öğretiliyor, ancak piyasada karşılaştığımız arazi analizi çok daha farklı parametreler içerebiliyor. • Hedeflerin ve koşulların tanımlanması - aslında tasarım sürecinde her mimarın başta hedef belirleyip o hedefe varabilmek için gerekli koşulları yaratma becerisine sahip olması, kendisini bu konuda yetiştirmesi gerekir. • Kavramsal planlama – mimar uygulamaya geçmeden önce kavramsal planlamayı gerçekleştirmeli, inşaat maliyet	Mimarlık eğitiminde tasarım konusunda oldukça donanımlı bir formasyon elde ediliyor. Ancak eğitim sonrasında, karşımıza çıkan en önemli hususlardan bir tanesi de, tasarımı etkileyen imar ve çevre ile ilgili koşullar. Söz konusu parametreler, tasarımı yüzde seksenlere varan bir oranda etkileyeceğinden projelendirme aşamasında büyük önem arz ediyor.	Bakım, onarım ve işletme planlaması da gerçekten mimar açısından çok önemlidir. Amaçların netleşmesi ve kalite kontrol inceleme ile ilgili sektörlerde gelişmiş ülkelerde iş bitiminden sonra bir kalite kontrol ekibi kurulup, yapı denetlenebiliyor. Ürün ortaya çıktıktan ve içerisinde yaşam başladıktan sonra, yapı size çok şey öğretiyor. Dolayısıyla mimar ürünün içerisindeki yaşam sürerken de, tasarlayıp gerçekleştirdiği üründen dersler çıkarabilir. Bakım ve onarım işinde kendinizi eğiterseniz veya bu	Mimarlık formasyonuna büründükten sonra elbette öncelikli işimiz profesyonel olarak bina tasarlamak ve tasarladığımız binanın üç koldan, yatırımcı, mimar ve müteahhit ile inşaatını gerçekleştirmektir. Dolayısı ile üç koldan biri olan müteahhitlerle de bir birliktelik kurmak, takım oluşturmak söz konusu olabiliyor. En fazla ilgilendiğimiz sektör, aslında inşaat sektörü, bunun sonrasında inşaat, emlak üzerine yapıldığı ve bina da emlak değerine haiz olduğu için emlak sektörüdür. Yine turizm yapılarında, iç mekânlar ve kurguları ile bir yaşantı oluşturulduğu için mesleğimiz direkt olarak turizm ile de çok bağlantılı. İç mekânda kullanılan mobilya, eşya, ve benzer	
• Proje ekibinin oluşturulması ve yönetimi - elbette bu konu profesyonel uygulama sınanırken verilebilir ancak uygulaması eğitim kapsamında yetersiz kalıyor.					
• Çalışma programı planlaması ve denetimi - bu konudaki eğitim					

üreten de orada yaşayabiliyor. Genel anlamda nüfusun para ve bankacılık sistemi ile ilişkisini bilmek gerekir diye düşünüyorum. Bambaşka bir sektör olmasına karşın, tüm sektörleri belirleyen para olduğundan, bankacılık sektörünün de bizim mesleğimiz ile çok ciddi bir bağı vardı diye düşünüyorum.

Elbette bunların bütünü içerisinde hem kamu hem de özel sektörde iş bulabiliyoruz. İki sektörden birini seçtiğiniz zaman, ilgili yasalar çerçevesinde işlerimizi yürütürken, kamu sektörü etiği, özel sektör davranış kuralları devreye girebiliyor. Ne yazık ki KKTC’de, serbest meslek icrası için yaptığımız meslek yasası, kuralları, tüzükleri, kamu sektörü ve özel sektör kuralları ile her zaman uyumlayabiliyor. Kişisel tespitim; kamu sektöründe, Amme Hizmeti Komisyonu Kamu Görevlileri Yasası çerçevesinde tüm mimarların ve mühendislerin, şehir plancılarının, eşit ele alınması. Yıllarca Amme Hizmeti Komisyonu teknik görevlendirme tüzüğünü, yasasını değiştirmeye uğraştık, maalesef bu konuda bir direnç var. Şu anda teknik sınıf altında bütün mühendisler, şehir plancıları ve mimarlar aynı formasyona sahipmiş muamelesi görüyor. Yani örneğin Planlama İnşaat Dairesi veya Şehir Planlama Dairesi müdürü bir makine veya elektrik mühendisi ya da mimar, inşaat mühendisi veya şehir plancısı olabilir. Hiç unutmuyorum Şehir Planlama ile ilgili bir toplantıda, Şehir Planlama Dairesi müdürü uygun formasyonda olmadığı için o dönemki bakana, “dairede bunun cevabını öğrenir size gelir söylerim bakanım” demişti. Bu sadece bir örnektir.

Bu konuya bir başka örnek de,

1989 yılında Şehir Planlama Dairesi yetkilileri tarafından hazırlanan 55/89 İmar Yasası olabilir. İlgili doküman hazırlandığında meslek odası olarak görüşümüzü bildirmiştik. Çok kısa aktarmak gerekirse, söz konusu yasanın ülke planlamasını gerçekleştirmenin aksine ülkede kaos yaratacağını, ve ciddi planlamalar yapılmadığı takdirde, kaosun daha fazla artacağını, ve en önemlisi de teknik konularda karar vericilerin, politikacıların olamayacağı, demokratik bir düzenin olması gerektiği üzerinde durmuştuk. Fakat o dönemde Türkiye’den gelen danışmanlar farklı bir sonuca vardılar. Kaos bu noktada baş gösterdi, ilgili bakanlık ve daire kabul etti, ancak resmi gazetede yayımlayacak olan diğer taraf yayımlamadı. Mimarlar, mevcut konjonktürde iş yaparlar, tüm sorumluluğu mimarların sırtına yüklememek gerekir. Örneğin yolun iki yanına farklı kat yükseklikleri öngören planlar yapıldığına şahit olduk, ancak bunu sorgulamak yerine, şu kadar kat nasıl yapılabilir sorusuna odaklanıldı. Oysa Fası 96’nın teknik anlatım kısmı, mimarları dizginleyecek şekilde konuya ilişkin standartları yazılı olarak aktarmayı çok iyi başarıyordu. Fakat, Fası 96’nın önünde şu an mimar olmayanlar tarafından hazırlanan imar planı, emirname vs. girdi ve bazı durumlarda bir yanlış anlatımdan dolayı, mimarlar iş yapmakta sıkıntı yaşadı.

Özel sektörün icraat yönetmelikleri de çok farklı olabiliyor. Örneğin özel sektörün açtığı ofisleri, büyük mücadeleden sonra kapatırdık ancak yine bizim üyelerimizi alarak, onların altında inşaat işi yapmaya başladılar. Bu konularda hem bizim hem de Müteahhitler Birliği

yasasında ipler elimizden kaçmış durumdadır. Üyelerimizi, müteahhitlik yasası altında, müteahhitlik hizmeti için bünyelerine almalarına karşın, inşaatla ilgili çalıştıracaklarına, kendi projelerini yapma işlerine de giriyorlar. Şu an en fazla ilişkili olduğumuz Müteahhitler Birliği yasası bizim yasamızla çelişmektedir. Müteahhitler Birliği yasası ile işe alınan meslektaşımız, müteahhitlik hizmeti için o yasaya bağlı olarak, o hizmeti vermek için oraya alınır. Halbuki müteahhitlik hizmeti başka, profesyonel hizmet tanımımızda proje yapıp onu kontrol etme işi, başka bir iştir. Ayrı kulvarlardayız diye düşünüyorum. Bu meslek etiğine uygun değildir. Bunu aşmak için tarafların bir araya gelip bu konuyu yasalara tüzüklere ve yönetmeliklere uygun halde icraata dönüştürmesi gerekmektedir. Tüm bunlar KKTC’nin sektörleri arasındaki kural, yasa, yönetmeliklerin uyumsuzluğundan kaynaklanıyor.

Yine bu kapsamda üniversitelerde görev alan meslektaşlarımızdan da bahsedebiliriz. Mimarlar Odasına üye olanlar içerisinde önemli bir çoğunluğun akademisyen olması aslında büyük bir şanstır. Her üniversitenin iş verdiği öğretim görevlisi/üyesi ile ilgili bir sözleşmesi vardır. Bu akademisyenler arasında yurtdışından gelen ve vatandaş olmayan öğretim üyeleri de vardır. Bu sözleşme tahtında hiçbir üniversite birliğe üye olmaları koşulunu aramıyor. Dolayısı ile bu durum birlik yasasına bağımlı davranmayı zaten ortadan kaldırıyor. Onun dışında özel veya vakıf üniversitelerinin sözleşmelerinde de, bilinçli hazırlanmışsa, mesleğinizi icra açısından birtakım yasaklar konulabiliyor. Oysa daha

önce bahsettiğim gibi inşaat sürecini, yaşayan, bilen, gören meslektaşlarımız bu deneyimlerini eğitimde aktaramadığından dolayı eğitim, inşaat sürecinden yoksundur. Türkiye’deki üniversiteler, bu durumu döner sermaye ile çözmüştür. Ancak döner sermaye ile de çok iş yapılamıyor, yani gerek kamu, gerekse özel kişiler bunun bilincinde değiller, ve zaman kaybı olarak görüyorlar. Halbuki bizim işimizde, biliyorsunuz, zaman paradır. Bu yüzden de işin süratli ve bilinçli yapılması gerekir. Ancak işi bilen hızlı yapabilir. Özetle konumuza geri dönecek olursak, farklı sektörlerde genel olarak sözleşmeler hazırlanırken, öncelikle birlik, meslek yasamıza bakılmalı, danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

Kurum ve kuruluşların salt kendi yönetmeliklerini takip etmesi, başka kurum ve kuruluşlarla koordinasyon, organizasyon içinde olmaması yine ülkemizde yönetim açısından karşılaştığımız en büyük sorunlardan biridir. Elbette uygulayıcılar yahut denetleyiciler bu sorunlarla boğuşuyor ancak tekrar etmekte fayda var, bunun çıkış yolu standartların çok açık bir şekilde, hatta mekanik, elektrik ve statik de dahil ederek, ilgili meslek dallarından danışmanlık alarak oluşturulmasıdır.

Sonuç olarak pek çok kural, kanun, yönetmelik, tüzük altında hayatımız sürüyor. Bunlara uyduğumuz zaman ancak mesleğimizde etik bir yaşam sürdürebiliyoruz. Maalesef bu kaosun içerisinde etik ve davranış kuralları, sadece üyelerimizin vicdanına kalmış durumda. Mimar olarak, birlik çatısı altında bu kurallara ve yönetmeliklere uymalıyız; ancak öte yandan kamu ve özel sektörde farklı kurallar karşımıza

çıkıyor. Uzlaşmak için herkes bir şeylerden ödün vermeye başladığı anda, etik ve davranış kuralları da çiğnenmeye başlıyor. Her şeyden önce, birlik camiası altındaki kurallara bağlı olduğumuzu unutmamalıyız. İkincil, üçüncül işlerde, bu kurallara uygun hareket etmek, etik davranış biçiminize yön verecektir.

Yazar: Ekrem Ziver Bodamyalızade

Yüksek Mimar
ezbmim@yahoo.com

Derleyen:
Yrd. Doç Dr. Pınar Uluçay Righelatto

Doğu Akdeniz Üniversitesi / Mimarlık
Fakültesi / Mimarlık Bölümü
purighelatto@gmail.com

ÖZET

Bu yazıda, birçok işi bir arada götüren mimarların eskizler dışında kendilerini ifade etme yöntemleri olan resim, yazı, fotoğraf gibi farklı çalışmalar bir araya gelmiştir. Yazı, mimari proje tasarlama süreçlerinde üretilmiş eskizlerini ve/veya mimarlık dışındaki (sanatsal) deneyimlerini Mimarca'da paylaşmakta sakınca görmeyenlerin katkısıyla oluşmuş bir derlemedir. Yazıda yazarın kendi deneyimleri ve Kıbrıslı meslektaşlarıyla yaptığı görüşmelerden faydalanılmış; görsel malzemelerin arasında “çizmek, görmek, tasarlamak” gibi mimaride önemli eylemler üzerine mimarların görüşlerine ve ilişkili anılarına yer verilmiştir. Çalışmanın temel amacı farklı yaş ve deneyimlerdeki mimarların profesyonel ve özel hayatlarındaki iletişim biçimlerini ortaya koymaktır. Bu farklı dillerdeki mimarın yaşamındaki iki paydaşın (profesyonel ve özel yaşam) ortaklığına vurgu yapılmaktadır. Anahtar kelimeler: Mimari eskizler, Çizmek, Mimari diller, Kıbrıslı mimarlar.

**MİMARIN KALEMİ,
FIRÇASI VE DAHASI;
KIBRIS'TAN
DERLEMELER**

Devrim Yücel Besim

Giriş

Bir mimarın ürettiği projeleri onun çocuğu gibidir; onları herkes görsün, yaşasın, okşasın ister -belki de derinden istediği okşanmaktır...- O yüzden projeleri için yaptığı her şey kıymetlidir; çizdiği küçük eskizler bile... Hatırlıyorum, okul bittiğinde mimari tasarım derslerinde proje boyunca üzerine çiziktirdiğim (çizmek denilemez) kâğıt parçalarını bile kıyıp atamamış, canımın bir parçasıymışçasına uzun süre saklamıştım. Hepsi benim için büyük bir emeğin ürünü ve düşüncelerimin aktarımıydı.

Öte yandan bir mimar, tek tip bir çocuğu olsun istemez: Sıra dışı olsun ister; renkli, etkili, farklı... Ama bir yandan da uyumlu... O yüzden önce kendi iyi beslenmelidir ki çocuğu gibi gördüğü projelerini daha iyi yetiştirebilsin. ‘Mimarlık sanat mıdır?’ tartışmaları bir yana, mimarın beslendiği en önemli kaynak, tartışmasız sanattır. Sanata olan merakı ya da bağlılığı da bu bağımlılıktandır.

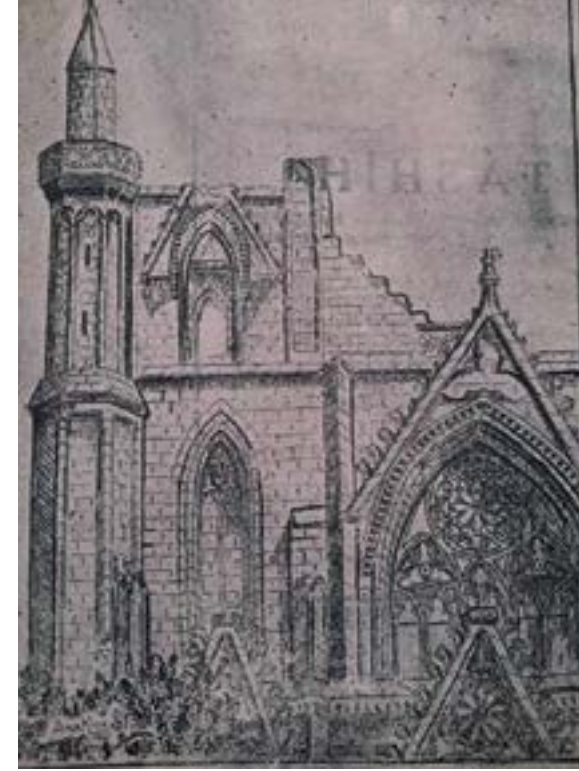
Bu yazının başlığına esin kaynağı olan “Mimarın Kalemî ve Fırçası” sayfası da benzer bağlaşımlarla açıldı sanırım (URL1). Bu çevrimiçi paylaşımda sanata olan meraklarının

ötesinde farklı yaş ve deneyimlerdeki mimarların ellerinden çıkan eskiz ve resimler özgürce yer alıyor. Ekrem Bodamyalızade'nin başlattığı bir girişimle 2020'de oluşturulmuş; benim gibi 485 takipçisi daha bulunan sayfanın profili Burhan Atun'a ait bir sulu boya resmi. Sayfada daha önce Mimarca'daki proje ve yazılarıyla tanıdığımız Ayer Kaşif, Abdullah Onar, Necdet Turgay, Oğuz Feridun, Serhan Gazioğlu, Tuna Veysi, Münevver Özgür Özersay gibi pek çok isim var.

Mimarlıkta ‘Çizmek ve Tasarlamak’

Mimarın dili deyince ilk aklımıza gelen “çizmek” eylemi ve sonuçta onunla üretilen çizimler. “Mimarın Kalemî ve Fırçası” sayfasında en çok paylaşım yapanlardan biri olan mimar Burhan Atun, mimarlık mesleği için bir kaçınılmaz olarak değerlendiriyor ‘çizmek’ eylemini:

“Çizmek, insanın beynini, elini ve gözünü ortak kullanarak kendini ifade etme eylemidir. İnsan hayatının biçimlenmesinde, moral değerlerinin oluşmasına, yarattığı mekânlar yoluyla mimar en önemli rolünü üstlenir. Kendinden talep edilen mekân tasarımını beyninde tasarlayıp kâğıda eliyle aktarır. Gözü bunu değerlendirmede devreye girer. Geliştirilmesi gerekeni belirler

1a. Ayer Kaşif kara kalem resim, 1950'li yıllar

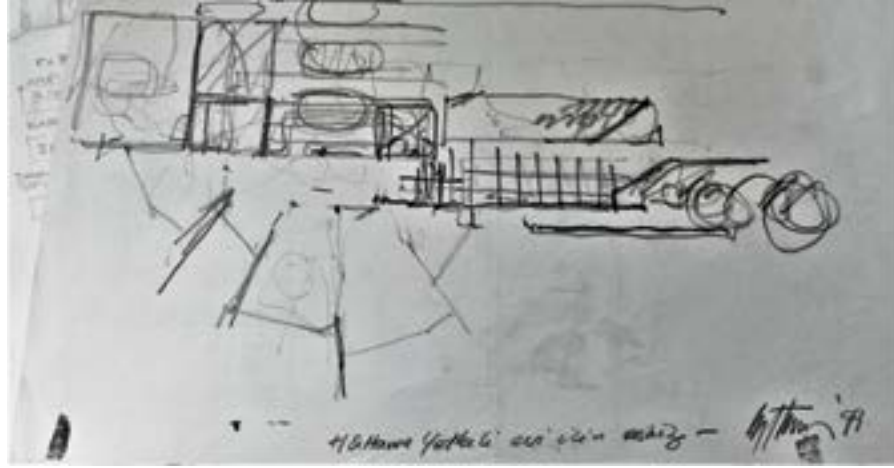
1c. Münevver Özgür Özersay suluboya çalışması

1b. Tuna Veysi yağlı boya çalışması

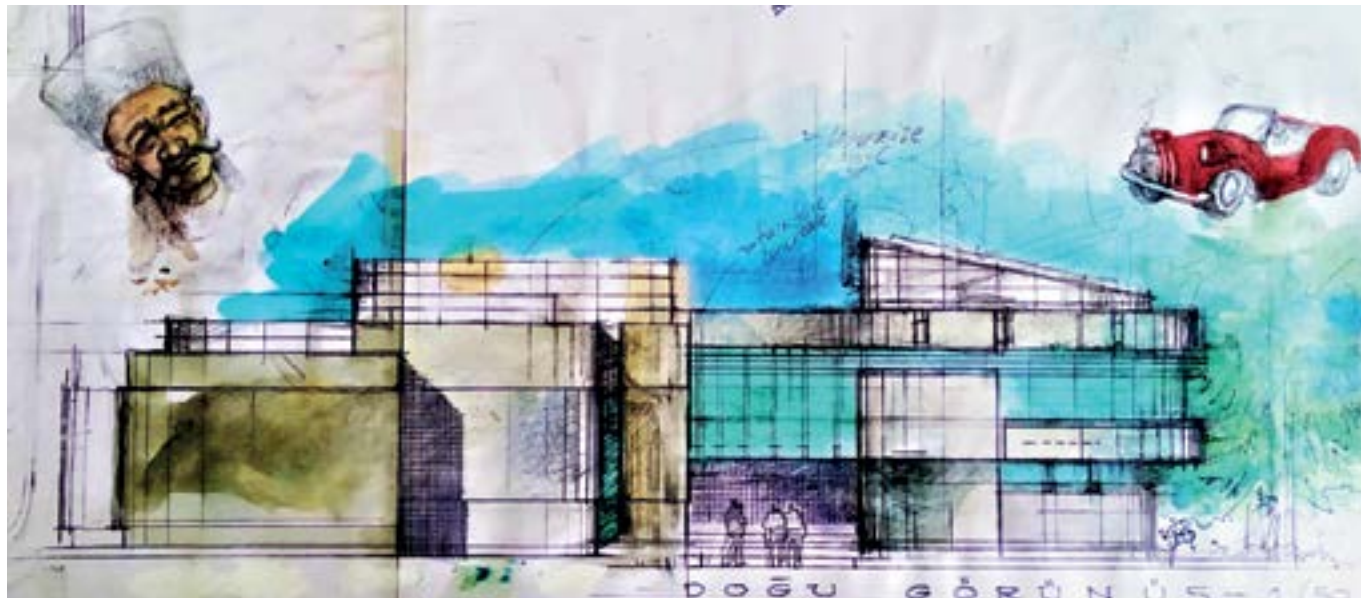
1d. Necdet Turgay Çini kalem perspektif çizimi

2a. Yetkili ailesi evi için ilk eskiz, 1999

2b. Başkent Tiyatro Projesi Arena tiyatro cephe etüdü, 2001

2c. AKM İlave Tadilat Projesi, Cephe etüdü, 2006

ve beyne bunu geri gönderir. Beyin gereken irdemeyle gelişmiş çözümü arar bulur, el aracılığıyla yeniden kâğıda aktarır. Bu süreç devam ederken mimarın bilgisi, yaratıcı yeteneği, amacını belirleyen veriler, hedeflenen tasarımın biçimlenmesinde zemin oluşturur” (Atun, 2021).

Burhan Atun, sanat eleştirmeni John Berger’in çizmeyi, “görünürlerin yapısını inceleyerek bakmak” olarak tanımlamasına yaklaşıyor (Berger, 2019). Ayrıca Yakın’ın (2015) Libeskind’in eskiz çalışmalarının analizi olan araştırmasındaki “zihin-göz-el-imge” arasındaki gerçekleşen döngüsel ilişki sonucundaki dışa vuruş tanımını savunuyor.

Atun sözlerine devam ederken ‘Mimarlık Okulunda Öğrendiğim 101 Şey’ içinde yer alan “İnce fikirler ince çizgiler, kaba fikirler kaba çizgiler ister” başlığında açıklandığı gibi bu eylemin gerçekleşmesini sağlayan araçların çeşitlenmesi gerektiğiyle birlikte eylemin en önemli aracının “kalem” olduğunu vurguluyor:

“Beyin, göz ve elden oluşan bu üçlü ekibin ortak enstrümanı ‘Kalem’dir.

Bu, mağara adamından başlayarak hiç değişmemiştir, bugün için de geçerli en güçlü araçtır. Kalem biçimi; yazdığı, çizdiği, karaladığı gelişmiş ve insanoğlu kendini en iyi bununla ifade edebilmiştir (Atun, 2021).

Modern mimarının yerel açılımları konusunda Kıbrıs’ın öncülerden olan Burhan Atun’un (Yücel Besim ve Başarır, 2010) burada bahsettiği ‘kalem’ simgeseldir; zaman içinde şekli değişmiş, günümüzde dijitalleşmiştir. Atun, kalemle olan dostluğunun ve çizime olan merakının, abisi Hakkı Atun’un mimar olmasıyla başladığını belirtiyor. Öte yandan anlattığı düzendeki kalemle ve çizmek eylemiyle ilk kez mimarlık okulunda tanışmış birinin işinin zor olabileceğini bildiriyor. Ama sevdiğiniz işi yapıyorsanız ne zaman tanışırsanız tanışın, o zorlukları aşıp kendinizi geliştiriniz ve zamana uymanız mümkün! Burhan Atun da yeni düzene çoktan ayak uydurmuş ve bilgisayar ortamında resim çalışmaları yapmaya başlamış; gerek ‘mouse’ gerekse ‘eliyle’ yaptığı resimlerinin temaları genellikle Kıbrıs köy yaşamı ve Kıbrıs insanları.

1960’larda başlamış olan eskiz yazılımları, günümüzde çok gelişmiş; el çiziminden çok dijital çizim tekniklerine geçilmiştir (Demirarslan ve Demirarslan, 2020). Öyle ki ‘mimarlar için 9 farklı çalışma alanı’ listesinde “3B Görselleştirme Uzmanlığı” başlarda yer almaktadır (URL2). Birçok mimar ise halen elinden vazgeçmemekte, ‘eski yoğurt yiyeşlerine’ devam etmektedir. Bu alışkanlığın sürmesi, “Mimarlar Neden Hâlâ Çiziyor?” başlıklı kitap tanıtımında bahsedildiği gibi “Mimari çizimde asıl önemsenmesi gerekenin, bilgisayar destekli çizimlerdeki gibi metrik kesinlikler yerine, ancak el çizimiyle aktarılabilen kültürel, sosyal

3a. Otantik figardudan peyzaj, suluboya çalışması

3b. Ergazi köyünden peyzaj, suluboya çalışması

3.c. Kıbrıslı Türk köylü, doğaçlama kara kalem

4a-b. Fahrettin Tolun'un yağlı boya çalışmalarından örnekler

ve zamansal boyutlar gibi soyut girdiler olmalıdır.” (Balık, 2017). Şekli ve yöntemi ne olursa olsun mimari tasarım sürecinde böyleleri önemi olan “çizmek eylemi” mimarlık eğitiminde önemini korumaktadır (Durusoy, 2015) ve çağa ayak uyduracak biçimde değişmektedir.

Ancak değişmeyen şey, çizmek kadar ‘bakmak ve görmek’ üzerine okullarda her zaman çok düğüldüğüdür. Okul yıllarımda ilk zamanlar pek beceremediğim ama yine de en sevdiğim dersti “serbest çizim”. Dersi -o zamanlar, diğer yetilerini bilmediğim (Anonim, 2009) hâlde bana hep ulaşılabilir bir bilge hissini veren-

Fahrettin Tolun verirdi. Genellikle kampüsün ortak dış mekânlarında gerçekleşen derste, oralardan her geçen bizim gibi hocamızı hayranlıkla izlediğini hatırlıyorum. O titrek çizgilerin nasıl da güzel bir araya gelip ne çok bilgiyi bir arada verişine şaşar kalırdım. Az konuşan ama çizgileriyle çok şey anlatan, sevgi dolu bir hocayla öğrendik görmeyi, çizmeyi ve işimizi sevmeyi...

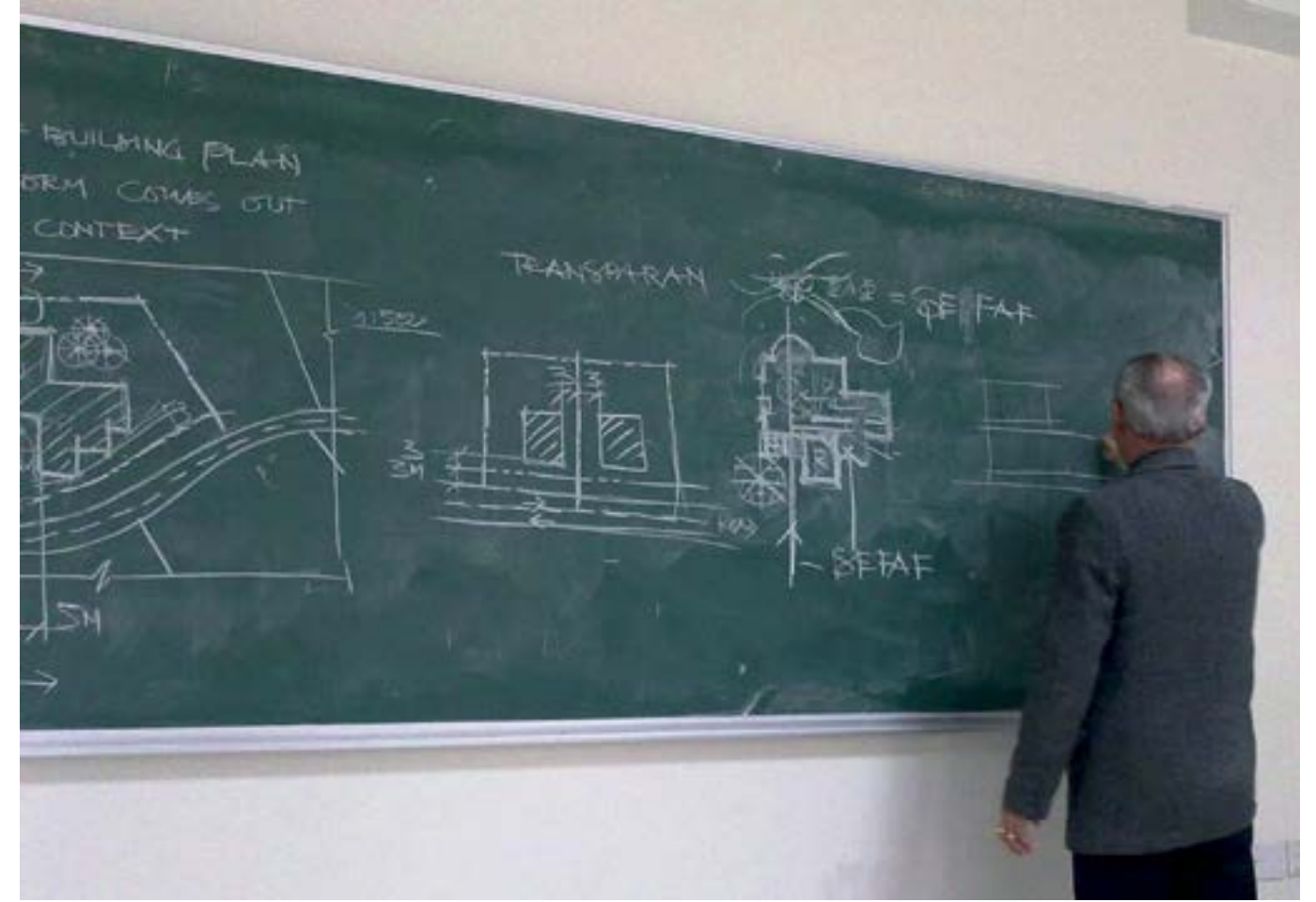
Aynı tür bir hayranlığı yıllar sonra birlikte “tasarımda geometri” dersini verme şansına sahip olduğum Oleg Nikitenko'ya da hissetmişim. Sadece güzel çizmeyen, hızlıca maket yapan, bir de “Draw more, grow more!” gibi

net deyişleriyle kulağıma küpe olacak sözleri anında üreten, zeki bir insandı. Sınıf tahtasını bir sanat eserine dönüştüren hocamın sert bakışlarına karşı güzel ruhunu, Lefkoşa'yı anlatan yumuşak dokunuşlu suluboya resimleriyle şimdi evimin salon duvarında barındırıyorum.

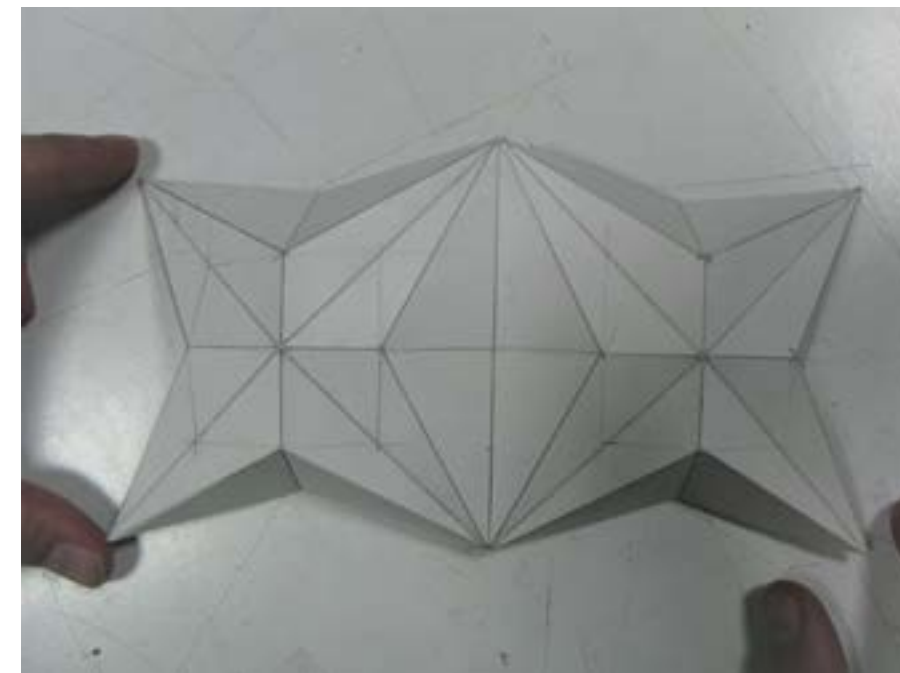
Mimarlar, Eskizleri ve Tasarım Süreci

“Mimarın Kalem ve Fırçası” sayfasına geri dönersek bu sayfayı oluşturduğu gibi Kıbrıs'ta mimarlık alanında birçok ilke fikir babası olmuş Ekrem Bodamyalızade, ‘mimarın elinden çıkan eskizler ve mimari tasarım sürecindeki önemine’ vurgu yapıyor: “Mimarın yönlendirmesi, mal sahibinin istekleri mimari tasarımda bir kuluçka, bir fikir fırtınasına dönüşür mimarın beyininde. Bu fırtına, ayrıca imar kısıtlarıyla bütünleşince, birkaç haftada konu ve proje çözümü, bir resim gibi gözlerinin önüne gelir mimarın. Mimarın kalem ve fırçası güçlüyse, gözlerinin önüne geleni kâğıda aktarmasıyla tasarım süreci olgunlaşmaya başlar. Elbette bu süreçte istenenler tasarım sürecinde yine kalemle gelişir, pişer sonra ölçüye geçilir. Mimarın eli ölçüye çok yakınsa ölçü süresi de kısa olur. Sonra ölçüyle birlikte sonucu üç boyutlu çizmek, renklendirmek, yaşatmak, kalem ve fırça ile daha da kolaylaşır. Bu gelişim sonunda inşaatta kullanılacak uygulama projesine döner ve inşaat başlar.” (Bodamyalızade, 2021).

Bodamyalızade'nin gerçekleştirmiş olduğu iki projesinin çeşitli aşamalarında ürettiği eskizlerde görüldüğü gibi bu tür çalışmalar geri beslemeli bir süreç. Balık'ın (2017) dediği gibi “yaratıcı ve dışavurumcu eylemler” dizimi. Sadece kâğıt üzerindeki grafiksel bir anlatım değil, tasarımcının zihninde oluşturduğu, geçmişinden gelen birikimler ve

5a. /b/c. Oleg Nikitenko derste tahta kullanırken, maket ve resimlerinden örnek (Kaynak: URL3)

Şekil 6. Ekrem Bodamyalızade'nin proje geliştirme süreci eskizleri (Kaynak: Özel arşivi)

Şekil 7. Ekrem Bodamyalızade'ye ait resim çalışmaları (Kaynak: Özel arşivi)

tasarımın girdileriyle yoğrulan 'özgün' fikirlerin üretilmesi ve sürdürülmesi. Eskizlerin önemli bir diğer niteliği ise 'kalıp altına alınamayan, tasarımcıya özgü bir süreç olmasıdır'. Alvar Aalto, Frank Lloyd Wright, Mies Van der Rohe, Ron Arad, Maria Botta, Gastone Rinaldi, Vedat Tek gibi tasarımcıların kentsel tasarımdan mobilya ölçeğine kadar farklı detaydaki eskizlerinden örnekler verilerek açıklanan bu konu (Demirarslan ve Demirarslan, 2020), Bodamyalızade tarafından da onaylanmaktadır. Mimarın, kendi çalışma yöntemini oluştururken almış olduğu eğitimi gelen alışkanlıklarını sürdürdüğünü; bununla birlikte tasarımcının yaşam biçiminin ve ruhsal durumunun düşüncelerini aktaracağı kâğıt üzerinde kalem nasıl kullanacağını belirlediğini vurgulamaktadır.

Farklı ölçeklerdeki mimari yapılarının yanında anıt tasarımı konusunda da uygulamaları olan (URL5) ve başka bir röportajında yaratıcılıkla matematik arasında sıkı bir ilişki olduğunu belirten Bodamyalızade'nin yukarıdaki sözlerinde "yaşatmak" kelimesi dikkat çekici. Bodamyalızade, 'perspektif çizerek tasarlanmanın' faydasını (Frederick, 2009) yinelerken projelerin tasarım sürecinde yaşatılmaya başlatılmasının yolu olarak 'renklendirilmiş olanları' işaret ediyor. Renklere olan bu düşkünlüğünü, yağlı boya tablolarına da taşımış olan mimar, genellikle doğa yürüyüşleri sırasında etkilendiği Kıbrıs doğa manzaralarını yaşıyor tuvali üstünde.

Mimarların 'kâğıt' üzerindeki farklı iletişim biçimleri

Elli yıla yaklaşan mimarlık hayatında, Kıbrıs ve Türkiye'de çeşitli boyut ve konularda projelendirme ve inşaat kontrollükleri yapmış, projeleri uygulanmış Necati Ziya Özkan (URL6)

Bodamyalızade'nin düşüncelerine benzer bir şekilde ifade ediyor tasarım sürecini. Nitelikli bir eserin ortaya çıkartılabilmesi için “mal sahibi, mimari disiplinler, yüklenici ve devlet yasaları birimleri” olarak dört unsurun ilişkilerinin uyumuna vurgu yapıyor (Özkan, 2021).

Fiziksel olarak aramızda olmayan ancak eserleriyle birçok mekânda bizimle yaşamaya devam eden Özkan'ın, proje üretiminde verimi getiren bu uygun ilişkiyi kurarken iletişim dilinin güçlü olduğunu, proje tasarım süreci boyunca çok fazla eskiz yaptığını biliyoruz (Özkan, 2021). Ama bunların yanında onun çok önem verdiği ve yanından asla ayırmadığı, içi çizgiler ve yazılarla dolu, en küçük detayların bile eliyle not edildiği deftere işaret ediyor iç mimar kızı Destine Özkan.

Kendisiyle ilk tanıştığımda kalabalık ofis masasının üzerindeki kalın ciltli defter benim de gözüme çarpmıştı. Özkan'ın defterlerindeki özen ve önemseyişi gördükten sonra “Kalem ve Fırçanın” değeri kadar “kâğıttan” bahsetmek gerektiğini de düşünüyorum.

Sanki bir sihre sahip gibidir ‘kâğıt’ bir mimar için. Bazen buruşturulmuş, kesilmiş... Bazen katlanmış, rulolanmış... Ünlü mimar Frank Gehry'nin o inanılmaz hareketli, dâhiyane yapıları sanki buruşturup çöpe attığı kâğıtlardan birinden çıkmış gibidir. Oysa tasarım süreçlerini anlattığı video derslerinde sadece eskizlerle dolu kâğıt tüketmediğini, farklı malzemelerle, farklı medyalarda çok çalıştığını görürüz (URL7).

Mimarların kâğıtlarının sihirli bir hâle gelmesi için Picasso'nun horoz eskizleri gibi binlerce çizgi geçer üstlerinden. Alt alta konur, karalanır,

Şekil 8. Ziya Necati Özkan'a ait not defteri
(Kaynak: Destine Özkan özel arşivi)

notlar yazılır kenarlarına. Özkan'ınki gibi en unutulmaz olması gerekenleri not ettiğimiz ya da ‘not almak’ için ders notu tuttuğumuz defterler... Yine okul yıllarıma gidiyorum. Sanat tarihi dersinde hocalarımızın sunumlarına yetişebilmek için dört kişi aynı anda not alırdı; dersten önce hangimizin çizim yapacağına, hangimizin başlıkları yazacağına karar verir; dersten hemen çıkınca

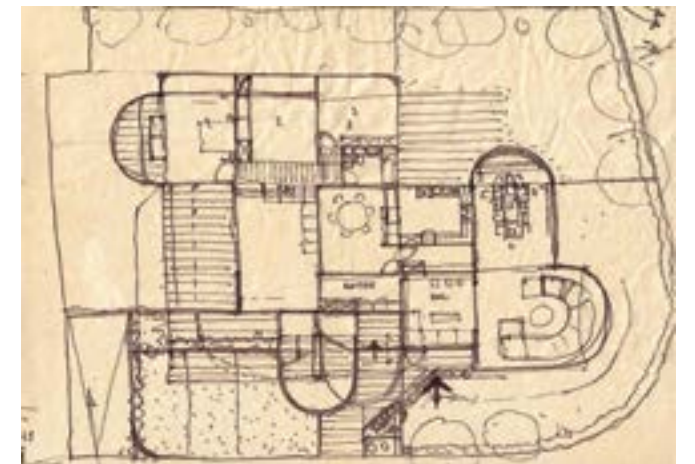
da birleştirip boşlukları doldururduk. Sınavlarda hep karalama çizim istenirdi bu tür derslerde. İnci Aslanoğlu ne kadar sakinse Suna Güven de bir o kadar heyecanlıydı ders anlatırken, ama ikisi de son derece hâkim ve keskin. Hele Suna Hoca öyle seri anlatırdı ki mimari dönemleri; zannederdik ki yüzyıllar süren o akımlar bir iki dakikada geçmiş, koca yapıtlar bir gecede inşa

Bulunç evi, Girne
1999

İç mimari çalışması, 1974

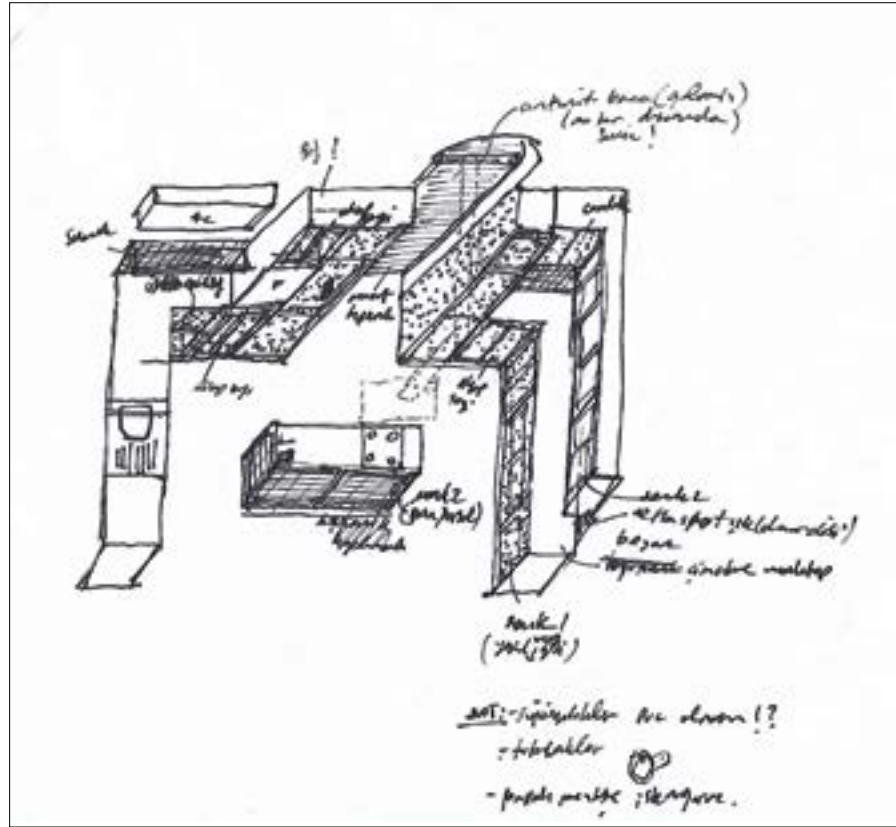
Osman Kerim Apt çalışma eskizi, 1979

Şekil 9. Yücem Erönen'in eskizlerinden örnekler
(Kaynak: Özel arşivi)

edilivermiş... Yaz tatilinde birlikte gittiğimiz İtalya gezisinde de peşinden koşturur, 'yetişemedik' hocamıza. Güleç yüzlü hocamın Kıbrıslı olduğunu, mezuniyetimden neredeyse 25 yıl sonra, Surlarıçi'nde fotoğraf çekerken rastladığımda öğrendim. Her ikimiz de Lefkoşa'nın güzelliklerini görmek ve kaydetmek için aynı yoldaydık.

Mimarın dili o kadar zengindir ki kalem, fırça, kâğıt, defter az gelir çoğu zaman. Hepsı hayata geçemez. Mimarın hayalleri not ettikleri arasında kalır. Ya da yolundan gidecekleri verdiği bir görev, bırakacağı bir mirasıdır bazen...

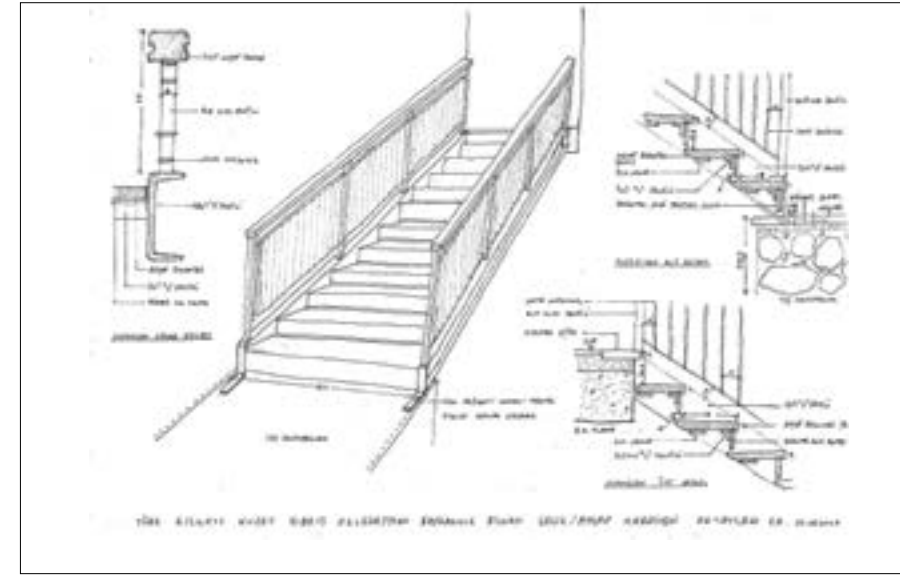
Kıbrıs'ta birçok projesi uygulanmış ve mimarlık tartışma platformunda yer almış Yücel Erönen'in mimar oğluna mirasından bahsedelim o zaman. Enver Erönen (2021), babasının eski kâğıdı üzerine projeyi bir oturuşta eliyle çizişini hayranlıkla anlatırken "kelebek kanatlı konutun" projesiyle ilişkili mesleki anısını şöyle aktarıyor: "İkinci yaz stajım için babam, Ortaköy'de dededen kalma alanda bir inşaat başlatmıştı. Amaç, staj boyunca bitirebileceğimiz büyüklükte bir konutu başlatmak ve tüm ailenin barınabileceği mekânlar yaratmaktı. Burası onun küçükken uçuşan kelekleri izlediği tarlaların içerisinde olup bu özelliği ile tasarımda ona ilham kaynağı olmuştu. Başlattığımız garaj ve üst kattaki yaşam alanı bölüm, ana binaya kısa bir geçişle bağlanıyordu. Burası babaannem için özel olarak tasarlanmıştı fakat onu inşaatın ertesi senesi kaybettik. Kaybımız tüm aileyi derinden sarstı ve inşaat bir süreliğine durdu. Ben okulu bitirdim, geldim. Ofisi bitmiş binaya taşındık ve inşaatın devamı için tasarımı biraz daha geliştirdik. Babamın tasarımı özgündü. Yine de bana onu daha da geliştirmek

Şekil 10. Enver Erönen'in mimari eskizlerinden örnekler (Kaynak: Özel arşivi)

için fırsat verdi. Hiçbir şeyine dokundurtmayan birisi için bunun büyük bir karar olduğu biliyordum. Hiçbir zaman dile getirmese de (dolaylı olarak duymuş olsam da) tasarımda iyi bir sonuç çıkaracağımıza olan inancı yeni mezun bir mimar olarak kendime olan güvenimi

artırmıştı. Farklı sebeplerden dolayı binayı bugüne değin tam olarak bitiremedik. Karşıya başka bir bina yapıp oraya yerleştirdi babam. Zaman geçti ve hayatımızda çok şey değişti. Yirmi sene sonra bugün hala içinde "kelebek kanatlı konutunu" bitirmek için heves olduğunu görüyorum."

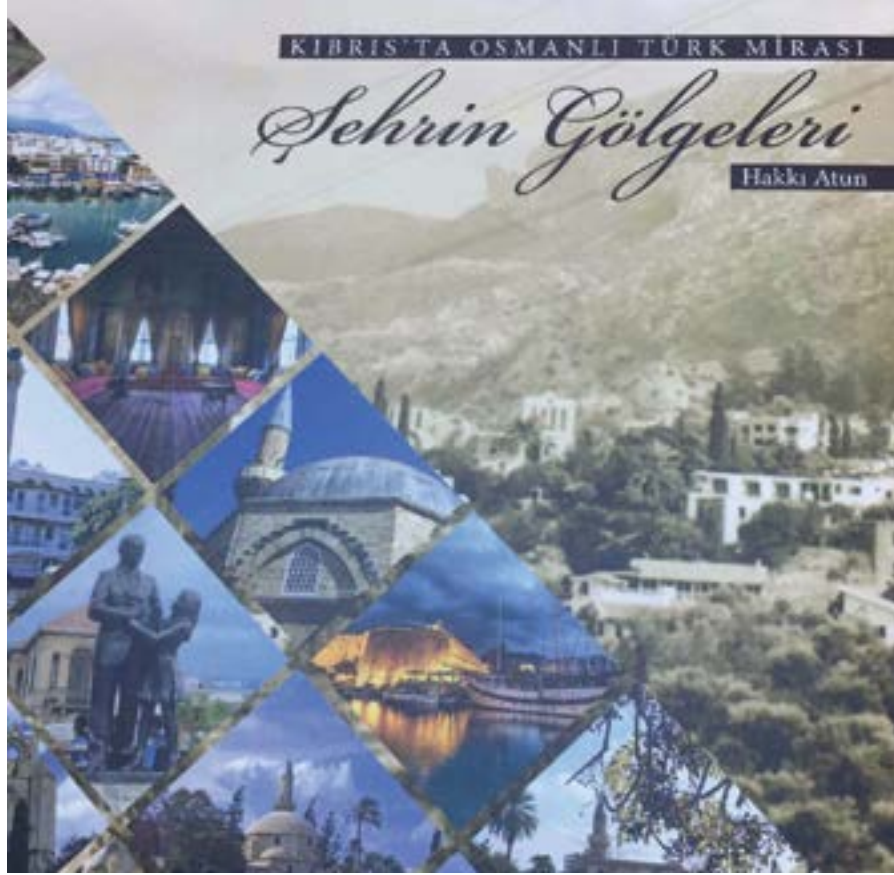
Şekil 11. Enver Erönen eskizleri, Arabahmet'te 50 Bina 50 yıl sergisinden (Kaynak: Özel arşivi)

(Erönen, 2021).

Ustasının heyecanlarını sürdürmek isteyen, kendisi de artık deneyimli bir mimar olan Enver Erönen, yaşadığı yerdeki izlenimlerinden yola çıkarak düzenlediği "Arabahmet'te 50 Bina 50 Yıl" isimli sergisinde mimari kaygılarını kâğıda aktarıyor. 2018'de gerçekleşen sergide mesleki birikimini sanatsal bir birikime çeviriyor mürekkep ve renkli kalem eskizleriyle. Öte yandan bu günlerde Lefkoşa Surlarıçi'nde korkusuzca, ticari girişimlerde bulunuyor. Kültürel mirasa önem verilmesine dikkat çekerek bir mimarın -korumacı- tavrını farklı dillerde yaşam boyu sürdürüleceğinin örneği oluyor (URL8).

Figür 11. Enver Erönen eskizleri, Arabahmet'te 50 Bina 50 yıl sergisinden (Kaynak: Özel arşivi) Hayali ya da gerçek, üzerinde her ne olursa olsun kâğıdın mimarlar için önemi okul yıllarında başlar ve stüdyolarda verilen kritiklerde artar. Yanımızdan ayıramadığımız eskiz defterinin içindeki sayfalar bir yüzey değildir sadece. Çizim çantası içine tepilmiş eskiz kâğıtları, tasarım sürecindeki gelgitlerimizdir.

Şekil 12. Hakkı Atun'un kitaplarından örnek (Kaynak: Özel arşivi)

Jüri öncesi göz nuru, sonrasında sinir bozucu olan paftalar, büyük bir emektir.

Hocalarımın çizimlerim üzerine eskiz kâğıdını koyup bir şeyler karalamalarını bekler, sonra da bunlar arasında kararsızlıklar içinde kıvranırdım. Stüdyo yürütücülerinin içinde en sevdiğim Ali Cengizkan, tam bir çizgiyi sonlandırırken “mı acaba?” deyip başka birine geçirirdi kaleminin ucunu. Şair ruhunun inceliğine verdim ben bunu daha sonraları şiirlerini okurken (URL9).

Bazen de unutamadığımız en sıkıntılı anları saklayan bir eleştiri ortamıdır kâğıt. Okul yıllarında en önemli olan şeylerden biridir. Hepimizin başına gelmiştir, projeler üzerine verilen kritikler sonunda yaşadığımız zor durumlar. Şehirci Mimar Hakkı

Atun'un (2021), 1956-57 ders yılı içinde İTÜ Mimarlık Fakültesi Taşkılla Binası'nda 'tahsis alırken' yaşadığı anısında bunları hissediyoruz: “İsmail Utku proje hocam, konu İstanbul Göksu'da Spor Parkı, ferdi proje 'spor salonu'. Spor Parkı bir grup çalışması olarak hazırlanmakta olduğu için geç sonuçlandırılabilmiş. Ferdi projem bu yüzden zamanla yarışıyor. Tahsis (kritik) için eskizlerimle İsmail Bey'le görüşmeye gittim. Benden önce arkadaşımız Yurdanur Cansu, hocayla görüşmesini tamamlamış benim eleştiriyi izliyor. Hocam projemi 'kuru ve olgunlaşmamış' olarak değerlendiriyor. Bana dönüp mimarlık mecmualarım olup olmadığını soruyor? Bu projeden kalırsam, yani projem başarılı olmazsa üzülür müyüm diye soruyor? Devam ederek “Bak, Yurdanur Hanım ne güzel çalışmış” diyerek Yurdanur'un projesini örnek

olarak gösteriyor. Bu sözleri üzerine dünya başıma yıkılıyor... Gümüşsuyu yurduna döndüğüm zaman etütte haber duyulmuş ve herkes başıma üşüşmüş. Bir arkadaşım yeni baştan değişik bir çalışma yapmamı öneriyor. Hemen eskiz yapmaya başlamış bile! Diğer bir arkadaşım “Deli olma, bunu geliştir, daha süslü, göz dolduran bir sunuş götür” diyor. İkincisi elbette daha mantıklı! Sonuçta cepheleri ağaçlı, gölgeli, temiz, elimde özenle çizdiğim paftalarla projemi tamamlayıp sunuyorum. Proje 20 üzerinden 12 notla geçiyor; arkadaşım Yurdanur'un projesi ise geçmiyor (çakıyor)” (Atun, 2021).

O günlerin zor koşulları içinde büyük bir sabır ve emekle aldığı eğitimi sonrasında Kıbrıs'ta farklı mimari projelere imza atan Hakkı Atun'u günümüzde sadece çizgileriyle değil;

Şekil 13. Mustafa Atun'un fotoğraflarından örnekler (Kaynak: Özel arşivi)

sözleri ve yazılarıyla da tanıyoruz (URL10). Aynı zamanda önemli birçok siyasi görevde bulunmuş mimar, televizyon programları ve yazdığı kitaplarıyla düşüncelerini aktarmakta, kendisini hem mimari camiasına hem de farklı iletişim biçimleriyle tüm insanlarına yaklaştırmakta...

Hakkı Atun'un anı ve örneklemesinin ardından mimariye hem araç hem de amaç olan başka bir dil daha var; mimarların ortaklığı olarak aktarılabilecek. Gözümüzle görüp deklanşöre basarak bir kare içine sığdırılan fotoğraflar... Hakkı Atun'un resme, edebiyata düşkünlüğü ve iyi bir arşivci oluşu, mimar oğlu Mustafa Atun'a geçmiş. Kendisini hem bu alanlara ilgi duymaya hem de fotoğraf çekerek belgelemeye yöneltmiş. Mesleğinin ilk yıllarında proje tasarımı ve üretimiyle ilgilenen Mustafa Atun (2021) şimdilerde daha çok akademik alanda çalışıyor. Bunun yanında özellikle Kıbrıs'ın peyzaj ve mimari mirasını konu alan gezi ve manzara fotoğrafları çekerek doğa sevgisi ve kültürel birikimin önemiyle ilgili mesajlarını iletiyor. Ayrıca günümüzde ayrı bir alan olarak kabul görmüş 'mimari fotoğraf' konusuna katkıda bulunmuş oluyor.

Son söz

Günümüzde bir yandan mimarın iş kolları artarken diğer yandan işsizlik ve mimarlık diplomasına sahip olduğu halde farklı işler yapan mimarların sayısı birlikte artıyor. Öte yandan sanat dallarında kendilerini gösteren pek çok müzisyen, oyuncu, sinemacı, heykeltıraş, ressam, şair, yazar olan mimar var... Herkesin “mimarlıktan anladığı”, hatta “mimarlık yapabildiği” bir ortamda onlara “sanatçı” demek pek de yanlış olmaz aslında! Bu yazıda yer alanlar, Kıbrıs'ta mimarlığa gönül veren ama diğer yandan sanatçı ruhlarıyla yüreği taşanlar! Bu alçak gönüllü Kıbrıslı meslektaşlarımın düşünce ve anıları yanında yazının akışı içinde kendi hayatımdan da örnekler verdim. Ders anlatışları adeta bir sahne sanatı performansına dönen hocalarımdan bahsettim. Duruşlarıyla zihnimde kalanlar, tavırlarıyla önümü açan ışıklarım, yetişmek istediklerim de vardı...

Vurgu yaptığım hepsinin “farklı dillere olan merakları”. Bu ortaklığın temelinde iki durum var: biri tasarım eğitiminde alınan ‘eleştiriyi üretime dönüştürme’ alışkanlığı; diğeri mimarlığın ‘bir meslekten çok bir yaşam biçimi’ olması. Mimarının farklı tanımları olduğu bilinciyle tüm bu ilgi ve çabalar “mimarlık pratiğini” güçlendirmek için gerekli. Mimarların farklı dillerle olan ilişkileri bir yandan kendilerini beslerken diğer yandan bu ilgilerinin paylaşılması, birbirlerine destek oluşturuyor.

Çalışma için yaptığım görüşmelerde, mesleğin ve çevrenin içinde bulunduğu (salgın da dâhil) zorluklar içinde birbirlerine iyi gelme isteklerini çok içten hissettim, gençlere yol

gösterme gayretlerini gördüm.

Kişilikleri, mimari dilleri, yaşadıkları yer ve zamanları farklı olan -çok şanslıyım ki-, yaşamıma bir şekilde değmiş bu insanları bu paragraflarda nasıl bir araya getirdiğimi düşününce ortak dilimizin “meslek ve insan sevgisi” olduğunu fark ettim.

Mimari tasarım sürecinde, öncesinde, sonrasında bize sıkı arkadaşlık eden kalem, fırça, kâğıt, eskiz, defter ve daha nicelerin sonu yok. Duygularımızı, düşüncelerimizi mağara duvarına kazıdığımız günkü kadar temel bir ihtiyacımızı gideriyoruz aslında: “Dünyada kalma isteği”. Mimarca bir yolda kalem, fırça ve dahası ile gençlere örnek olan, birbirlerini yaşatan ve ‘hoş bir sada bırakanlar’ sürsün!

NOT: Çalışmaya katkı koyan **Burhan Atun, Ekrem Bodamyalızade, Destine Özkan, Enver Erönen, Hakkı Atun ve Mustafa Atun’a** teşekkürler...

KAYNAKLAR

Anonim. (2009). Anma. Fahrettin Tolun. ss. xı-x. http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2009/cilt26/sayi_1/v-x.pdf

Atun, B. (2021). Mimar Burhan Atun ile 21.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Lefkoşa.

Balık, D. (2017). “Mimarlar Neden Hala Çiziyor? 21. Yüzyılda El Çizimi Üzerine Notlar”. <https://xxi.com.tr/i/mimarlar-neden-hala-ciziyor-21-yuzyilda-el-cizimi-uzerine-notlar>

Berger, J. (2019). Görme Biçimleri, Metis Yayınları, İstanbul.

Bodamyalızade, E. (2021). Mimar Ekrem Bodamyalızade ile 21.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Lefkoşa.

Atun, H. (2021). Şehirci mimar Hakkı Atun ile 14.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Lefkoşa.

Atun, M. (2021). Mimar Mustafa Atun ile 14.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Girne.

Demirarslan D. ve Demirarslan O. (2020). “Tasarım Sürecinde Eskiz Kavramı ve Önemi”, Tasarım ve Tasarım Süreci, IKSAD Publishing House, ss. 54-74.

Durusoy, M. (2015). Düşüncenin Eskizle Anlatımı ve Mimari Tasarımdaki Önemi. Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Erönen, E. (2021). Mimar Enver Erönen ile 8.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Lefkoşa. Frederick, M. (2009). Mimarlık Okulunda Öğrendiğim 101 Şey, YEM Yayın, İstanbul, s. 27, 36, 70, 99.

Özkan, D. (2021). İç mimar Destine Özkan ile 21.09.2021 tarihli Sözel görüşme notları, Lefkoşa.

Tolun, F. (1980). Almanya ve Fransa’dan Eskizler. http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/1980/cilt06/sayi_1/81-96.pdf

URL1 <https://www.facebook.com/Mimar%C4%B1n-F%C4%B1r%C3%A7as%C4%B1-Ve-Kalem-105749981118616/>

URL2 <https://mimarlik.org/mimarlarin-calisma-alanlari/>

URL3 http://www.turkishpaintings.com/index.php?p=37&l=1&modPainters_artistDetailID=1768

URL4 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=10151594100520188&set=o.289637804396861>

URL5 <https://haberkibris.com/10-soru-10-cevap-mimar-ekrem-ziver-bodamyalızade-2018-05-11.html>

URL6 <https://www.vitracagdasmimarlikdizisi.com/mimarlar/ziya-necati-ozkan.aspx>

URL7 Frank Gehry Teaches Design and Architecture | Official Trailer | MasterClass <https://www.youtube.com/watch?v=AQe3nUyOgMk>

URL8 <https://www.kibrispostasi.com/c49-KULTUR-SANAT/n241861-arabahmette-50-bina-50-yil-sergisi-pazartesi-gunu-aciliyor-05022018>

URL9 <https://www.turkedebiyati.org/sairler/ali-cengizkan.html>

URL10 <https://www.biyografya.com/biyografi/10431>

Yakın, B. (2015). Tasarım Sürecinde Eskiz ile Biçim- İçerik Sorgulama ve Çözümleri: Bir Durum Analizi. STD 2015 Haziran, ss.121-137.

Yücel Besim D., Başarır H. (2010). Atatürk Kültür Merkezi, Türkiye Mimarlığında Modernizmin Yerel Açılımları DOCOMOMO-TR VI. Proje Sunum ve Sergisi, 77.

Doç Dr. Devrim Yücel Besim

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi /
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık
Fakültesi / Mimarlık Bölümü
devrimyb@yahoo.com

ÖZET**DÜNYA MİMARLIK FESTİVALİ (WAF) MİMARİ ÇİZİM ÖDÜLÜ**

Bahar Uluçay

Çizimin mimari ifadedeki rolünü bir kez daha hatırlatmak adına, Mimarca'nın bu sayısındaki Mimari Diller teması paralelinde, sizlerle Dünya Mimarlık Festivali'nin bu yıl beşincisini düzenlediği Mimari Çizim Ödülü'nü paylaşmak istedik. Ödül, el çiziminin kalıcı önemini vurgularken dijital araçların ve dijital olarak üretilen görsellerin yaratıcı kullanımını da teşvik ederek, çizimler aracılığı ile mimari fikirleri yakalamak ve iletmek için ideal bir zemin oluşturuyor.

Anahtar Kelimeler: Dünya Mimarlık Festivali, Mimari Çizim Ödülü

Bir mimarın çizimi fikir, temsiliyet ve gerçeklik arasında aracılık yapar. Mikelanjelo'nun tabiriyle, "Ellerden çok beyinle resim yapılır" (Durusoy, 2015). Antik Çağ'dan günümüze pek çok bilim insanı, sanatçı ve düşünür, çizimin, gerçeğin dürüst bir temsili olduğuna ve tasarlanan objeye dair kesin bilgi içerdiğine yönelik Vitruvius'un görüşlerini paylaşıırken, şiirsel eskizleri ile bilinen çağdaş mimar Daniel Libeskind, çizimi, 'öteki'nin gösterildiği bir deneyim hali olarak tanımlar (URL1). Araştıran, yorumlayan, analiz yapan, yaratıcı çizim katmanları bazen tek bir çizimde vücut bulur.

Mimarca'nın, Mimari Diller: Eskizler, Sözler ve Dahası teması paralelinde, Dünya Mimarlık Festivali'nin bu yıl beşincisini düzenlediği, iletişim aracı olarak çizimde yetkinliğin, mimarın çalışmasında oynadığı önemli rolü bize yeniden hatırlatan WAF Mimari Çizim Ödülü'nü sizlerle paylaşmak istedik.

Dünya Mimarlık Festivali (WAF)

Mimari Çizim Ödülü'ne değinmeden önce kısa da olsa Dünya Mimarlık Festivali'nden bahsetmekte fayda vardır. Dünya Mimarlık Festivali (WAF) her yıl düzenlenen festival ve

ödül töreni ile, mimarlık camiası ve buna bağlı mesleki ortaklıklara ithaf olunmuş en prestijli olaylardan biridir. Ödüller yanında festival kapsamında çeşitli sergi ve konferanslar da gerçekleştirilmektedir. Pek çok uluslararası ve ulusal Mimarlık dergisinin de desteklediği festival, son elemeye kalan mimarların projelerini jürinin değerlendirmesine canlı olarak sunduğu tek etkinliktir. 2011 yılından itibaren İç Mimarlık ve Tasarım Festivali INSIDE etkinliği de festivale eş zamanlı olarak düzenlenmeye başlanmıştır. WAF kapsamındaki ilk dört etkinlik 2008-2011 yılları arasında Barcelona'da düzenlenirken, sonraki dört yılda etkinlik Singapur'a taşınmıştır. 2016 yılından itibaren de etkinliğe ev sahipliği yapan kentlere Berlin ve Amsterdam katılmıştır.

Dünya Mimarlık Festivali ve paralel etkinliği INSIDE World Interior of Interiors, bu yıl COVID-19 kapsamında "Kenti Yeniden Şekillendirmek" teması etrafında düzenlenen konferans programları, ödüller, sergiler ve paralel etkinliklere ev sahipliği yapacaktır. Yeşil kent fikri, gündemdeki salgının kontrol edilmesi, küçük ve büyük ölçekte sağlık kaygılarının planlama ve kentsel tasarım üzerindeki etkisi gibi konular yanında, sürdürülebilirlik

kavramı ile ilişkili olarak da irdelenecektir (URL2).

Dünya Mimarlık Festivali (WAF) - Mimari Çizim Ödülü

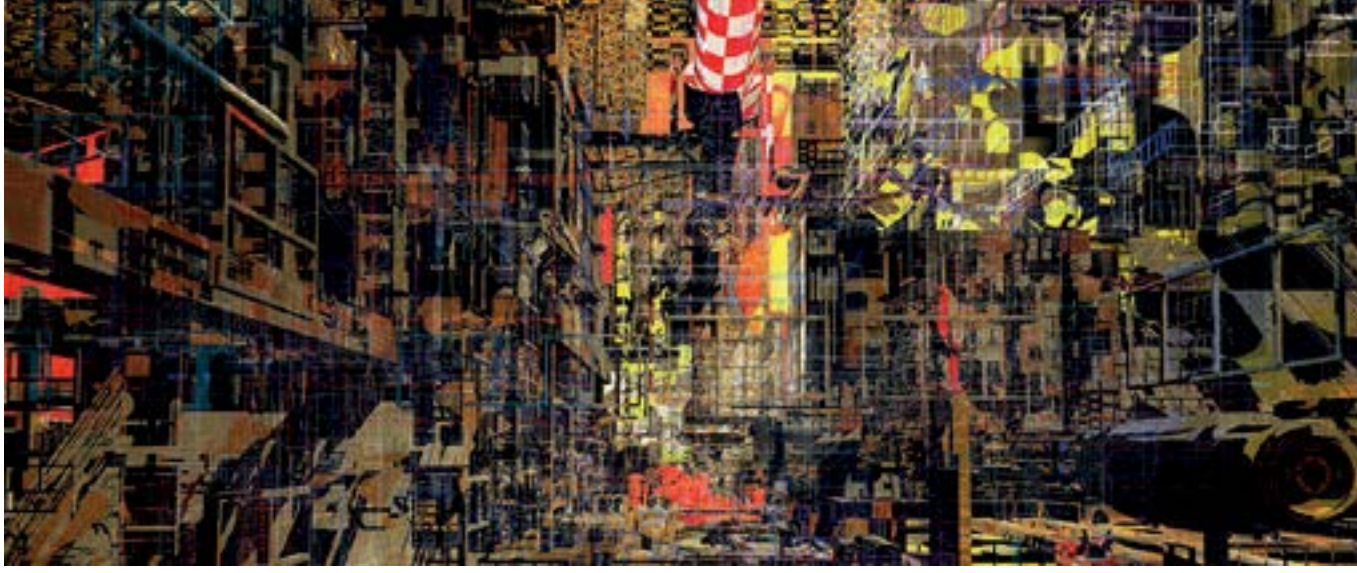
Bu yıl beşincisi düzenlenen WAF Mimari Çizim Ödülü, ilk kez 2017 yılında Dünya Mimarlık Festivali (WAF) kapsamında, Make Architects ve Sir John Soane Müzesi'nin, mimari çizimle ilgili bir yarışma düzenlemek üzere bir araya gelmesiyle gündeme gelmişti. Sir John Soane Müzesi Küratörü Louise Stewart'ın dile getirdiği gibi çizim hala mimari pratiğin merkezinde, yaratıcı süreç için itici bir güç olarak yer almaya devam etmektedir. Ödül, dünyanın dört bir yanından mimarlar, tasarımcılar ve öğrencilerden oluşan katılımcıları aracılığı ile, her tür ve formdaki çizimi -eskiz ya da teknik resim ayırt etmeksizin- memnuniyetle karşılar, çizimin, fikirleri yakalama ve iletmekte bir araç olarak önemini vurguluyor. Organizasyon, el çiziminin kalıcı önemini vurgularken, dijital araçların ve dijital olarak üretilen görsellerin yaratıcı kullanımını da teşvik etmektedir. Her tipte ve formda çizimin - kavramsaldan teknik veya strüktür çizimlerine,

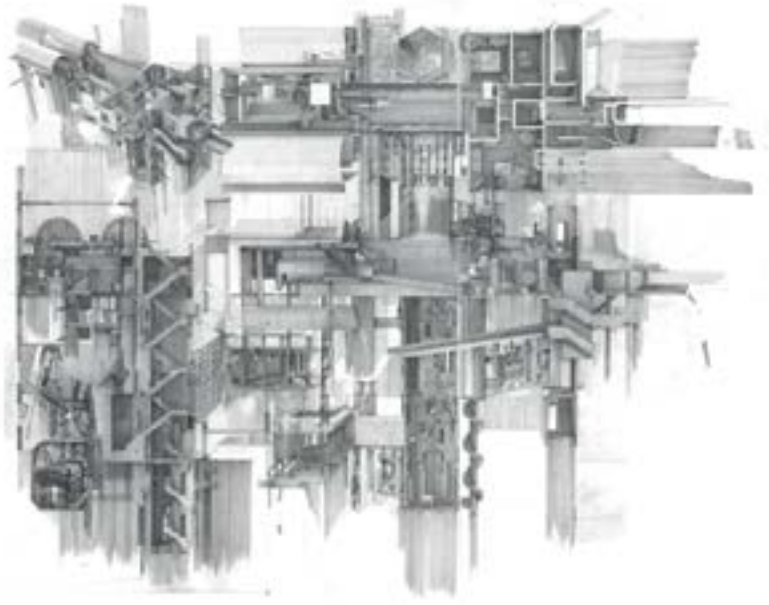
Figür 1: Bakımevinde bulunan mekanların, farklı nesillerin sosyal etkileşimine sahne oluşunun tasvir edildiği Memento Mori: Peckham Bakımevi, Jerome Xin Hao Ng - 2017 WAF Mimari Çizim Ödülü, Hibrid Kategori (Kaynak: WAF)

Figür 2: Kirli Sokak'taki 42 Numaralı Binanın Dünyası, Li Han, Mimari Çizim Stüdyosu - 2018 WAF Mimari Çizim Ödülü, Dijital Kategori - (Kaynak: WAF)

Figür 3: Kutu İçinde Kent: Çelişkili Bellek, Anton Markus Pasing, Mimari Çizim Stüdyosu - 2019 WAF Mimari Çizim Ödülü, Dijital Kategori - (Kaynak: WAF)

Figür 4: Apartman #5, Mekânsal Labirent ve Zenginlik, Clement Laurencio - 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü, Hibrit Kategori - (Kaynak: WAF)

kesitlerden perspektiflere – katılımı desteklenmektedir. Çizimler kurgusal veya gerçek projelere ait olabilmekte; eserler, teknik yeterlilikleri, özgün yaklaşımları ve bir mimari düşünceyi aktarma yetisi yönünden

değerlendirilmektedirler. Yarışmada çizimlerin son 18 ayda tamamlanmış olması şartı aranmaktadır (URL3).

Dergi yayıma hazırlandığı sırada 2021 yılı WAF Mimari Çizim Ödülü

kazananların açıklanmasını heyecanla beklerken, geçmiş yıllarda ödül alan çizimlerden oluşan bir seçkiyi sizlerle paylaşmak istedik. El çizimi, dijital çizim ve hibrit çizim kategorilerinden oluşan yarışmanın ilk kez düzenlendiği 2017 yılında Mimari Çizim Ödülü'nü Hibrit kategoriden Memento Mori: Peckham Bakımevi ile Jerome Xin Hao Ng aldı. Ng, söz konusu çizimi Bartlett Üniversitesindeki lisans eğitiminin üçüncü yılında tamamlamış.

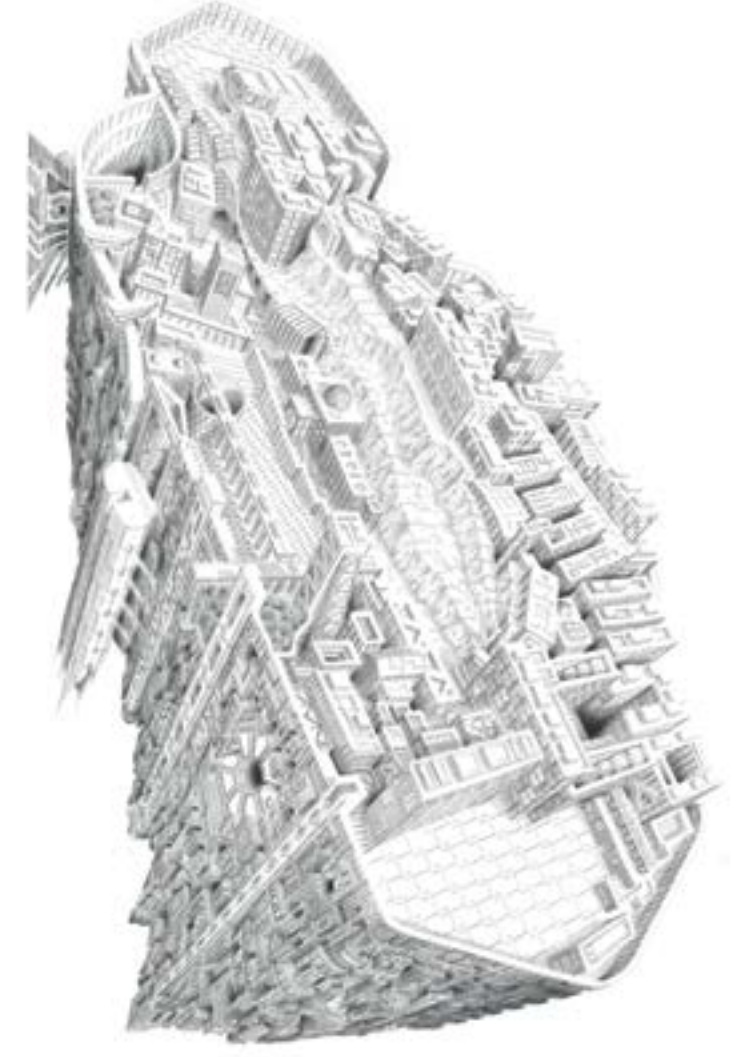
2018 yılında Dijital kategoriden Kirlî Sokak'taki 42 Numaralı Binanın Dünyası isimli çizim ile Li Han ve 2019 yılında yine Dijital kategoriden Kutu İçinde Kent: Çelişkili Bellek isimli çizim ile Anton Markus Pasing, ödüle layık görülmüştür.

Otuz farklı ülkeden 165 başvurunun olduğu 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü'nde başvuruların büyük çoğunluğu öğrenciler veya otuz yaş altındaki yarışmacılar tarafından yapılmıştır. El, dijital ve iki tekniğin bir arada kullanıldığı hibrit çizim çalışmalarına ek olarak, COVID-

19'un getirdiği küresel karantina sürecine özel, karantina sürecinde tamamlanan çizimlere veya COVID-19'un mimariye getirdiği değişimleri ele alan çalışmalara odaklanan, ayrı bir ödül de verilmiştir. Ödül kazanan ve kısa listeye kalan çalışmalar, daha sonra Londra'daki Sir John Soane Müzesi'nde sanal olarak sergilenmiştir.

2020 yılı Mimari Çizim Ödülü'nün sahibi Bartlett Mimarlık Okulu'ndan (UCL) Apartman #5, Mekânsal Anıların Labirenti ve Zenginliği ile Clement Laurencio olmuştur. Çizim aynı zamanda Hibrit kategorinin de kazananı olmuştur. Londra'da konumlanan mekan, son dönem Hindistan'a yapılan bir yolculuktan akılda kalan atmosferi yeniden yaratmıştır. Çeşitli el çizimleri, farklı mekanları parçalayarak, mekansal anılar labirenti olarak kurgulanmak üzere, dijital olarak yeniden düzenlenmiştir. 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü jüri üyelerinden, sanatçı Ben Langlands ve Nikki Bell, ödül kazanan çizime dair şu ifadeye yer vermişler: "Her biri kendi hikayesine sahip olan çizimler labirenti yaratılmış, aşinalık ve gizem, muhteşem beceri ve hassasiyetin, ince ve kendinden emin tekniği ile iletilmiş. Gürültülü veya renkli hiçbir şey yok, sadece kuvvetli bir şekilde gözlemlenen güçlü sessiz varlığıyla bir detay alemi. Gerçekten burada olmayı hayal edebilirsiniz".

2020 WAF Mimari Çizim Ödülü El Çizimi kategorisinin kazananı ise mimar/sanatçı Marc Brousse'a ait Sevgili Hashima. Bir serinin parçası olan çizim, sosyolog Zygmunt Bauman fikirlerine dayanarak, insanın kent içindeki rolünü yeniden sorgulamayı amaçlamaktadır. Çizimde, mürekkep/karakalem, görünmez mürekkep ile

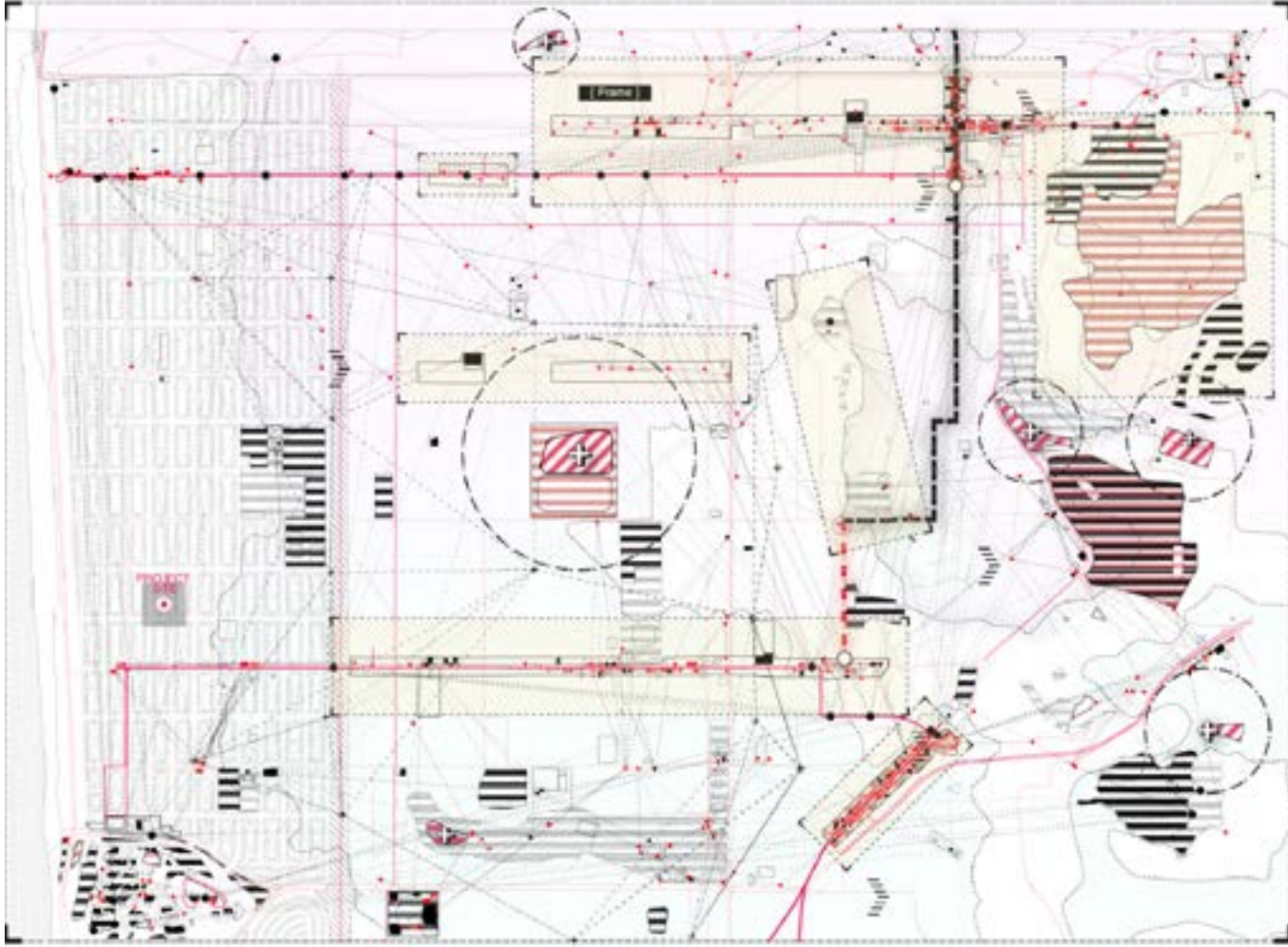

Figür 5: Sevgili Hashima ile mimar/sanatçı Marc Brousse - 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü, El Çizimi Kategorisi - (Kaynak: WAF)

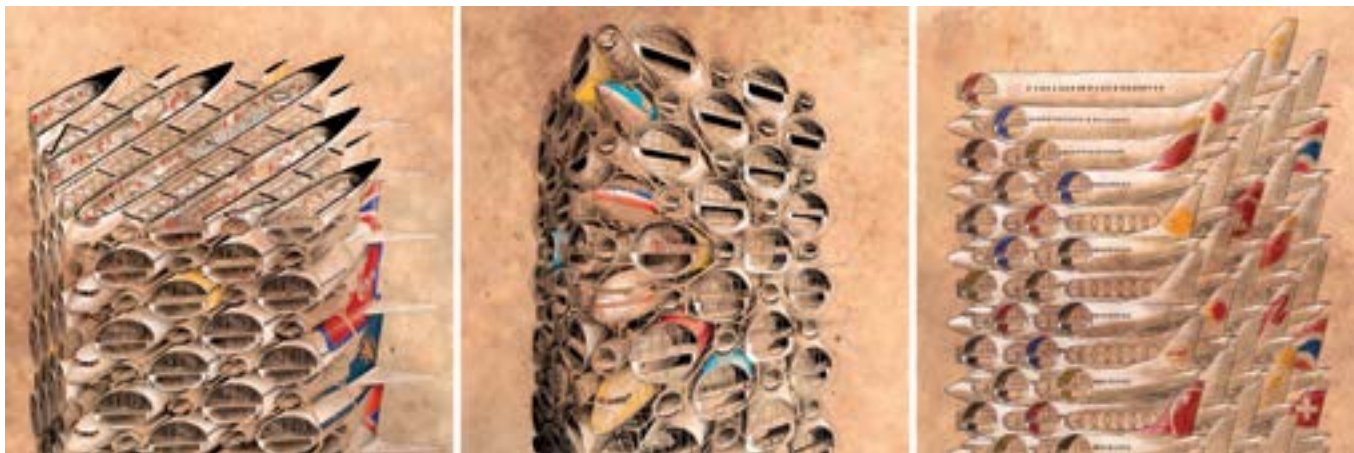
çizginin hayatı, mekânı, düşünceyi ve hafızayı sembolize ettiği Traitillizm metodu kullanılmıştır.

Dijital kategorinin kazananı ise Metropolü Yeniden Okumak ile Kaliforniya Üniversitesinden Chenglin Able. Çizim 'çerçeve içinde çerçeve' özelliğini adapte ederek, etrafını kuşatan bağlamın çerçevesini ören, tecrit ve bütünlük; sessiz yerleşim ve

parlak kent yaşamı; dolgu ve hafif yapı arasında gerilimi yaratır, aktif olarak ikonik tarihi binaların yeni yorumlarını kullanır ve su tapınağının tipolojisini yeniden tanımlar. Jüri üyelerinden, LilyJencksStudio/JencksSquared'in kurucu ortağı Lily Jencks çizimle ilgili olarak: "Çizim tiplerini katmanlamak – haritalar, planlar, altyapı sistemleri ve veri girişi – "Metropolü Yeniden Okumak" kentsel alanı haritalamak

Figür 6: Metropolü Yeniden Okumak, Chenglin Able, Kaliforniya Üniversitesi - 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü, Dijital Kategori (Kaynak: WAF)

Figür 7: Uçak Kulesi, Victor Hugo Azevedo ve Cheryl Lu Xu, Robert A. M. Stern Mimarlık - 2020 WAF Mimari Çizim Ödülü, Karantina Ödülü, Hibrit Kategori (Kaynak: WAF)

için yeni bir yol, eğlenceli ve kusursuz.” yorumunda bulundu.

2020 WAF Mimari Çizim Ödülü kapsamında aynı zamanda Koronavirüs kaynaklı mimarlıktaki değişimlere, küresel salgına odaklanan, ‘Karantina Ödülü’nün verildiği bir yıl oldu. ‘Karantina Ödülü’nün sahibi Robert A. M. Stern Mimarlık’tan Uçak Kulesi isimli çizim ile Victor Hugo Azevedo ve Cheryl Lu Xu. Jüri üyelerinden Make Mimarlık kurucularından Ken Shuttleworth: “Pandemiye ilişkin ciddi sorular yöneltmesi, çevreyi seyahat endüstrisinin karşılaştığı pek çok sıkıntı ve konut krizi kapsamında yeniden kullanım ile ilişkilendirmesi yanında, “Uçak Kulesi” çiziminin dolaysızlığı, nüktesi, çoklu perspektif kullanımı ile büyüldük.” yorumunda bulundu.

2021 WAF Mimari Çizim Ödülü kapsamında ise küresel karantina sürecine odaklanan Karantina Ödülü ikinci kez verilecektir. 1 Ekim 2021’de başvuruların son bulduğu Ödül’ün kazanan ve kısa listeye kalan isimleri yakın bir zamanda belirlenecek ve Lizbon’daki Dünya Mimarlık Festivali’nde 1-3 Aralık 2021 tarihlerinde sergilenecektir. 2021 WAF Mimari Çizim Ödülü jüri üyeleri arasında Robin Brodie Cooper (Gleeds Eş Ortağı), Pablo Bronstein (Sanatçı), Paul Finch (WAF Program Yürütücüsü), Lily Jencks (Lily Jencks Studio + JencksSquared Kurucu Ortağı), Ben Langlands ve Nikki Bell (Sanatçılar), Narinder Sagoo (Foster + Partners Küçük Ortağı), Ken Shuttleworth (Make Architects Kurucusu), Louise Stewart (Sir John Soane Müzesi Kuratörü) bulunmaktadır (URL4).

2021 Dünya Mimarlık Festivali’nin son gününde kazanan isme ödülü verilecek; katılanlar ve kazananlar arasından oluşturulacak bir seçki 2022 yılının ilk aylarında Sir Soane Müzesi’nde sergilenecektir.

KAYNAKLAR

Durusoy, M. (2015), Düşüncenin Eskiyle Anlatımı ve Mimari Tasarımdaki Önemi , Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

URL1: <https://www.re-thinkingthefuture.com/know-your-architects/a1193-understanding-the-philosophy-of-daniel-libeskind/>

URL2: <https://www.worldarchitecturefestival.com>

URL3: <https://www.archdaily.com/955625/2020-architecture-drawing-prize-winners-announced>

URL4: <https://thedrawingprize.worldarchitecturefestival.com>

Bahar Uluçay

Yüksek Mimar
bahar.ulucay3@gmail.com

ÖZET

AÇIK HAVA MÜZESİ
'OLBİA'

Asya Kalkan

Ömür dediğimiz serüvende oluşturduğumuz mekânlar dilsiz ve tarafsız şahitlerimizdir. Mutluluğumuza, heyecanımıza, her anımıza dahil olan mekânlar aslında bizim daimi dostlarımızdır. Onlar bizleri sadece izlerler tarafsızca... Mutluluğun Mimarisi adlı eserde yazar bir evin gözünden anlatırken kullanıcılar için soğuk, beyaz duvarların hiçbir anlamı olmasa da o ev için kullanıcılar gelip geçiciydi. Her gelenle yeni bir senaryo izleyen duvarlar...Farklıyz ve anlamlandırmak gerçekten zor.

Mimarız ve imar ediyoruz. Oluşturduğumuz mekânlarla toplumların sadece fiziksel ihtiyaçlarını karşılıyor olamayız değil mi?Bence mimarlığın başka bir işlevi toplumları eğitmek,yeni ufuklar açmak. Aslında biz mimarlar toplumların daimi ve gizli öğretmenleriyiz. Bunu nasıl mı yapıyoruz? Gelin size üstad Cengiz Bektaş'ın Akdeniz Üniversitesi Kampüsü'nde yer alan 2001 Ağa Han Mimarlık Ödüllü Olbia Çarşısı'ndan bahsedeyim.

Cengiz Bektaş'ı Ağa Han Ödülü ile taçlandıran Olbia Çarşısı 1999 yılında toplam 5 ay içerisinde inşa edilmiştir. Tasarlanan çarşı kampus içerisinde sosyal rekreasyon alanı olarak

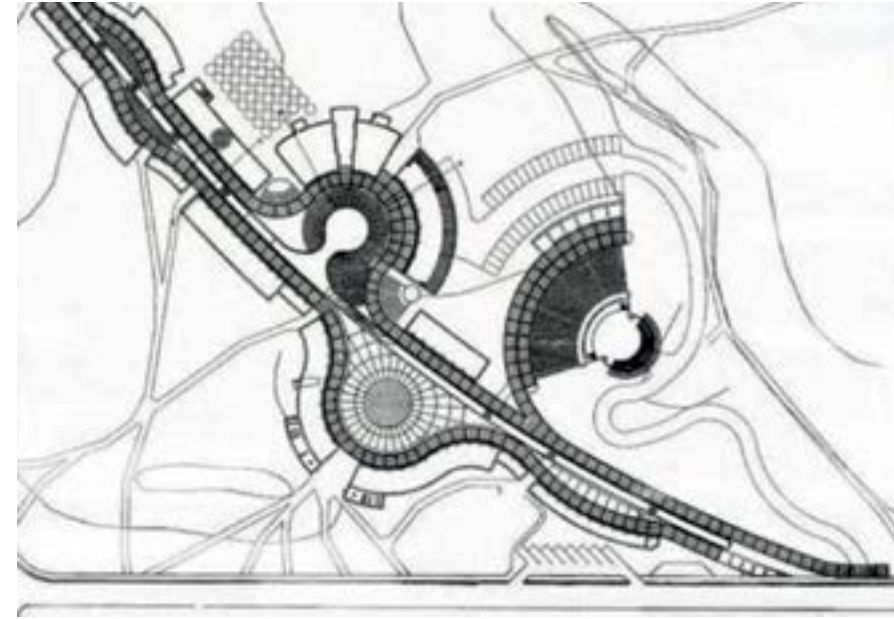
kullanılmaktadır.Olbia kampüsün adeta ev sahibi konumundadır.

Kampüs ana girişi sayılan Meltem Kapısı'ndan giriş yaptığınızda sağ tarafta kalan Olbia zemini arnavut taşı olan yürüme yolu, üzerinde morun her tonunda açan begonvillerin olduğu ahşap pergolalar ve pergola uçlarında yer alan oymalı taş sütunlar sizi adeta içeriye davet etmektedir. Böyle bir karşılama tabii ki reddedilemez.Çarşı girişinden itibaren tasarlanan yarı açık organik yollar ve size eşlik eden su yolları dinlendirirken kampüsün koşturmasından bir süreliğine alır ve sessizliğin tadını çıkarmanızı bekler.Antalya'nın sıcak havasında sizi su kanalı ve pergolasıyla serinleten yapı, içerisindeki taş mekânlar ile bu doğal klima etkisini tamamlamaktadır. . Çarşı sizlere sınır koymadan doğal bir süreçle bazen içinden geçip gitmeyi,bazen durup bekleyip dinginleşme fırsatı vermektedir

Yapının çevre ve kullanıcı ile uyumu dikkate alınıp insan ölçeğine göre tasarlanması sizlere özgür hissetmeyi hatırlatmaktadır.Bu ölçekle çarşı içinde yürüyüşünüzü yaparken size hakimiyet gösteren ihtisamlı yapılarla çevrili değil tek katlı ve üzerinizde pergolası olan yapıların önünden geçmektesiniz.Yolunuz etrafındaki taş mekânlar yeme-içme,satış,öğrenci

Figür 1: Olbia'ya Ait Leke Etüdü

Figür 2: Olbia'ya Ait Vaziyet Planı

kulüpleri,topluluk salonlarından oluşmaktadır.Bu mekânlar da sizlere geleneksel malzemeyi,yapım yöntemlerini tarifleyen yapının devamı niteliğindedir.

Olbia adeta içerisindeki mekânlar ve imgesel elemanları ile Anadolu uygarlıklarından modern zamana ulaştığımız bugünler arasında bağ kuran ve bizlere hatırlatmalarda

bulunan açık hava müzesi gibidir. İçerisinde bulunan 1200 kişilik amfi tiyatrosu,su kanalları,saat kulesi,çarşı merkezinde bulunan ana su kaynağı(havuz),organik yolların sizi götürdüğü agora tarzı satış alanları,kulüplerin bulunduğu alanlar ve günümüz ihtiyacına yönelik mekânlar, çarşının size tarihin panoramik fotoğrafını çektiğini göstermektedir.

Olbia üstünlüklerin,sıfatların çarşı dışında kaldığı, sosyal eşitliğin var olabileceğini bizlere öğretmektedir. Farklı fakültelerde bulunan öğrencilerin,öğretim üyelerinin, kampüste yer alan herkese aynı standartları sunmaktadır.Her mekânı, herkes tarafından kullanılabilir. Uluslararası öğrenci skalası bulunan üniversite, kampüsünde çok farklı kültürlere ev sahipliği yaparken Olbia, öğrencilerin bu kültürel farklılıklarını sergilemesine fırsat vermektedir.

Çarşı içerisinde bulunan amfi tiyatro uluslararası kutlama günlerinde öğrencilerin gösterilerini yapmalarını sağlarken, sinema günlerinde nostaljik,güncel filmler sergilenirken, konser haftalarında her tarzdan müzik kulağınıza çarpabilir. Çarşı içerisindeki saat kulesi arkadaşlarınızı bekleme alanıyken,kulüp salonlarında okuma günleri,seminer çalışmaları yapılabilirsiniz.Ya da Ramazan ayında kulüplerin organize ettiği Medine sofranızı su kanallarının yanına açma hakkı tanımaktadır size..

Biraz önce bahsettiğim gibi bizler gizli öğretmenleriz.Cengiz Bektaş bu eserinde belki de biz gençlere modernin yanında da var olabilecek gelenekseli gösterip daha iyi ararken 'Geçmişten kopmayın,doğayı yaşatın,üstünlük kurmadan yaşayın,a nıamlandırın,bilin,öğrenin ve aktarın' demek istemiştir.

Ödüllü bu yapı yaklaşık 22 yıldır hizmet vermektedir.Zamanın ve insanların sürekli değişim göstermesiyle Olbia'nın kullanıcı profili de sürekli değişmektedir.Her kullanıcının yapıyı aynı gözle görmesi mümkün olmayıp herkese yapının değerden bahsetmek gerekmektedir.

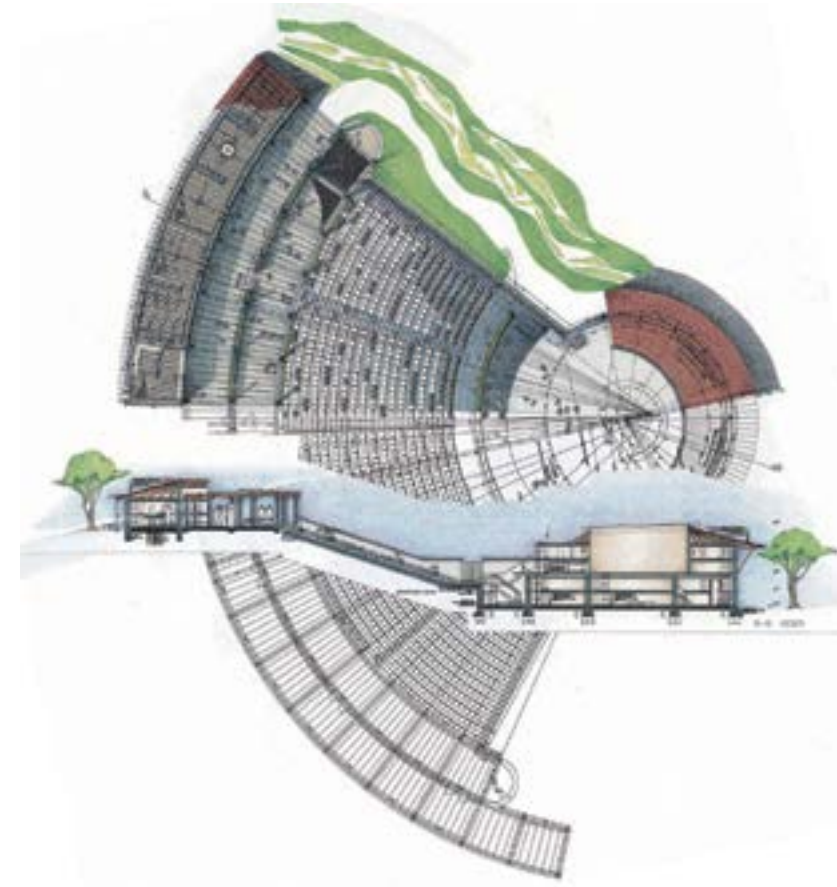
Figür 3-4: Ahşap-taş bileşimi, Saat Kulesi

Figür 5-6: Organik yollara paralel çatı saçakları- Su kaynağı

Figür 5-6: Organik yollara paralel çatı saçakları- Su kaynağı

Figür 7: Amfi Tiyatroçatı saçakları- Su kaynağı

Benim de eğitim almış olduğum Akdeniz Üniversitesi'ne değerli katkısından dolayı rahmetli Mimar Cengiz Bektaş'a şükranlarımı sunuyorum. Mimarların eserleri onların bu dünyadaki varlık esintileridir.. Cengiz Bektaş ne kadar gururludur mesleğinde öğretmenlik seviyesine gelip öğrencilerine eser bıraktığına. Rahmetle anıyorum....

KAYNAKLAR:

- 1) <http://www.arkiv.com.tr/proje/olbia-sosyal-ozek-akdeniz-universitesi/3223>

Asya Kalkan
Mimar

archasyakalkan7@gmail.com

ÖZET

MELANKOLİNİN
MİMARİ

Betül Dönmez

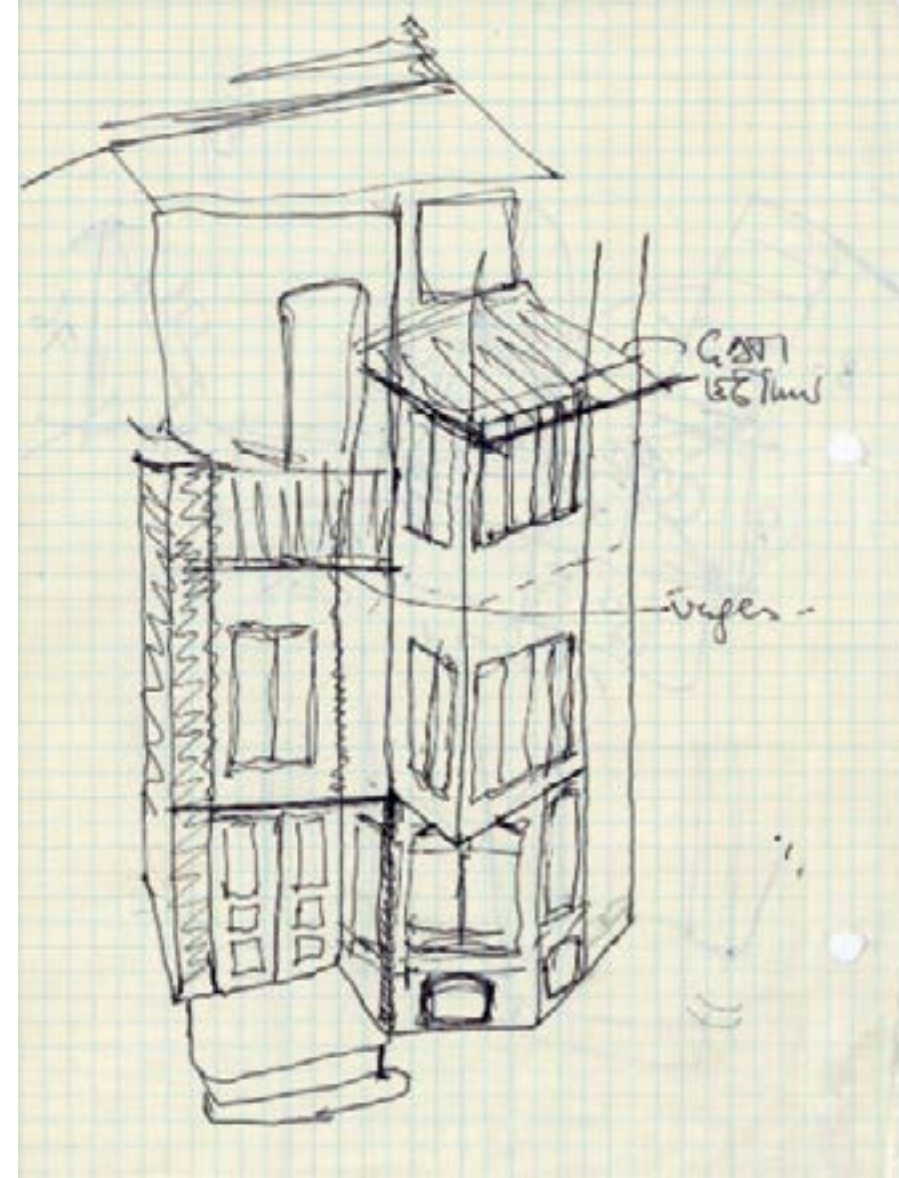
Seksen yaşını çoktan geçmişti. Zihni karmakarışıktı. Doğduğu şehri, memleketini düşündü. Son zamanlarda belleği, yitirmiş olduğunu zannettiği anılarını tekrar gözünün önüne getiriyordu. Yaşamı boyunca mimarlıkla iç içe olmuştu.

Küçükken babaannesinin minderlerinden ev yapar, arkadaşlarıyla oluşturduğu mekânlarda saklanırdı. Minderler koyu renk biçimsiz desenlerle kaplıydı. Minderleri yalnız oturmak için değil kendi bedenine uygun hacimler oluşturmak için de kullanırdı. Onun için yaptıkları masanın altına saklanmak gibiydi, saklanacağı yeri de kendisi belirlerdi. Babaannesinin evini dağıtırdı ama ne de olsa torunuydu, onun mekânlarında torunluğun keyfini sürüyordu. Kaymaklı ekmeğini mutfaktan gidip alır, minder evinde yerdi. Ama çok dikkatli olmak zorundaydı, minderler her an üzerine yıkılabilirdi. Bu yüzden etrafına değmemeye özen gösterirdi. Bazen bir minder ayakta tutabilmek saatlerini alırdı. Fakat temel atılmıyordu minderlere, onlarda gelip geçiciydi işte.

Gel zaman gıt zaman küçük kareli defterlerle tanıştı. Kareli defterler

matematik dersinde kullanılırdı. Ne çok hoşlanırdı kare çizmekten. Karenin dört köşesini tamamladığında minderler aklına gelirdi. Kenarlar minderlerdi, içindeki boşluksa hayal dünyası. Bir minik kareyi birleştirir, ardından birkaç farklı kareyi yan yana getirir daha büyük kareler elde ederdi. Daha büyük kareler içine daha fazla hayal dünyası sığdırıyordu. Mekânları organize etmeyi de kareler öğretmişti ona.

Okulda coğrafya dersi vardı ne yazık ki ölçek kavramını hiç anlayamamıştı. Büyük ölçek neydi, küçük ölçek neydi? 1/500 mü daha küçüktü 1/5000 mi daha küçüktü? Paydası büyüktü ama ifade ettikleri daha küçüktü. O sırada, aradaki bir çizginin çok şey değiştirdiğini fark etti. Yanınıza gelen bir hamle sizi büyütebiliyor veya küçültebiliyordu. Ölçeksiz bir haritanın harita olamayacağını idrak etti. Kendimi ifade eden ölçeği bulmalıyım diye düşündü. Çocukken oynadığı minder mekânların altına sığamıyordu artık. Büyüdükçe minderleri, matematiği, kareli defterleri ve coğrafyayı birleştirebiliyordu. Bu parçalar onu oluşturuyordu. Dünyadaki ölçeğini yani kendisini var eden kimliğini.

Figür 1: Cengiz Bektaş Evi'nin Eskiz Çalışması (saltresearch.org)

Okuyup ezberlemek ve ezberlediklerini hafızada tutmak, belli problemlere yönelik çözümler getirmek bakış açısını daraltmıştı. Kafasındaki bu tür dar şablonlarla üniversiteyi kazandı. Artık mimar olabileceğim diye düşündü. Ancak mimarlık eğitimi salt bilgiye dayanmıyordu. Burada ezberlemiyor, üretiyordu. Ürettikleri üzerinden yeni sorunlarla boğuşuyor, cevap aradıkça da mekân ve insan arasındaki bağı keşfediyordu. Meslek hayatında pek çok soruyla

karşılaştı. Zihninde de kendi kimliğine dair sorular vardı. Mimar kimdi? Yapıların planını hazırlayıp bunların gerçekleşmesini sağlayan kimse mi? Yoksa bir yapıyı, imar eden, canlandıran, ruh veren kimse mi? O hayatı boyunca hep ikincisini tercih etmişti. Mimar bir kentin bedenine ruhunu üfleyen kişiydi ona göre. Bu ruh sayesinde şehir karakterini buluyor ve yaşıyordu.

Asla klasik bir mimar olmayı

kabullenememişti. Genç yaşlarda memleketinden ayrılma da kendisini var eden şehri hiç unutamamıştı. Dönüp dolaşıp kente; kendini var eden, inşa eden yere geri dönmüştü. Bazen pişmanlıkla, bazen öfkeyle bazen de özlemle olmuştu bu dönüş. Kavafis'in dizeleri canlandı kafasında: "Yeni bir ülke bulamazsın/ Başka bir deniz bulamazsın/ Bu şehir arkandan gelecektir" Aslında hayatı boyunca çocukluğunun kentini aramıştı. Doğup büyüdüğü koca ev, evin bahçesinde yediği ilk üzüm, gittiği Gazi İlkokulu, dolaştığı Delikliçinar, Meserret Kahvesi, Kaleiçi... Ama kentin yüzü her geldiğinde değişmiş geliyordu ona. Babaevi, anayurdu hafızasını yitiriyordu yavaş yavaş. Son gelişinde kendi yapılarını bile zor anımsamıştı. Okul da yapmıştı bu kente çarşı da; fabrika da inşa etmişti, banka da. O anısal Merkez Bankasını kentin tam ortasına inşa etmişti. Bankalar genelde soğuk ve karanlık yapılar olarak düşünülürdü. Ama o özellikle ışığı ve yapıda oluşturacağı aydınlığı hayal etmişti yapıyı tasarlarken. Banka ölü bir mekân olarak kalmamalıydı. Her gün, gün ışığıyla beraber yeniden doğmalı ve yaşamalıydı şehrin içinde.

Memleketine yaptığı çarşı da hala işlekti. Kentin kültürü inşa ettiği çarşının içine sinmişti, halktan kopuk olmamıştı hiçbir zaman. Evrensel olmanın anahtarının yerellikten geçtiğini gayet iyi biliyordu. Çünkü hiç kimse yerli olmadan aynı zamanda evrensel olamazdı. Ama yerellik demek ölü, çürümüş bir kültürü savunmak demek değildi. Küllerinden yeniden doğmaktı, değişerek devam etmekte, özü unutmadan yeni değerler üretmekte. AVM'ler daha ortada yokken yaşayan, nefes alan, kentiyle barışık bir işhanı var edebilmişti kendince. Çarşığı tasarlarken katlı

Figür 2: Hacı Halil Bektaş Ortaokulu

çarşıların yok olmaya mahkum olduğunu, üst kattaki dükkanların iş yapmayacağını söylemişti arkadaşları. Oysa o öyle bir sarmal rampa sistemi kurmuştu ki yapıya giren en üst katlara kadar rahatça çıkabiliyor, vakit geçirebiliyordu. Yapı kendi organizmasını kurmuş, kente şahsiyet vererek yaşamaya devam ediyordu sanki.

Bir de babasının adını taşıyan bir okul yapmıştı. Yeni okullar insan ölçeğini ezen mimarisiyle nasıl insanı

dışlıyorsa, kendi yaptığı okulun mimarisi tam aksine insanı içine alıyordu. Hatta bahçe duvarlarını az aralıklı silindirik bloklarla oluşturmuştu. O aralıklar çocuk bedenindeki farklılıklara göre geçişe izin veriyor ya da engel oluyordu. Her çocuğun bu çelişkiyi yaşamasını ve duvarla ilişki kurup oyun oynamasını istemişti. Duvarları çocukluğunun minderleri yerine koyuyordu. Duvarlar sınır çizen bir nesneydi ama sınırları öğrenciler belirliyordu çünkü öğrenciler onun için numaralardan oluşan varlıklar

değillerdi. Tam aksine yapıyı, kenti var edecek gelecek nesillerdi onlar.

Bir mimar terzi gibi olmalıydı, her türden bedene uygun elbiseyi dikebilmeliydi. İçeride dönük çocuklar için yaptığı okul da bu bedenlerden birisiydi. Onların bedenini iyi tanıyordu. O bedeninin suyu sevdiğini, kendi bedenini aynada görmekten hoşlanmadığını biliyordu. Bunun için avluda bir sarnıç tasarlamıştı. Gelen sular burada toplanıyor ve okul

mekânı içerisinde, tıpkı Meserret Sokaktaki yaptığı gibi akıyordu. Öğrenciler sınıflarından çıktıklarında suyla ilişki kurabiliyorlardı. Gereç olarak da gaz beton blokları seçmişti. Onları siva ile kapatmamıştı. Çünkü malzemenin doğasına aykırıydı bu, nefes alan gözenekli yapıyı kapatmak olmazdı. Burada da kullanacağı bedeni yani malzemeyi iyi tanıyordu.

Her zaman iyilikle inşa etmeye devam etmeliydi mimar, her güzel yapının bir gün birlikte yaşayacağı iyi insanları bulacağına inanıyordu. Son gelişinde görmüştü yaptığı fabrikanın ne hale geldiğini. Kendi haline terk edilmiş ıssız bir yapı kalmıştı geriye. Zaman onu kendisiyle çelişir hale getirmişti.

Ama kendi belleği canlandıkça kent belleğini yitirmişti. Kendisinde kalan birkaç silik anı şehrin yaşamasına yetmiyordu artık. Geçmiş melankoliyle hatırlanıyordu. Mimar ise bu melankoliyi somut bir mirasa dönüştürüyordu. İşte o eski kentten ne kaldıysa geriye mimarın mirası sayesinde yaşıyordu. Yapılarıyla mimar buradaydı işte, peki sevgili insanlar neredeydi?

Kaynaklar

1. Kavafis, Konstantinos. Şehir. Şiir

Betül Dönmez

Mimar
betuldonmez11@gmail.com

ÖZET

İMKÂNSIZ BELLEK

Anıl Salar

'İstanbul restore edilecekse / bütün günleriyle girer ihaleye.'
(Türkmen, 2018)

Boşluk konuşmaz. Kendisini etkileriyle duyumsatır. Yaşam her eksikliğin hızla doldurulduğu bir akış olduğu gibi, kentsel ekosistem de her gün değişir. Yavaşlayan, eskiyen, ekonomik olarak sürdürülebilir olmayan mekânlar 'doğal' ve 'yapay' yollardan dönüşür: Boşluk (kesinti, kopukluk anlamında) ve doluluklarıyla.

Bir Ege kasabasında (Edremit), Rumlardan kalan evlerin müteahhitler tarafından lüks dairelere 'dönüştürülmüş' olmasıdır boşluk. Bu evlerden birkaç tanesi numune olarak bırakılmış ve 'kentsel bellek' emlak ilanları ile Sabahattin Ali biyografilerine sıkıştırılmıştır. (Büyük incelik.) Bellek-mekânda oluşan boşluk ise kentlilerin yaşamında sürer. Evlerin girişindeki (komşularla dedikodu yapılan) geniş alanlar, taze balık kızartılan arka bahçeler, bir genç kızın şiir defterini doldurduğu masa; tüm bunlar konuşmaz. Belki de konuşmamalıdır. Bir dilden bir kelime eksilebilir.

Bu evlerden birisinde yaşamış gençliğini annem. Ben bu 'yer'i yaşamadım. Sadece burada kaldığım az sayıda tatil gününü, yüksek tavanı,

karpuzun yanında hoşmerim tatlısı yediğimizi hatırlıyorum. Başkasının hatıralarını ancak hayal edebiliriz. Eğer izleri silinmediyse. Zamandan ve mekândan koparılmadıysa bellek. Eksiklik daha iddialıdır. Kendisini eşleniği, ilişiği, benzeri ya da birlikte sürdürdüğü, kendisini birlikte sürdürdükleriyle sunar. Eksiklikle ilişki de daha şehvetlidir. Örneğin bir anısını, bir parçasını eksiltmiş olan o eksikliğin çekim alanından etkilenmeden edemez. Anıların sahipleri evlerini verip ikiye daire alırlar. Geriye yeni gayrimenkulleri ve bir boşluk kalır.

Çünkü insan geçmiş, şimdi ve geleceğin zamansal muğlaklığında yaşar. Geçmişte yürüyemeyen kendisine bir tarih seceresi yaratır. Ve artık bir bellek süpermarketinde yürüyecek. Bunun neresi yanıltır? Annemin (ve yaştlarının) doğup büyüdüğü evin ve çevrenin, benim için olduğu kadar onlar için de kaybolması, neyi alıp götürür onlardan (ya da 'ben'den/'biz'den)? Geçmiş fiziksel mekânlar ve izler üzerinden değil, televizyonda 'canlı' yayınlanan söylemlerle hatırlamanın neresi zararlıdır?

Mekânsal bir iz kaybolduğunda yaşamdan ne eksilir? Bunu bilmek, mekânın şimdisinin bile elimizden

Figür 1: Bellek-mekân'ın giriftliği ve çapraşıklığı (Eskiz)

kaydığı bir dönemde kolay değil. Ama en azından bu eksilmeyi ima ediyor mu kent? Bu sokaktan, bu kentin meydanlarından kimler gelip geçmişti? Burada başka hikayeler yaşanmış mıydı? En azından bunu duyumsatıyor mu?

Eksikliği azametli bir hatırlama takip edecek. (Nostalji gibi yapay bellek üretimlerinde olduğu gibi) Bu boşluğun mühürlenmesidir ve ona karşı işlenmiş en büyük suçtur. Çünkü yaşanmışlıklara adil davranmaz. Acıları yok sayar, çok sesliliği yok sayar, giderek yaşamı yok sayar. Oysa anılar alınıp satılmaz. Eski Mısırlılar mühür gibi düşünmüştü belleği, zamanın mekânda bıraktığı izler olarak. Bu şekilde düşünüldüğünde 'bellek' bir müze fihristine kayıt edilebilir ve varsayımsal

bir müzede depolanabilir. Ama bir de belleğe doğru yürüyüşümüz vardır: Hafıza ve zamanla açılan dördüncü boyut.

Hafızanın açtığı boyut, mekândan başlayarak yaşamın derinliklerini kat eder. Mahallenin gürültüsünün, soba dumanı kokusunun, okuldan ya da işten yorgun eve dönüşün etrafında örülen yalnızca diğer günlerimiz değildir: Düşlerimiz, hayallerimiz, hayal kırıklıklarımız, korkularımız... işlenir bu dokuya. Bu 'dördüncü boyutu' mekâna bağlayacak izler ortadan kaybolduğuna göre şimdi hayaller hangi izi bulup takip edecek? O eve yıkılmadan önce son kez girişimizi, evin içinde işe yarar eşyaları seçişimizi, kitapları talan edişimi, 70'lerin 80'lerin mobilyalarını,

şimdi o evde yürür gibi hatırlıyorum. Bu eşyalar benim için anlamsızdı. Ne de olsa sahiplerinin anılarında işiyabilirlerdi ancak. Bir hikayeye sahip olmayan, o anının içerisinde nasıl yürüyebilir ki? Bizim olmayan bir anıya nasıl ilişebiliriz?

O eve girmiş olmak, o evin ve sokağın belleğini bende uyandırmasa da en azından bu soruları vermişti bana. Hayal kurmanın takip edemeyeceği kadar silik bir iz bile insanı devinimine çağırır. Şimdi o evin bahçesindeki seramik kaplamanın yaralarını, onu saran sarmaşığı ve tutamaçlarını, sarmaşığa tırmanmaya çalışırken düşen kediye, gökyüzünü, burada çınlayan ya da çınlamış neşeli, kızgın sesleri ve bunların birbirine örüldüğü ve bizi de ördüğü dokuyu hayal etmem, hatırlamam, kurgulamam,

duyumsamam... Böyle bir yolculuk mümkünse aradaki fark neden önemli olsun?

Hatırlama, unutuşla birlikte ilerler. Zaman-mekânın akışındaki çatlak, yarık ve izleri takip eder yaşam. Bazen birisi öne geçer, bazen bir diğeri. Ancak yürüyüş ritmi bozulduğunda birisi çok geride kalır.

Unutuşun adımları, eksilmenin adımları, boşluğun adımları... O adımlar zamanı katetmenin vaat edilmiş ama tezahür etmeyen biçimleridir. Eksikliğini duyumsatmaz ama yaşatır. Duyumsamama şeklinde, bir hassasiyetin kaybedilmesi şeklinde...

Tüm bu adımlarda yürüyen, aslında bir yıkım ekibidir. Yıkımı önlemesi için birisinin bir eylem başlatacağı, buldozerin önüne yatacağı, bir yerlere dilekçe vereceği beklenebilir. Bunun için harekete geçme çağrısı yapılabilir. Bu makinenin nasıl ve neden harekete geçmiş olduğu ayrı bir tartışma konusudur. Ama bizim devinimimizi dönüştüreceği ve giderek bizim ritmimize karışacağı kesindir. Yaşamak dönüşmek ve dönüştürmek ise ritmimiz eylemimizle kristalize olur. Uygarlık ve barbarlık el ele gidiyorsa; yapmak ve yıkmak aynı düzeyde anlam kaybına uğrar.

Bu yıkımın adımları karşısında çaresiz miyiz? Bunu bilmiyoruz. Ama aynı konu bağlamında, daha derin bir çaresizlik söz konusu olabilir: Yıkım ekibinin yapmaya çalıştığı şey imkânsızdır. Bir anıyı yok etmek imkânsızdır. Yok edilse bile kendisini duyumsatacaktır. Boşluğuyla ve eksikliğiyle... Hafızayla ilgili her deneyim 'imkânsız'ın sınır deneyimidir. Ama bu deneyimlerin en imkânsızı bir yaşama parçasını, bir var ol(m)uşu; hafızaya işlenmiş bir rengi, bir tonu,

Figür 2: Kavram diyagramı (Bellek, hikâye ve yıkım)

bir duygulanımı yok etmektir. Ama burada belleğin açılmasını değil, örtülmesini ve örtmesini konuşuyoruz. Bellek kendisine çöküp bir karadelik gibi kendisini boşluklarda, yersiz hatırlamalarda, rüyalarda anımsatmaya başladığında kazandığı 'koruyucu güce' aynı zamanda bir tehlike eşlik eder. Çünkü kırılmanın eşlik ettiği bellek, zorlukla fark edilecek kadar uçucudur. Bizi biz yapan biraz da içerisinde yaşadığımız mekân ise mekânsal belleğin zayıflaması bizi nasıl etkiler? Hikayelerimiz değiştiğinde biz de değişmez miyiz?

O eski rum evi 'kim'in anısında yaşıyor? Dedemin mi? Oraya doğru artık rüyalarında bile yürüyor mu? Annemin mi? Gençliğinde şiirlerini o evde yazmıştı. Belki ilk kez o evde aşık olmuştu. Eşyalar arasında bulduğum ve ne olduğunu anlamaya çalıştığım şiir defterini tanıyınca hemen elimden almıştı. O deftere yıllar uzaklığında dokunduğunda, o deftere

dönüştüğünde, o defterlerin mekânına girdiğinde neler hissetti?

Mekâna bağlanmayan, yankısını çoğaltmayan ve kendisini yeni bir düzlemde yeniden üretmeyen anılar ne kadar süre yaşayabilir? Zamanı mekâna bağlamadan okuyabilir miyiz? Devamında, şu soru önem kazanır: Kişisel ya da kolektif anılara, yaşanmışlıklara, hislere göndermeyen tarihsel izler, kalıntılar, kentsel katmanlar... canlılığını ne kadar süre koruyacak?

Hislerin ilişkilenmediği izler, bize yeni adımlar vermez. Her hatırlama, bireysel ya da toplumsal olsun ve bu ikisini kapsayacak şekilde belleğin genel hareketi, bir hissetme ve anlatı haline getirme sürecidir. Toplumsallaşma ise bu hikayelerin tanınması ve takas edilmesidir. Yani anlatı haline getirme, sadece edebiyatçının değil, insan olmanın en temel özelliklerinden.

Anlatıların birbirine örüldüğü ve işlendiği mekân-zaman, girift bir topografya oluşturur. Bu topografyanın yaralı yüzü; fay hatlarının hareketleri, çürümenin yönü, toplumun çalkantıları, krizler, yaratıcı karşılaşmalar ile organik bir şekilde dönüşür ve kendisini sürdürür. Deprem bu coğrafyadan eksik olmaz ve belki de olmamalıdır.

Bu topografyanın yaralarının kabuk bağlaması için önerilen her yapay, azametli ve hikayesiz bellek kaydı (nostalji gibi), bu topografyanın gelişim sürecine ket vurur. (Ricoeur, 2005) Yani imkânsız olan yine de başarılı: Bir anının, bir rengin, bir yaşantının silinmesi. Çünkü o yaşantıyı hayal etmeye yarayacak adımların takip edilmesi ihtimali ortadan kaldırılır. Bu adımların yerine ise evcilleştirilmiş bir hatırlama ve duygulanım demeti sunulur.

Bu yaratılan konfor alanı adımlarımızı hafifletecek mi yoksa ağırlaştıracak mı, bunu bilmiyoruz. Belki de yük ve sorumluluklarımızdan kurtulmaya çalışıyoruz. Hafıza neden bir yük halini alır? Hayal kurmayı yük olarak gördüğümüz için mi?

Bu noktada konumuzun bir yapının yıkılması ile sınırlı olmadığını fark ederiz. (Bir binanın yıkılması da bir hikâyenin başlangıcı olabilir.) Yıldırım düşebilir ve bir bina yanıp kül olabilir. Önemli olan, yıkılan ya da yıkılmayan bir yapının, bir kent parçasının örüldüğü hikâyeye kulak verilmesidir. Bu hassasiyetin korunmasıdır. Ve bu hassasiyetin insanı göndereceği umulan yaratıcılıktır.

Bu hassasiyeti oluştur(a)madığımız sürece yapılı çevreyi fiziksel olarak korumamız bir anlam ifade eder mi? Bugün, mahallenin kentsel dokusu büyük oranda dönüştü (ve dönüşmeye

devam ediyor). Ufak tefek kalıntılar, yer yer korunmuş evler ve mahallenin girişindeki konak harabesi ise hala geçmişi hatırlatıyor. (Çocukların perili köşk olarak adlandırmasına layık metruk bina, davalık olduğu için çürümeye devam ediyor.) Hisleri, duygulanımları, hayalleri soğurarak evcilleştiren yıkım ekibi ilerliyor. Onun adımları giderek bizim adımlarımıza, bizim adımlarımız onun adımlarına dönüşecek. Adımları giderek daha da hızlanacak. Ve birisi onu durdurmazsa, tüm hikayeler ezilip pestil haline gelecek.

En büyük tehlike ise, yıkımın geçmişle sınırlı kalmayacak olması. Çünkü her şeyi ezmek ve kataloglamak istiyoruz. Giderek yaşamın kendisini, 'şimdi'yi de ezip iki boyutlu hale getireceğiz. Büyük yürüyüş başladı.

KAYNAKLAR

Ricoeur, Paul (2005), Zaman ve Anlatı – I, Çev. Rifat, Mehmet; Rifat, Sema, YKY Yayınları

Türkmen, Ozan Can (2018), Az Önceki Oda, Poetik Yayınları

ÖZET

Çalışma kapsamında öncelikle genel kavramlar üzerinden dünyamızın jeolojik yapısı ortaya konulmuş, daha sonra Kıbrıs adasının jeolojik yapısı ve dünya üzerindeki konumu göz önünde bulundurularak yaşanabilecek depremler incelenmiştir. Yapılan literatür çalışmaları sonucu tarihsel veriler de göz önünde bulundurularak ülkemizde yaşanabilecek depremlerin boyutları ve bu depremler karşısında var olan ve alınması gereken tedbirler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Kuzey Kıbrıs, Kıbrıs Yayı

TEMA DIŞI

KUZEY KIBRISTA YAŞANABİLECEK DEPREMLER VE SONUÇLARI

Oğuz Vadilili
Abdullah Ekinci

Dünyamız yaklaşık 8000 km'lik bir yarıçapa ve yaklaşık 25-50 km'lik zemin ve kaya kabuğuna sahiptir. (Figür 1a). Kabuğun kalınlığının yarıçapa olan oranı, yumurta kabuğununkiyle aynıdır. Kabuğun altında bulunan mantoda sıcak plastik malzeme bulunmaktadır ve kabuk plakaları bu manto üzerinde hareket eder. Bu plakalar arasındaki sınırlardaki sürüklenme dağ yapıları, depremler ve volkanik aktivitelerin oluşumuna neden olmaktadır. Ayrıca bu hareketler, Avustralya'daki buzul yataklarını ile Antarktika'daki tropik toprakların varlığını açıklar. Dünyanın neresinden olursa olsun alınan bir kaya parçasının içeriğinde geçmişten günümüze geçirdiği jeolojik evrimlerin kalıntılarını görmek mümkündür.

Jeolojik olarak eski sayılabilecek litolojik birimler (yaklaşık 2 milyon yıldan eski) göreceli olarak katı ve güçlüdürler, ancak genç birimler (buzullar ve buzullar-sonrası) genellikle nispeten yumuşak ve zayıf olup yaklaşık 30 metreden daha derinde nadiren görülmektedirler (Figür 1(d)). Arazinin eğimi altta yatan tabakanın gücünü yansıtmaktadır

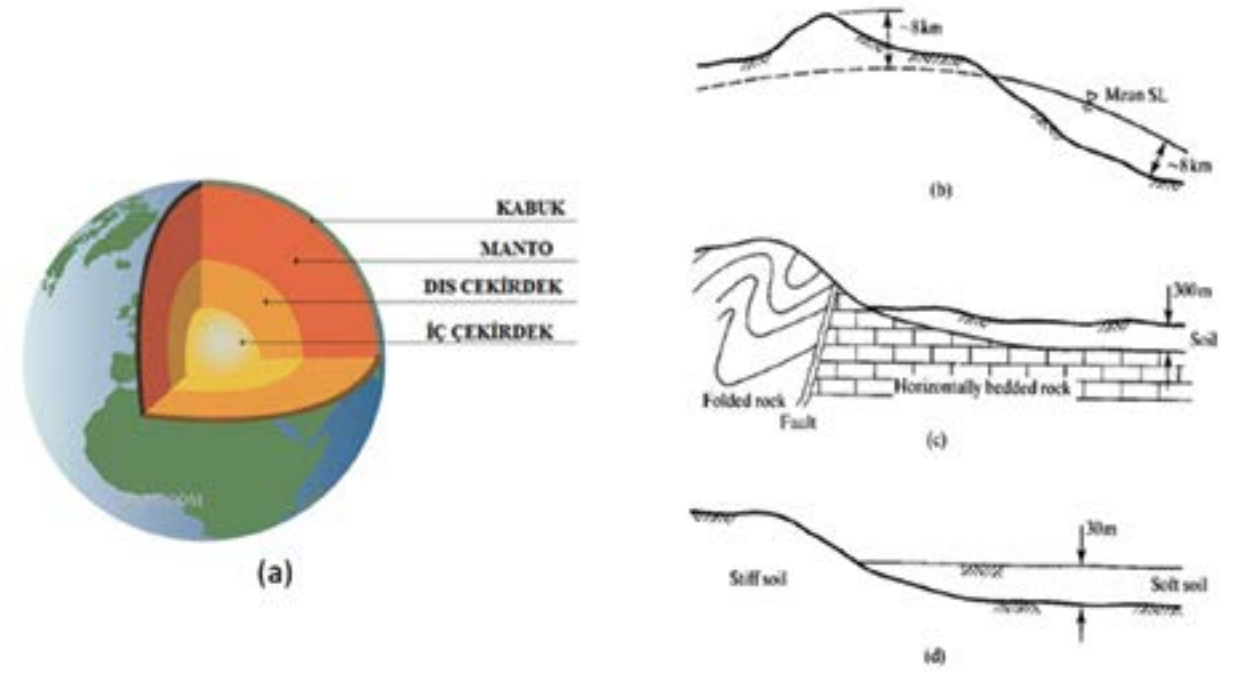
MÜKEMMEL DÖNGÜ

Dünyanın yüzeyine yakın litolojik birimler (topraklar ve kayalar)

erozyona maruz kalır ve yıpranır, aşınır, taşınır ve çökerken, derine gömülen topraklar, kaya olarak geri dönüşürler. Toprakların ve kayaların bu mükemmel döngüsü Figür 2'de görülmektedir.

Kıta levhalarının çarpışması sonucu, And Dağları gibi yedi Güney Amerika ülkesini geçen dağ zincirleri, yine Kuzey Amerika'yı boydan geçip Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'ni kesen Rocky Dağları ve Pakistan, Hindistan, Çin, Nepal ve Butan'dan geçen 2400 km uzunluğundaki Himalaya dağ zincirleri oluşmaktadır. Yağmur, kar ve güneş ışığı kayalar ve zeminleri aşındırmaktadır; bu işlem bir kaya kütesinin mekanik olarak parçalanmasıdır ve oluşan yeni malzemeler ana kaya ile aynı kompozisyona sahiptirler.

Yine mekanik parçalama yanında kimyasal olarak yaşanan değişim sonucu sedimanlar oluşmaktadır. Su, buz ve rüzgâr bu yıpranmış kaya parçalarını nakleder ve aynı zamanda, farklılaştırabilir, parlatabilir ve farklı boyutlara ayırır. Taşınma işleminin yavaşlaması sonucu, sedimanlar çöker ve çökme işleminin sürekliliği sonucu alt tabakalarda kalan geçmiş çökeleklerde sıkışma yaşanır. Figür 2'de gösterilen döngü tabii ki çok

Figür 1. Dünyanın Yapısı.(Atkinson, 2007)

basitleştirilmiş ve birçok ek etkiler ve süreçlerden arındırılmıştır.

Örneğin, kayanın ayrışmasından toprağın, yüzeysel sularla eriyip giden kısmından arta kalan toprakları oluştururken, tektonik aktiviteler volkanlar aracılığı ile erimiş materyali kabuğun altından yüzeye geri dönüştürmektedir.

DEPREMLER

İnsanlığın başından bu yana bizi en çok etkileyen ve zarar veren doğa olaylarının başında depremler gelmektedir. İnsan, depremlere yüzyıllardır farklı tanımlamalar getirmiştir. Uygarlık seviyesinin gelişmesiyle artan yapılaşma ve nüfus neticesinde, depremlerin verdiği hasar ve etki de artmıştır. Önceleri mitolojik olarak birtakım doğaüstü varlıkların neden olduğu düşünülen depremleri, bugün modern sismoloji (deprembilim) sayesinde daha ayrıntılı tanıyor ve gözlemleyebiliyoruz.

Deprem, yerkabuğunda bir anda ortaya çıkan enerji sonucunda meydana gelen sismik dalgalanmalar ve bu dalgaların yeryüzünü sarsması olayıdır. Yeryuvarının derinliklerinde etkili olan büyük kuvvetler, kayalar üzerinde gerilim birikmesine neden olur, bu durum da kayaları bükmeye veya hacimlerini değiştirmeye zorlar. Bir sopayı bükmeye çalıştığımızda ellerimizle sopaya bir gerilim uygularız; işte sopanın bükülmesi gerilimdir. Figür 3'te bu örneklemenin depremler ile olan ilgisini görebilirsiniz. Tıpkı elimizle büküğümüz sopada gözlediğimiz gibi, yeryuvarı derinliklerindeki kayalar da kırılana kadar deforme olurlar. Bir kayaç bloğu kırıldığı zaman enerji dalgaları oluşur ve oluşan bu dalgalar küresel olarak yer içinde yayılırlar. Enerjisi depremler tarafından oluşturulan bu tür dalgalara sismik dalgalar denir. (Özcep, F 2009)

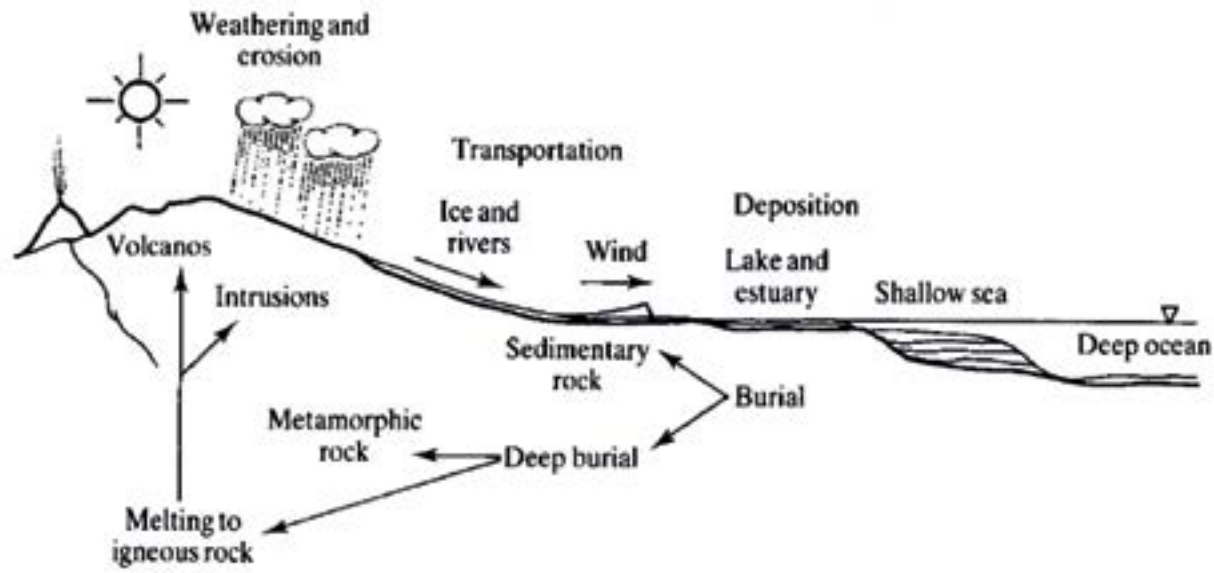
Yeryuvarında etkili olan tektonik kuvvetler kayaların şekillerini,

hacimlerini ve yerlerini değiştirirler. Bu deformasyon etkileriyle kayalar kırılırlar veya kıvrılırlar. Kayalarda kırılma yüzeyleri boyunca gözle fark edilebilecek miktarda bir yer değiştirme, kayma ve hareket meydana geldiği zaman faylar oluşurlar.

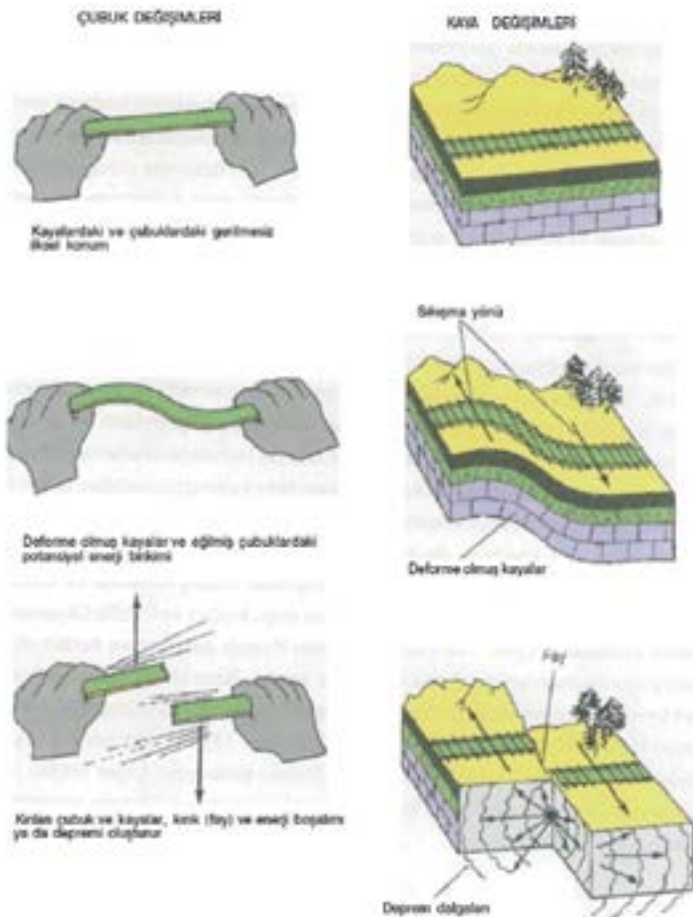
Faylar oluşum mekanizmalarına göre üçe ayrılırlar (Figür 4). Bunlar;

Normal Fay - Levhaların birbirinden uzaklaştığı yerlerde oluşan ve plakayı incelten faylardır. Fay düzlemi eğimli olan ve bu düzlem üzerindeki bloğu da aşağıya doğru hareket etmiş olan faylara normal fay denir.

Ters Fay - Levhaların birbirine yaklaştığı bölgelerde meydana gelen ve plaka kalınlığını kalınlaştıran faylardır. Fay düzlemi eğimli olan ve bu düzlem üzerindeki bloğu da yukarıya doğru hareket etmiş olan faylara ters fay denir.

Figür 2. Kaya ve toprakların mükemmel döngüsü. (Atkinson, 2007)

Figür 3. Deprem oluşum mekanizması. (FEMA 1999)

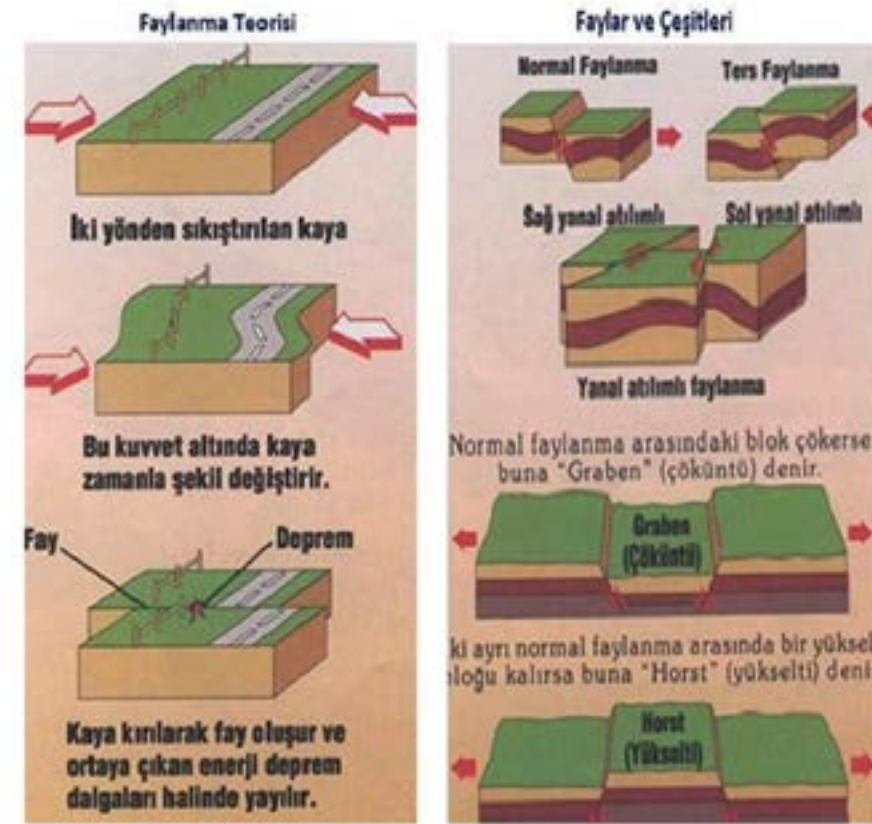
Doğrultu Atımlı Fay – Fay düzlemi düşey olan ve bu düzlemin iki tarafındaki blokları, yatay olacak şekilde birbirinden ters yönde hareket etmiş olan faylardır.

Dünyamız 3 deprem kuşağından oluşmuştur.

1. Pasifik Deprem Kuşağı: Bu kuşakta yeryüzündeki depremlerin % 81'i gerçekleşir. Bu bölge Şili'den kuzeye doğru Güney Amerika kıyıları, Orta Amerika, Meksika, ABD'nin batı kıyıları ve Alaska'nın güneyinden Aleutian adaları, Japonya, Filipinler, Yeni Gine, Güney Pasifik adaları ve Yeni Zelanda'yı içine alır.

2. Alp-Himalaya Deprem Kuşağı: Bu kuşakta yeryüzündeki depremlerin %17'si gerçekleşir. Endonezya'dan başlayarak Himalayalar ve Akdeniz üzerinden Atlas Okyanusu'na ulaşır.

3. Atlantik Bölgesi: Bu kuşak ise Atlas Okyanusu sırtı boyunca uzanır. Dünyanın en aktif deprem bölgelerinden biri olan Akdeniz-Himalaya kuşağı üzerinde yer alan

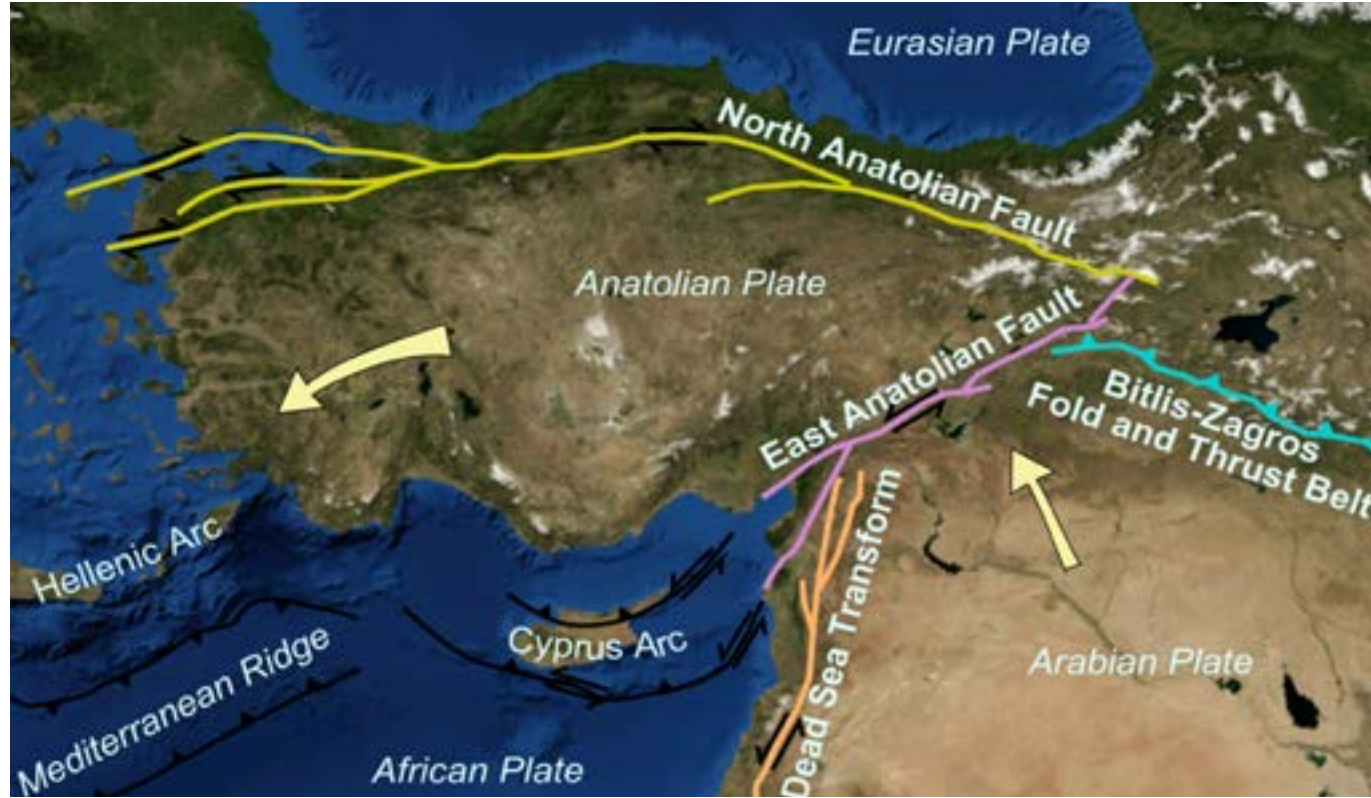

Figür 4. Fayların oluşum mekanizmaları. (U.S. Geological Survey, 2021)

Figür 5. Batı Akdeniz'de son yüzyılda 4,5 ölçek üzeri yaşanan depremler (U.S. Geological Survey, 2021)

Kıbrıs adası, tarih boyunca büyük-küçük pek çok depreme sahne olmuştur. Bugün çok açıklıkla söylenebilir ki, Kıbrıs adasında yaşanan bu depremler sonlanmamış, olmaya devam edecektir. Bu yüzden ülke insanlarımızın depremleri daha yakından tanıması, bir başka ifade ile yaşamaya alışması zorunludur. Kıbrıs'ta Milattan Önce (MÖ) 26 ile Milattan Sonra (MS) 1900 yılları arasında, Mercalli ölçeğinden uyarlanmış olan, en az 8 şiddetindeki on altı yıkıcı depremin meydana geldiği bilinmektedir. Son yüz yılda Kıbrıs adası ve çevresinde meydana gelen depremler büyüklüklerine göre Figür 5'te görülmektedir. Şekilden de görüleceği üzere yaşanan depremlerin yoğunlukla güneyde Kıbrıs Yayı olarak bilinen ve batıda Hellenic yayı olarak bilinen Afrika ile Avrasya levhaları (Figür 6) arasındaki tektonik sınırı oluşturan bölgelerdedir. Aynı zamanda Kıbrıs Yayı civarındaki depremlerin derinliklerine

Figür 6. Kıbrıs Etkileyen Tektonik Unsurları (U.S. Geological Survey, 2021)

bakıldığında ise büyük çoğunluğunun Afrika Levhası üzerinde meydana geldiği görülmektedir. Adamızı tektonik etkisi altında tutan Kıbrıs yayı, batıda Hellenic yayı ve doğuda Ölüdeniz Fayı, 43 yıldan düşük tekrarlama periyotlarına sahip hissedilen depremler oluştururlar. Bu özellikleri ile 30 yılda aşılma olasılığı %50, 50 yılda aşılma olasılığı %68 ile deprem yer hareketi düzeyleri DD-4 sınıfında yer alırlar.

Tablo 1’de listelenen son yüz yıldaki depremlere göre; ilk yıkıcı deprem 1941’de gerçekleşmiş ve yirmi dört kişinin yaralandığı kayda geçmiştir. Yine kayıtlardaki en yıkıcı deprem olan 1953 yılında Baf açıklarında meydana gelen 6,5 şiddetindeki depremde 40-63 kişinin hayatını kaybettiği, 100-200 kişinin de yaralandığı bilinmektedir. Son 20 yıllık veriler incelendiği zaman ise can kayıplarının azaldığı

gözlemlenmiştir.

Kıbrıs adasını oluşturan jeolojik birimler çökme ortamları, yaşları, içlerinde bulundurdıkları mineraller, fiziksel yapıları bakımından değerlendirildiğinde ülkemizin doğusunda yer alan Doğu Mesarya Baseni’nin depremin şiddetini yükseltecek yapıya sahip olduğu söyleyebiliriz. Son bir yıl içerisinde adanın hem doğusunda hem de batısında gerçekleşen depremler yaklaşık aletsel büyüklüklere sahip olmalarına karşın ülkemizde en çok Doğu Mesarya Baseni içinde hissedilmiştir. (Şekil.7)

Yakın geçmişte, 5 Aralık 2020, merkez üssü Antalya ve 21 Ocak 2021, merkez üssü Larnaka açıkları olarak kayıtlara geçen iki deprem gerçekleşmiştir.

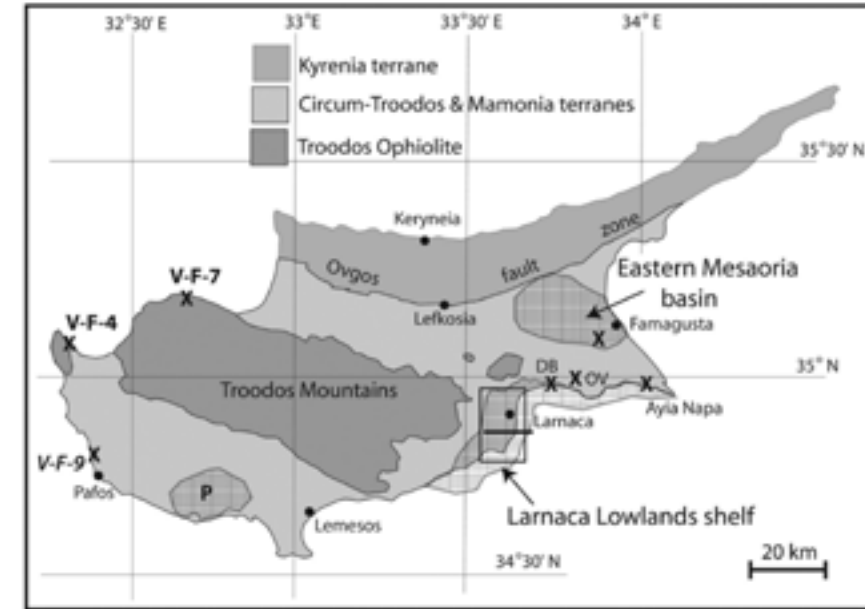
Ülkemizde var olan kuvvetli yer hareketi kayıt cihazları ağına paralel olarak, depremin canlılar, yapılar ve zemin üzerindeki etkilerinin sınıflandırılarak oluşturulan, deprem şiddet ölçeğinin kullanıldığı çalışma gerçekleştirilmiştir.

Her bölgeden toplamda 1500’ü aşan vatandaşımızın katıldığı anket sonuçları değerlendirildiği ve yüzyıllar içindeki tarihsel deprem verilerinin de incelendiği çalışmada, gerçekleşen depremlerin ülkemiz deprem haritasının öngördüğü ivme derecesinin 30’da 1’ine denk geldiği tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle tarihsel veriler ve ülkemiz deprem ivme değerleri incelendiğinde olası muhtemel depremlerin gerçekleşen son iki depremden çok daha şiddetli olma ihtimali yüksektir.

Özellikle Larnaka açıklarında yaşanan

Tablo 1. Kıbrıs Adasında son 20 yılda yaşanan büyük depremler.

YIL	BÜYÜKLÜK	AÇIKLAMA
1941	5,9	Mağusa açıklarında gerçekleşmiş ve 24 kişinin yaralandığı kayda geçmiştir.
1953	6,1	Baf depreminde 40 -63 kişi hayatını kaybetmiş, 100-200 kişi yaralanmış, 4000 kişi evsiz kalmıştır.
1995	5.7	Baf şehri yakınlarında gerçekleşen depremde 2 kişi hayatını kaybetti.
1996	6.5	Çok şiddetli deprem. Yirmiye yakın kişi yaralandı.
1999	5.6	Limasol yakınlarında gerçekleşti. 40 kişi yaralandı. Artçı şoklar aylarca sürdü.
2015	5.6	Merkez üssü Baf kasabası olan deprem Lefkoşa’dan da hissedildi.
2021	5,2	Merkez üssü kıyıya çok yakın Larnaka açıkları

Figür 7. Kıbrıs adası jeolojik özellikleri (Harrison vd. 2013)

depremin Figür 8’de görüldüğü gibi adanın hemen hemen tamamında hissedilmesinin sebebi ise bölgelerin Kıbrıs Yayı’na yakınlığı ve zemin şartlarıdır.

SIVILAŞMA

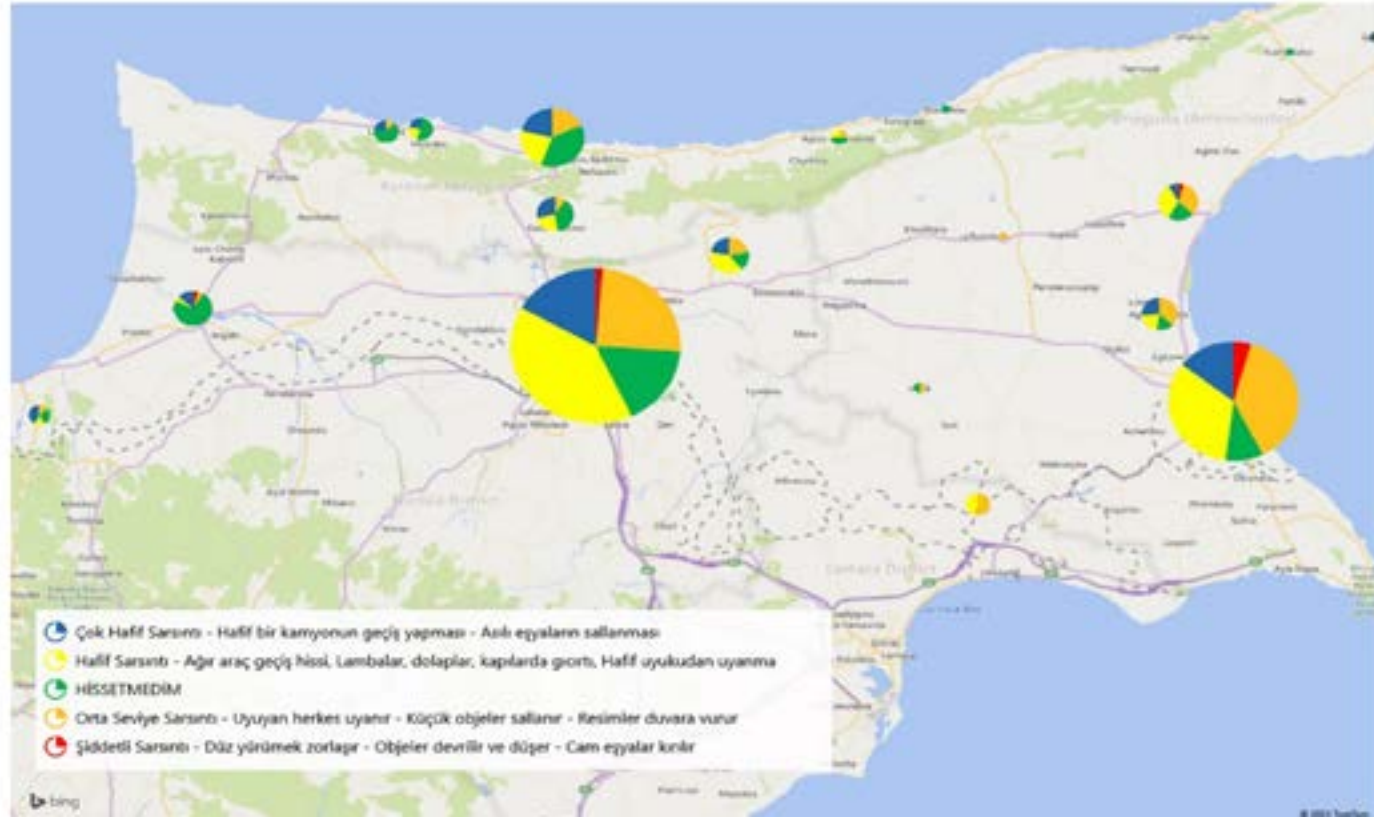
Depremlerde arazi zemin tabakalarında sıvılaşma durumunun

ortaya çıkması, üzerindeki ve gömülü yapılarda önemli hasarlara yol açabilmektedir. Bu nedenle geoteknik mühendisliğinde zeminlerde sıvılaşma durumunun ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin ve sıvılaşma tehlikesinin belirlenebilmesi ve olası zararlı etkilerinin tahmin edilebilmesi önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır. Katı durumdan sıvı

duruma dönüşüm, düşük geçirimli gevşek-orta sıkı yerleşimli siltli kumlar veya az geçirimli kaplama veya ara tabakalar ile boşluk suyunun drene olması engellenen kumlu çakıllı zeminlerde daha hızlı bir şekilde ortaya çıkmakta, sıvılaşma oluşunca zemin yumuşamakta ve büyük kayma şekil değiştirmeleri meydana gelmektedir.

Sıvılaşma geoteknik mühendisliğinde en önemli ve oluşum mekanizması olarak açıklanması en karmaşık problemlerden birisidir. Niigata (1964), Alaska (1964), Loma Prieta (1989), Hyogoken-Manbu (1995) gibi geçmişte meydana gelen depremler ve yakın bir zamanda meydana gelen 17 Ağustos 1999 Kocaeli depremi sıvılaşmanın zararlı etkilerini ortaya koymuştur. Bu depremler sonucunda oluşan sıvılaşma olayı neticesinde binalarda taşıma gücü kaybından dolayı oluşan temel göçmeleri (Figür 9) kalıcı yanal yer hareketleri ve gömülü yapılarda göçmeler meydana gelmiştir.

Kuzey Kıbrıs’ın özellikle Tuzla, Long Beach (iskele), Gaziveren ve

Figür 8. Larnaka açıklarında gerçekleşen depremin bölgelere göre hissedilmesi. Not: Dairesel grafiklerin boyutları bölgelerden ankete katılım oranını temsil etmektedir.

Figür 9. Yerin taşıma gücünü yitirmesi sonucu yapılar yana yatmış veya devrilmiştir, Kobe, 1995 (www.ce.washington.edu/liqufaction/html)

seviyesinin bu tabaka üzerinde yüzeye yakın oluşu gözlemlenmiştir. Yine marn tabakası üzerinde genellikle yukarıda belirtilen sıvılaşmaya elverişli kumlu çakıllı zeminlerin mevcut oluşu ve yine bu bölgelerde inşa edilen temel altı basıncı yüksek yapılar (yüksek katlı binalar) nedeniyle ülkemizin bu bölgelerinde sıvılaşma riski yüksektir.

Bu yüzden içinde oturduğumuz yapı ne kadar sağlam olursa olsun, zeminde sıvılaşma riski var ise, büyük bir depremde yapının hasar görmesi yüksek bir olasılıktır. Bu bağlamda, zemin parametrelerinin geoteknik değerlendirmeler vasıtası ile saptanması ve zemin davranışının yapı yapılmadan önce bilinerek gerekli zemin iyileştirme önlemlerinin alınması hayati derecede önemlidir.

Lefkoşa'nın bazı bölgesinde yapılan sondaj çalışmaları neticesinde; 10-20m derinlikte geçirimsizliği

düşük marn (sert kil) tabakasına rastlanmaktadır. Yine yapılan çalışmaların birçoğunda yeraltı su

Bu kapsamda yukarıda belirtilen risk faktörlerinin yüksekliği nedeniyle ülkemizde inşa edilen yapılar Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik Esasları kullanılarak depreme dayanıklı olarak tasarlanmaktadır. Ülkemizde yürürlükte olan yönetmelik KTMMOB İnşaat Mühendisleri Odası ve Yerbilim Mühendisleri Odası Zemin Değerlendirmeleri Düzenleme ve Uygulama Esasları aracılığı ile yapılan tasarımlarda aranmakta ve uygulanmaktadır.

SONUÇ

Mükemmel döngü kapsamında dünyamız kendisini yenilemektedir. Bu yenileme jeolojik afetler aracılığı ile gerçekleşmekte ve maalesef bu süreçlerde can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Dünyamızda meydana gelen başlıca jeolojik afetler depremler, volkanik patlamalar, tsunamiler, heyelanlar ve kaya düşmeleri olarak sıralanabilir. Dünyamızın kendi kendisini yenileyebilmesi için kurulan mükemmel döngüde, jeolojik afetlerin gerçekleşmesi kaçınılmazdır. Bizler, her an gerçekleşebilecek bu afetlerin boyutlarını önceden belirlemeli, afetler esnasında ve sonrasında alabileceğimiz önlemleri çalışmalıyız.

REFERANSLAR

Atkinson, J. H. (2007) The Mechanics Of Soils And Foundations. 2nd ed. New York: Taylor & Francis.

Özçep F, (2009) Zeminlerin Geoteknik ve Jeofizik Analizi (İnşaatların Tasarımı Sürecinde), Nobel Yayın, ANKARA, 2009.

Altınok, Y. and Ersoy, (2000) Tsunamis Observed on and Near the Turkish Coast, Natural

Hazards, 21(2), pp. 185–205. doi: 10.1023/A:1008155117243.

Fokaefs, A. & Papadopoulos, (2004) Tsunamis in the area of Cyprus and the Levantine Sea . Geophysical Research Abstracts, Vol.6 ,00858 ,2004 ,European Geosciences Union.

Necmioğlu, Ö.,(2014) Tsunami Hazard in Turkey and Surroundings, PhD. Thesis, Boğaziçi University, Kandilli Observatory and Earthquake Research Institute Istanbul, Turkey.

U.S. Geological Survey, 2018, Earthquake Hazard Program data available on the World Wide Web (USGS Earthquake Hazard Program), accessed [Feb 15, 2021], at URL [https://earthquake.usgs.gov/]

Maramai, et. al, (2014), The Euro-Mediterranean Tsunami Catalogue, ANNALS OF GEOPHYSICS, 57, 4, 2014

Federal Emergency Management Agency (FEMA), 1999, Earthquakes, Natural Science Teachers Associations, 159 p. ABD.

Harrison, R. W., Tsiolakis, E., Stone, B. D., Lord, A., McGeekin, J. P., Mahan, S. A., & Chirico, P. (2013). Late Pleistocene and Holocene uplift history of Cyprus: implications for active tectonics along the southern margin of the Anatolian microplate. Geological Society, London, Special Publications, 372(1), 561-584.

Oğuz Vadilili
Yerbilim Mühendisleri Odası,
Lefkoşa, Kıbrıs

Abdullah Ekinci
İnşaat Mühendisleri Odası,
Lefkoşa, Kıbrıs

ÖZET

MİMARCA'nın 92. sayısının kitap tanıtımı bölümünde, geçen sayıda olduğu gibi, yine bir podcast'i ele aldık: AÇIK MİMARLIK.

Akla gelebilecek her türlü konuda yayın yapılan ve günden güne hem içerikleri hem de podcast'e olan ilginin arttığı içinden geçtiğimiz pandemi döneminde dijitalle daha çok haşır neşir olmamızdan kaynaklı, -ve belki de- yayın kurulu olarak 'yeni'ye olan ilğimiz ve heyecanımızdandır; bu sayıda da podcast'lere yer veriyor oluşumuz...

Açık Mimarlık podcasti; kendini "genel anlamda bir mimarlar geçidi-mimarlık tanıtımı yerine, mimara ve mimarlığa ilişkin kanıksanmış bakışları pekiştirip tekrar etmekten kaçınarak, yeni bakışları, mimar ve mimarlık tariflerinin çoklu hallerini her hafta bir konukla açmak ve bunu yaparken, mimarlığın içinden, dışından, sosyoloji, felsefe, tarih, sinema, müzik vb. farklı disiplinlerden faydalanmak..." şeklinde tanımlamaktadır.

Keyifli okumalar, keyifli dinlemeler dileriz.

Anahtar Kelimeler: Podcast, Açık Mimarlık, Mimarlıkta Yeni Bakışlar

AÇIK MİMARLIK – PODCAST TANITIMI

Münevver Özgür Özersay
Abdullah Can

Öyle bir radyo programı düşünün ki odağında “Mimarlık” var. Öyle bir ekip düşünün ki, yoğun bir tempo içerisinde her Perşembe zaman ayırıp bir radyo programı yapmak için ya yollara düşüyor ya da bir camlı odaya camın önüne veya arkasına oturup bir mikrofon, bir kayıt cihazı ile mimarlığın sesini, derdini hem kendilerine hem de onları dinleyen dünyaya Türkçe aktarmak istiyor...

İşte, Açık Mimarlık böyle bir ekip ile, on yıl önce, ‘radyo programı’ olarak yola çıktı, şimdi de podcast olarak güncel bir formatta sesli, işitsel mimarlık söyleminin gündeminde bir deniz feneri niteliğinde yayın yapmaya devam ediyor. İlgilenen herkes ister radyo programı olarak ister Spotify, Apple Podcasts ve benzeri platformlarda podcast yayını olarak dinleyebilirler.

Bizler, Mimarca yayın kurulu üyeleri olarak sizler için, kendi sözlerimizle bu sesli kitap niteliğindeki yayını tanıtmak yerine, bu işi yapanların ağzından kendi sözleri ile aktarmayı tercih ettik. Bunu da Ekim ayında, 500. programını kutlamak adına kendilerinin yaptıkları 500. program özel yayın akışını yazıya dökerek yaptık. Umarız kiminiz keyifle dinler, kiminiz ise Mimarca sayfalarından keyifle okur. Bu özel yayında program hakkında her şey var: Tarihçe, kişiler, odak noktaları,

ümitler... Daha ne olsun.

**500. program özel yayını-
Açık Mimarlık**
14 Ekim 2021

“Mimarlığın tüm halleri üzerine konuşmalar” özdeyişiyle Ekim 2011 yılında yayın hayatına başlayan Açık Mimarlık'ın 500. Programında, şimdiye kadarki programcılardan Hasan Cenk Dereli, İpek Akpınar, Volkan Taşkın, Yağmur Yıldırım, Yelta Köm bir araya geliyor. İlk programlarını hatırlıyor ve Açık Mimarlık'ı hazırlayıp sunarken “500 kere” yaptıkları şeyleri konuşuyorlar.

Yağmur Yıldırım (YY):.. Açık Mimarlık'ın 10. Yılında 500. programını yayınlıyoruz bugün. Açık Mimarlık yayın hayatına 2011 yılının Ekim ayında başlamıştı. Açık Radyo stüdyolarında ve o zamandan bu zamana 6 programcı hazırlayıp sundu Açık Mimarlık'ı. O yüzden de o günden bugüne Açık Mimarlık'ı hazırlayıp sunmuş olan yapımcılarla birlikteyiz: İpek Akpınar, Hasan Cenk Dereli, Yelta Köm ve Volkan Taşkın... Hüseyin Kahvecioğlu bizimle birlikte bu kayıta değil ne yazık ki. Kendisinin mesajına da yer vereceğiz sonrasında.

İlk yayın hayatına başladığında Hüseyin Kahvecioğlu, İpek Akpınar ve Cenk Dereli vardı.

Figür 1. Hasan Cenk Dereli, Yağmur Yıldırım, Ertuğ Uçar, Tülay Güngen, 2017

İpek Akpınar (İA): Sevgili Yağmur, sevgili dostlar merhabalar! 500. Programda olmak heyecan verici. Ne zaman 500 oldu halen inanamıyorum. Sevgili Oğuz Özüstün'un İstanbul Serbest Mimarlar Derneği başkanının çok zarif bir çağrısıyla ben ve Hüseyin'e ayrı ayrı davet geldi. Biz dedik ki, ayrı ayrı program olmaz. Biz hep beraber bir program yaparız, çok sesli ve çok renkli olur. Bu koşullarla bu programı yapmaya başlarız dedik. Ve başlayış o başlayış. Dönem içinde de bunun bir bayrak yarışı ve genç neslin daha çok olmasını düşünerek sevgili doktor adayımız ve genç meslektaşımız sevgili Cenk'e de bir davet uzattık. İlk programımızı sevgili Oğuz Bey ile yaptık. Yakın dönemde kaybettiğimiz, çok zarif, meslek ortamının saygın ve çok şey öğrendiğimiz insanlardan ve bu programı tetiklemede de ondan çok şey öğrendiğimizi düşünüyorum. Ama asıl ilk program, ilk kayıt sevgili Doğan Tekeli ileydi. İçinde kayıt yaptığımız Harbiye'deki ofisin aslında onun mimarlık eserinin olduğunu öğrenerek aslında kayda başladık. Ve olağanüstü bir yolculuğu bize her zaman öğreten ve heyecan veren bir yolculuğu sizlere devretmekten ve bu uzun soluklu maratona hep birlikte gerçekleştirmekten gurur duyuyorum. İyi ki varsınız.

YY: Çok Teşekkürler. Cenk, 500 ne demek? İlk programını hatırlıyor musun? Ben çünkü programa dahil

olacağım da Cenk, “Bir gün stüdyoya bir gelsen, belki bir kayıt alırız” demişti. Değiş o değiş. 2014'ün başlarıydı. Sonra ben bir şekilde dahil oluverdim. Aradan yedi yıl geçti. Sen, o yedi yıl öncesinde neler yapıyordun? Nasıl dahil olmuştun? 500'ü şöyle bir düşününce neler geliyor aklına?

Cenk Dereli (CD): İpek Akpınar'ın söylediği gibi birkaç koldan gelen bir çağrıydı. Benim hayatıma radyonun girişi ikisinden birinin Taşkışla'daki odasında yapılan bir toplantıyla oldu. “Biz bu işle ilgileniriz” diyenlerden bir tanesi de bendim. O odada buluşup ne yapılır, nasıl yapılır, nasıl yapmak gerekir diye konuştuğumuzu hatırlıyorum. İlk anım radyo ile ilgili o. Daha sonra Hüseyin Hoca ile beraber 1. Sınıf dersi için Şarköy'e gittiğimize isim arayışı üzerine konuştuğumuzu hatırlıyorum. Sonra da “Açık Mimarlık” adı konularak İpek Hoca'nın bahsettiği ilk programlar yapılmıştı. Zamanın ne demek olduğunu insan pek fark etmiyor tabi gündelik hayatında ama önünde o zaman akmaya başladığında, işte 25 dakikada maksimum bitirmek gerektiğinde ve o program akışı gözünün önünde olduğunda insan zamanı daha da iyi anlıyor... En stresli şeylerden bir tanesi de oydu. Orda galiba ilk programda her birimizin biraz böyle kesiklikleri var o yüzden. “Tam nerde duruyor? Ne zaman bitecek?” diye... Ve dediğim gibi çeşitli aşamalarda işte dostların katılımıyla... Volkan'ın

mesela radyoya konuk olarak geldiği programı da çok iyi hatırlıyorum. Emin Balkış' la beraber. O belki o programı biraz hatırlatır, sonra da kendisinin programcı olarak nasıl dahil olduğundan bahseder.

Volkan Taşkın (VT): Cenk'in aldığı yerden ben devam edeyim. Aslında benimki biraz uzamış bir misafirlik gibi başladı. Sonrasında programcılığa döndü. İlk programda Emin programa konuk olmak isteyince, benim de biraz bu konuları sevdiğimi bildiğinden “Sen de gel, ben de rahat hissederim, hem muhabbetin güzel olur, keyifli bir program olur” dedi. Cenk o gün, “Ya acaba sen konuk olmanın dışında da bir şeyler mi yapsan?” diye bana söylediğinde, açıkça söyleyeyim, çok ciddiye almadım. Tamam dedim. Ama bir hafta sonra Cenk'ten mail gelince, Cenk'in son derece ciddi olduğunu anladım ve onunla beraber konuşup neler yapabileceğimize baktık. Hayatta yapmak istediğim iki üç şeyden birisi radyoda bir şekilde bir programım olmasıydı. Mimarlık programı olarak düşünmemiştim bunu ama hani sonuçta elimize gelen fırsatlarla ilerliyoruz... Benim zorlandığım nokta, süreden çok, açıkçası mimarlık gibi görsel bir alanı radyo gibi tamamen işitsel duyusal bir alana taşıyıp, bunun üstünden orda her hafta; yeni bir konu, yeni bir konuk, yeni bir gündem üzerinden devam eden bir program yapmak oldu. Açıkçası konuklarım da ben de süreçte bunların bu kadar farklı yerlere gideceğini bilmiyorduk. Aslında şu var: Mimarlığı bir de o boyuttan – yani – işitsel, konuşsal, duyuşsal ortamda yeniden ele almak hepimiz için güzel bir tartışma konusu oldu... Biz tabi çoğu mimarlık medyasından farklı olarak –gündemdeki sorunlar yerine– kalıcı olan ya da artık bir şekilde üstüne çalışmalar yapılmış konuları yeniden ele alma noktasına geldiğimiz için, şunu fark ettik: Açık mimarlık hep

devam etmesi gereken bir süreç.

Yelta Köm (YK): Benimki de aslında biraz Volkan'ınki gibi başlayıp, Cenk'in sürekli konuğuyken, sonradan açıkçası geçişi hatırlamıyorum... Koltuk değişimi her yerde var. Teknik masadan bile girmiş olabilirim çünkü her tarafındaydım radyonun. Her şeyden öte, bence şöyle bir şeyi var Açık Mimarlık'ın: Bir anlamda çok büyük işitsel bir arşiv oluşturdu. Bence bu açıdan çok değerli çünkü Türkiye'nin güncel mimarlık tarihinde geriye dönük bakıldığında en düzenli işlenen hem zamana hem konuklara hem ulaştığı kişilere nazaran çok büyük bir arşiv var şu an. 500 program, 250 saat ediyor diye bir az önce sohbet etmiştik Yağmur'la. Bununla beraber hem mimarlığın güncel konularına hem de içinden geçtiğimiz zamanlarda sözümüzü söylemekten çekinmediğimiz bir platform haline gelmesi beni Açık Mimarlık konusunda en mutlu eden şeylerden biridir. Başka sözlere ve başka seslere yer vermemiz... Yani ben yaşadığımız en ateşli zamanlarda bile radyonun bize kucak açıp mimarlık alanından sözümüzü söylememizi sağladığı için programı çok değerli buluyorum. Ve büyük olasılıkla devam da edecek. Belki şunun da altını çizmek lazım. En başından beri, mimarlığın tüm halleri üzerine konuşmalar – gerçekten Türkiye'deki bu konvansiyonel mimarlık anlayışının dışında ilerleyen bir mimarlık anlatısı varsa Açık Mimarlık programı bunun en iyi takip edilebileceği yerlerden biri oldu. Ve olacaktır da.

YY: 2014 Şubat'ta ben ilk programımı yapmıştım. Cenk “Hadi böyle bir sohbet mi etsek? Hani biraz anlatırsın, açılırsın. Anlata anlata rahatlarsın” dedi. Ondan sonra bisiklete biner gibi ben, ilk “Mimarlıkta Kadın” serisini Evren Uzer ile birlikte, iki yürütücü olarak gerçekleştirmiştik. Bisiklette Cenk arkamdayken ellerini bıraktı, ben

bir şekilde stüdyoda canlı yayında o seriyi yaparken kendimi buldum. ‘A, binebiliyormuşum’ diye. Sonra, çok çocuğum gibi oldu gerçekten. O canlı yayınlar, canlı yayınlara geç kalmalar... En başta konuşuyorduk böyle beş yüzü konuşurken acaba 500 kere yaptığımız şeyleri mi konuşsak acaba? Böyle bir tema mı belirlesek? Diye Cenk'ten bir soru vardı. Ben biraz da oraya çekeyim. 500 kere yaptığımız şeyler: Yelta kaş göz yaparken o sürenin yetmemesi, canlı yayına geç kalmak, canlı yayında konuşun geç kalması, bu sırada sizin apar topar o konuyla ilgili bir şeyleri söylüyor olmanız, aynı zamanda dinleyicilerden gelen yorumları o yayına dahil etmeniz, Türkiye gündeminde 500 kere olağan dışı olayların olması, fakat oldukça olağan akışında devam etmesi gereken bir radyo programınız varken bir yandan dinleyicileri telkin ederken bir yandan halen olduğunuz yerden onunla ilgili sözünüzü söyleyebilmek... Bunlar 500 kere benim 2014 Şubat'tan beri, yaşadığım şeyler diyebilirim. Yani olağanüstü yüreğinin sıkıştığı veya yüreğinin havalandığı zamanlarda bir de o 25 dakikada canlı yayında sürdürme durumu çok öğretici... Bir o kadar da benim kimi zaman acımı, kimi zaman mutluluğumu paylaştığım zamanlar da oldu. 500 kere'ye ben bunları söyleyebilirim.

Size aynısını sorayım. İpek Hocam, programın en başından beri burada olanlardan olarak; 500 kere yaptığınız şeyler. 500 ne demek?

İA: Ben hâlâ o rakamı sindirmeye çalışıyorum sevgili Yağmur. 500. programı yapıyoruz diye duyurduğunda ben “Ne? Ne 500'ü? 50, 100, 150 filan değil miydi bu?” dedim. Ve her şeyin buharlaştığı bir çağdayız. Her şeyin geçici, tüm değerlerin yok olduğu ve kurumsallaşma üzerine çok kafa yormaya başladığım bir son 5 yıl aslında bu. Her şeyin yok olduğuna tanık olunca ister

istemeyiz “Kalıcı ne var?” diye düşünüyorsunuz. Kalıcı işte bu dostluklar. Bu dostluklar, güvendiğiniz meslektaşlarla kurduğunuz bir zincir. Çok değerli bir bayrak yarışı. Öğrencim olmuş bir grupta da bu platformu sürdürebilmenin başarısından da çok gurur duydum... Hepiniz çok değerlisiniz. Meslek insanı olarak da, ama her şeyden önce vicdanı olan insanlar olarak ve kent suçlarını, kentte olan her türlü bu kritik gelişmeleri ses olduğunuz, ışık olduğunuz ve gündemde tuttuğunuz ve toplumsal, kültürel bir bellek yarattığınız için çok değerlisiniz. İyi ki varsınız. Emeklerinize sağlık.

CD: Bize övgü oldu ama 500'ün cevabını alamadık. Ama olsun. Sevindik. Yakın zamanda acayip bir övgü duydum. Bunu paylaşmak istiyorum 500. programa bir çapı olsun. Geçtiğimiz hafta sonu İzmir'de bir etkinlik için veya etkinliğe katkı olsun diye bir yürüyüş düzenledik. Eski haritalarla İzmir'i yürümek üzerine. Orda biri yanıma geldi ve dedi ki: “Benim öğrencilik hayatımı zenginleştiren ve geliştiren şey Açık Mimarlık programın oldu. Bütün bölümleri tekrar tekrar dinledim; pek çok tavsiyeyi dinledim, bazılarını denedim. Benim için çok önemli bir şeydi bu radyo programı...”

YY: 500'ün cevabını alalım. Sen 500 kere neler yaptın mesela?

CD: 500 kere hata yapmışımdır. Aynı hatayı 500 kez yapmışımdır. Ama düşünüyorum da mesela insan en üstüne kafa yormadığı şeyleri tekrar ederken hiç zorlanmıyor. Ama üstüne bu kadar çok kafa yorulacak bir şeyi tekrar etmeyi bile bir alışkanlık haline getirebiliyor olmak inanılmaz bir şey. Şu an aramızda en çok programcı olarak kalmış olan sensin Yağmur ve zaten o yardımlaşma olmasa da o kadar çok program yapılamaz. Çeşitli imkânlar olmasa da yapılamaz. Mesela Yağmur stüdyoda

Figür 2. Ufuk Demirgüç, Pelin Derviş, Avşar Gürpınar, Yağmur Yıldırım, 2017

beklerken kayda, canlı yayına 10-15 dakika varken, onun “Ben Anadolu yakasındayım, daha yeni kalktım” demesi... Yani aslında biraz önce söylediğim şeylerle bağlantı kuralım diye söyledim. Ama bunu; böyle bir imkân olduğunda yurt dışından biriyle arabanın içinden bir kayıtlı, birisi stüdyodayken veya kimse stüdyoda değilken yapabiliyor olmak da açık radyo ve içinde bulunduğumuz zamanın bize sağladığı bir hediyeye galiba.

YY: Evet, seyahatlerin, orda bulduğumuz kimi anların, peşine düştüğümüz, kovaladığımız kimi kişilerle hemen orda kayıt alırmak demişken, Yelta bunun, Berlin'deki bulunduğu süre boyunca da çok hayrını görmemizi sağladı. Çok teşekkürler. Çok cömertçe “Ben buraya gidiyorum hani; şöyle bir şey var aklımda, acaba paylaştım mı? Var mı buradan istediğiniz bir şey?” gibi... Yelta zaten bizim Açık Mimarlık'ın dış ilişkiler temsilcisi ve dış muhabiri diyebiliriz galiba.

YK: Yani şöyle fark ettim şimdi konuşurken. Ben sekiz senedir Almanya'dayım.

Gerçekten bunu bu kadar uzun süre uzaktan da olsa bildirmek, takip etmek de insana iyi geliyor. Yani bir yandan da şeyi düşünüyordum işte. 500 ne demek? 500 kere uyanmışımdır. 500 kez aynı program girişini yapmak... “Merhaba, Açık Mimarlığa hoş geldiniz” anonsu, arka arkaya düşününce bayağı etkili bir şey. Bu biraz da şey gibi... Bazı şeyleri alışkanlık ve sürekliliğe bağlayınca aslında demin Cenk'in de bahsettiği gibi hiç umulmadık yerlerde başka insanlara çarpıp kâinatın tüm seslerine/titreşimlerine ulaşıyor demek ki...

YY: Bir yandan da radyo gibi bir mecrada; işte bu radyo dalgalarının fizikselliği, bir cisim olarak uzayda kaybolmuyor olmaları ve aslında tüm bu 10 yılın mimarlık gündemini, mimarlık tartışmalarını, belleğini, uzayda bir yerde halen tutuyor, arşivliyor olmamız da oldukça önemli diye düşünüyorum. Kolektif bir emek tabi. 100'lerce konuşun emeği var. Yani 500 program varsa kaç yüz kişinin emeği var toplamda? Hatta bir dinleyici destek haftasında, bu defa prodüksiyon ve canlı yayın masasındakilerle programı gerçekleştirelim dedik. Onlarla bir

canlı yayın yapmıştık, hatırlarsınız. Yani yer yerinden oynamıştı. Dolayısıyla çok kolektif bir iş ve hani bu kadar radyo gibi bir mecrada özellikle internet yayıncılığının, podcastlerin bu kadar popüler olmasından çok önce başlayan bir programın hâlâ bu kadar devam ediyor olması da beni çok heyecanlandırıyor ve çok mutlu ediyor ve bu heyecanımızı halen birlikte paylaşıyor olmak da mutlu ediyor. Sadece bu yayında bunu da söylemek istiyorum: Benim yirmilerinin başında bir öğrencim geçen sene şöyle dedi: A siz podcastçisiniz ve ben sizin sesinizi podcastlerden tanıyorum.

YK: Biz radyocuyuz ya!

YY: İşte bu mecranın değişmesi ve başka şekillerde bunun benimsenmesi de bence önemli. Hani bugünlerde konuşmak için, hani bunun geleceğini de konuşmak için... Bir yandan bu arşivi de sayısal ortamda erişime açmak, erişilebilir kılmak önemli oldu diye düşünüyorum. 600'de görüşürüz sevgili arkadaşlar. Sizinle beraber, ev gibi... 500 hep birlikte güzel. Radyo dinleyicileriyle güzel. Herkese camın önünde arkasında, radyonun bir ucunda ya da diğer ucunda olan herkese... Stüdyoyu çok özledik. Yani pandemi sürecinde kapalı olduğu için... Bu da başka bir öğrenme süreci oldu... En yakın zamanda kavuşmak için sabırsızlanıyoruz. Herkese sevgi selam. İyi ki geldiniz sevgili arkadaşlarım. Nice 500'lere...

Münevver Özgür Özersay
Miro Designroom

munevver.ozgur@gmail.com

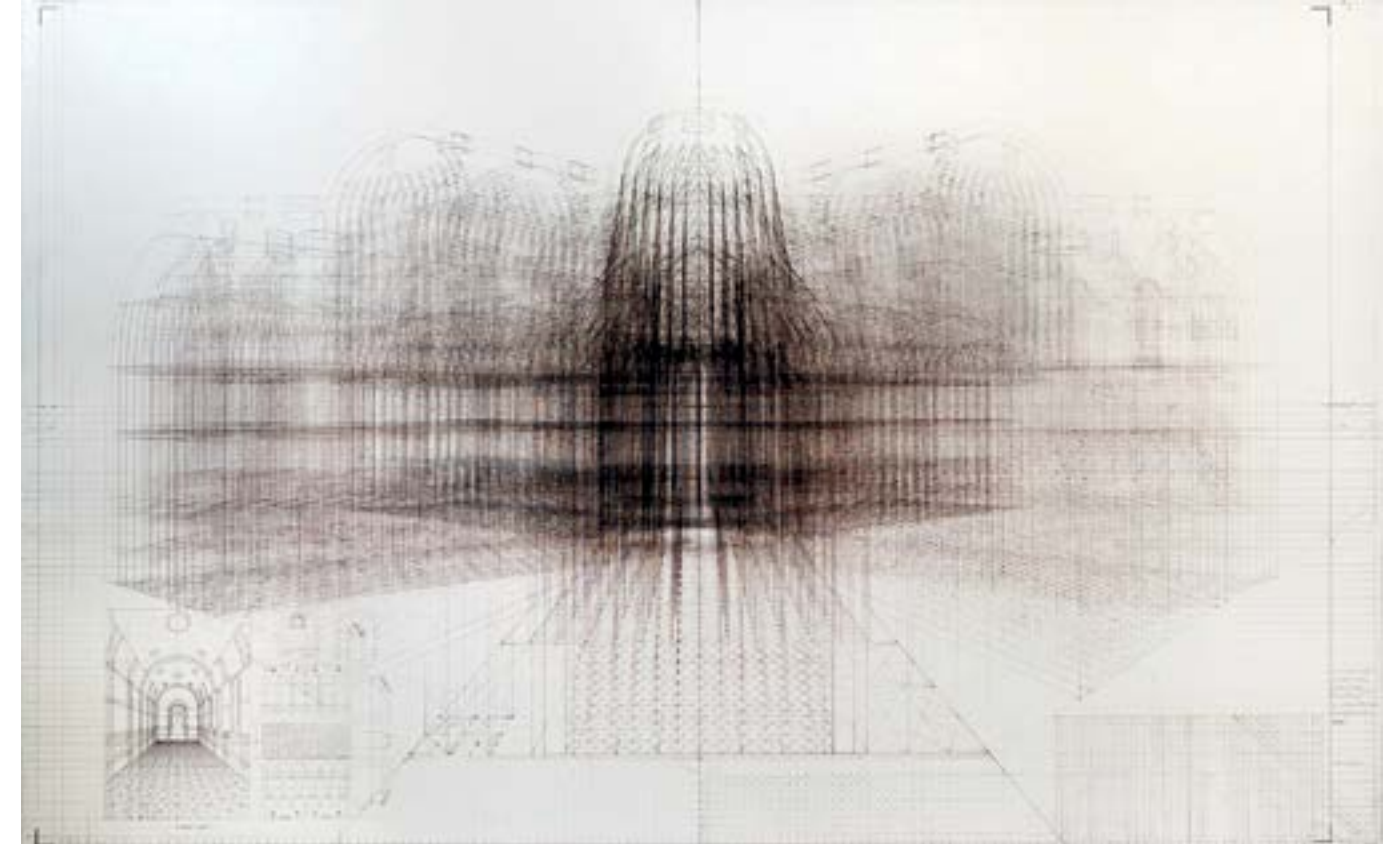
Abdullah Can
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi

abdullah.can@msn.com

çizgi

Figür 1 – WAF Mimari Çizim Ödülleri 2019 –
– Hibrid Kategori’de Övgüye Değer Bulunan
Phoenix Kuleleri, Laurie Chetwood, Chetwoods
(Kaynak URL 1)*

Figür 2 – WAF Mimari Çizim Ödülleri 2019 –
El çizimi Kategorisi’nde Övgüye Değer Bulunan Scrovegni Şapeli, Worksheet, Ben Johnson, Sanatçı
(Kaynak URL 1)*

Figür 3 – WAF Mimari Çizim Ödülleri 2019 –
Dijital Kategori’de Övgüye Değer Bulunan Kayıtsız Hafıza Müzesi I Kesit, Jessica D'Toste, Manitoba Üniversitesi
(Kaynak URL 1)*

*URL 1: <https://thedrawingprize.worldarchitecturefestival.com/2019winners>

MİMARLAR ODASI

*“Çizmeyi konuşmaya tercih ederim. Çizim hızlıdır
ve yalanlara daha az yer bırakır.”*

Le Corbusier (1887 – 1965)

